તુર્રા

પ્રબોધ મન રંજક ખ્યાલ

જિસમે

ઠા. મનીરામ જીવન તર્રાવાલા તથા ઉસ્તાદ
ભયરોંસિંહ અમ્બાલે વાલે તથા બીજા
મશહુર ઉસ્તાદોંના ખયાલો છે.

તાલીફ કીયા.

એમ. પી. શર્માં તુર્રાવાલા.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

મા. લછમનદાસ માલીક વ મેનેજર.
એચ. એસ. હરી એન્ડ કુંપની.
બુકસેલર્સ અને પબ્લીશર્સ.
પાસ્ટ ન. ૪–મુંબઇ.

Price. —/8/-

તુરરાના

સુબોધ મનરંજક ખયાલો.

ભાગ ૧-૨-૩-૪ સાથે.

જીસકો ઠકર મણીરામ વગેરા રચીત.

છપાવી પ્રસિદ્ધ કરનાર.

શા. એચ. એસ. હરી એન્ડ કુંપની.
બુકસેલર્સ અને પબ્લીશર્સ.
ફાકલેન્ડરોડ, માણેકબિલ્ડીંગ, ખેતવાડી,
પોસ્ટ નંબર ૪—મુંબઇ.

આવૃત્તિ ૧ લી. પ્રત ૧૦૦૦.

સપ્ટેમ્બર સન ૧૯૧૧.

Price. —/8/—

જરૂરી નોટીસ.

આ ચોપડીનું સર્વે હક્ક લછમનદાસ ગુમતા માલીક વ મેનેજર એચ. એસ. હરી અને કુંપનીને તાલીક કરતાથી મોલ લેવી ને સરકારી કાયદા પ્રમાણે રજીસ્ટર કરાવીને સર્વે હક્ક સ્વાધીન રાખ્યા છે માટે કોઇએ છાપવી કે છપાવવી નહીં.

AHMEDABAD.
Shri 'Satya Prakash Printing Press.
શા. પ્રેમચંદ નાહાલચંદ તથા ડાહ્યાભાઈ શકરાભાઈ ગાંધીએ છાપ્યું.

અમોએ આ ચોપડીનું સર્વે હક્ક રા. રા. લછમનદાસને આપી દીધા છે માટે કોઇ છાપવી કે છપાવી નહીં.

એમ. પી. શર્મા. તરરાવાળા.

તુરરાના.

સુબોધ મનોરંજક ખયાલો.

પુત્રબોધ માતા વિષે.

(રંગત લંગડી.)

અમર નામ દુનીયામાં કરે જે જનુનીનો ભુલી આભાર,
આ જગમાં જન—જીવ્યા તે શું પણ જીવતરપર ધિક્કાર,
રૂદય તમારૂં કથન થયું કેમ જોઇ જગની ભરતી ઓટો,
આ માતાનાં—દુધથી નથી સુકાયા હજી હોટો,
જાણે જન્મ આપ્યો આ જગમાં ગણ્યો પ્રેમ તેનો ખોટો,
હરખથી પ્રેમે—ગણ્યો ઘર નારનો પ્રેમ હવે મોટો.

શેર.

હરખતા બચપણમાં તમને જોઇને મા હરખાવતાં,
હીંચતાં હાલરડાં ગાતા પુરો પ્રેમ જણાવતા,
પ્રેમ પહેલો જનુંનીનો ભુલ્યા જુવાની આવતા,
શું થયા કેમ નારને જોઇ મયા માંની ન લાવતા.

વારંવાર દુખ દરીયાથી કર્યાં પાર ભુલ્યા જન જે ઉપકાર,
આ જગમાં જન—જીવ્યા તે શું પણ જીવતરપર ધિક્કાર. ૧

માની માયા મોટી પુત્ર પર મુખ જોઈ મોહી મા મરી મરી જાય,
તમે ગુણી જન—શમજો મન માયા તે માંની કેમ ભુલાય,
બ્રહ્માદિક નારદ સારદ લખે વર્ણવતો નહી પુરૂં લખાય,
અંતકરણથી—સેવો માના પગ તો સિદ્ધ કારજ થાય.

શેર.

મા વગરનો પુત્ર જેમ કોઇ રાજ સુનું સત્ય વગર,
મા વગરનો પુત્ર જેમ કોઇ પત્ની સુની પત વગર,
ખેતી સુની જલ વગર ફુલ ફુલ સુના રત વગર,
દોલત સુની દાતા વગર સુર સુર તાલ સુણો ગત વગર,

તીર્થ અડ્સટ કર્યા તો શું નહી ગુણ માતાના ગાયા લગાર,
આ જગમાં જન—જીવ્યા તે શું પણ જીવતર પર ધિક્કાર. ૨

દુખ બચપણનું ભુલી ગયા સુખ જોઇ સહુ દુનીયા ફાનીમા,
આશા પુરી—નકરી જનુનીની જીન્દગાનીમાં,
તેજ પુરૂષ કેવાણા વલી જ્ઞાની થઇ બેઠા જ્ઞાનીમાં,
માતા તાતની—યાદ ભુલ્યા શું જનો જુવાનીમાં.

શેર.

હદ વગરના સુખ જોશો નારના હરમાસજી,
સંકટ સમે મામા કરી કેસો ને ચાલે સાસજી,
વૃદ્ધપણે વહુ વાટ જોશે તમ મરણની ખાસજી,
તે કરૂંવર આ મરે જો થાય પુરણ આશજી,
જનુનીનો જશ ભુલે જનો જે તેનો વર્થ ગયો અવતાર,
આ જગમાં જન—જીવ્યા તે શું પણ જીવતરપર ધિક્કાર. ૩
માત તાતનો ત્યાગ કીધો જશ જનમી જગમાં અપજશ લીધો,
સ્વર્ગને દુવારે=પધારે નહી તે મલે મારગ સીધો,
ક્રોધ માતની વાત ન માની ધીરજનો ધક્કો દીધો,
ધનની હામો=ધરી કંકાસ માતથી નીત કીધો.

શેર.

જન્મ લઇ જગમા જનુનીનું કહ્યું જે નહી કરે,
દાદાભાઈ કહે દાની હોય તોય કાજ તેનુ નહી સરે,
તજે ન રજભર માના ગુણમાં ચરણની રજ શીશ ધરે,
તન મનને ધનમાં ચરણપર અરપણ કરે તે નર તરે,
આદરમાન માનું ન રાખે **મનીરાંમ** કહે તે ખરા ગમાર,
આ જગમાં જન—જીવ્યા તે શું પણ જીવતર પર ધિક્કાર. ૪

ઘરનારી વિષે બોધ.

(રંગત લંગડી.)

વારવાર કહું સાર રાખ તું પ્યાર યાર ઘર નાર ઉપર,
ઘર નારીના—પ્યારમા વધે તારો વિસ્તાર વકર,
જોડતોડ નહી છોડ સાથ દીનરાત પ્રેમથી પ્યાર વધાર,
પર નારીને—કાજતું ઘર નારીને માર ન માર,
દુખીયારી અગીયાકારી પ્યારી દેશે સુખસાર અપાર.
દુખની સાથી—અંતની માટે તું કર વિચાર લગાર.

શેર.

છલ કપટ તજ ચટસકલ પડ પ્યારમાં ઘર નારના,
જેથી ભલી મલે સુખ સકલ નર તુને ઘરનાં બાહારનાં
સ્વર્ગની સાથીનો કર ઘર દુવાર જો હરદુવારનાં
નિરાધારને આધાર દે જા સરણુ સરજાણુ હારનાં,
અનાથ અબલા જાતને દેસે દગો થશે ઘરબાર વગર,
ઘર નારીનાં–પ્યારમાં વધે તારો વિસ્તાર વકર.
ચરણુ પાસ થઇ દાસ ખાસ એક આશ તે તારી કર્યા કરે,
જાંહાં બેસાડે–ત્યાં બેસે ધ્યાન તે તારૂં ધર્યા કરે.
ખાધામાંથી ખાય જાય નહી ક્યાંય દુખ સઉ હર્યા કરે,
હુકમને આધીન–રહી પાછલ તે તારી ફર્યા કરે.

શેર.

કંગાલ હસે તું નર કદી પણુ જાણુસે તે સાંવકાર,
દલનું દરી કરસે પુરૂં પણુ નહિ નીકલશે ઘરની બાહાર,
દુખતું મુખ જોઇને તારૂં થાશે તેને દુખ અપાર,
તરત લેશે ભાગ તેમાં જો હસે કુલવંતી નાર.
નસીયતપર કર નજર અરે નર અબલાનો નહી પ્યાર વીસર,
ઘર નારીના–પ્યારમાં વધે તારો વિસ્તાર વકર. ૨
દુખહરણી સીધકરણી તરણી અંતે તે તારી થાશે,
પ્રેમથી ચાહાસે–પ્રાણુથી અધિક પ્રાણુપ્યારી થાશે.
મા પુત્ર પર રાખે પ્રેમ એમ નેમ વરત નારી થાશે;
દુઃખનો ડુંગર પડે તોય જુદી ન ઘર નારી થાશે.

શેર.

દયાવંતીને ઉપર તું દયાનો દાણી થશે.
તો તારી તનનો લોકમાં પછી નહી કદી હાણી થસે,
જનમો જનમ ભોગવશો સુખ તું રાવ તે રાણી થસે,
જોડું નહી કદી તુટશે મારી પ્રસિદ્ધ વાણી થશે.
પર નારી પર નજર ના કર ઘરનાર પ્યાર હરવાર સમર,
ઘર નારીનાં–પ્યારમાં વધે તારો વિસ્તાર વકર. ૩
શુભ વાણી ઉરભરો નરો ચીત ધરો મરો તો તરો નીધાન,
આ નસીયત પર–ધ્યાન જે ધરે કરે તે સઉને જ્ઞાન,
આ અભંગ સુજનો ભણો કાંઇ ગણો ધરો ધીરજથી ધ્યાન,
કથો કથાઓ–સમજી સમજાઓ ગણાઓ પ્રાણુ સમાન.

શેર.

જરીફ દાદાભાઇની નસીયત સ્વર્ણ ધરજો સઉ.
ગ્રંથો પ્રથમ વાંચી પછી મારૂં કહ્યું કરજો સઉ,
આ શબ્દોનો સંગ્રહ કરી સુજનો ઉર ભરજો સઉ,
જ્ઞાની ગુણી કવીઓ સુજનની સાથમાં ફરજો સઉ.
રામચંદ્ર **મનીરામ** કહે ઘર નાર વગર કોઇ પ્યાર ન કર.
ઘર નારીનાં–પ્યારમાં વધે તારો વિસ્તાર વકર. ૪

લાવણ—બહર તવીલ.

દમ કૈસે રહે ઉસદમ મે બતા જબ દમકે સાથ હમદમ ન રહા.
હમ દમ હૈ વહી જો દમ અપના જબ દમ ન રહા આલમ ન રહા.

ચોક પહેલા.

આલમે હબાબ આલમકી શબીહ હરગિજ હબાબ કાયમ ન રહા,
કાયમ ભી રહા કીસ કામ રહા જબ નકશે આબ દાયમ ન રહા,
દાયમ હો જગહથી ખુલ્દે બરીં જબ ખુલ્દ મે ભી આદમ ન રહા,
આદમ દમ મે દમ બાજકે આ ગુન્દમ ખાકે સાલમ ન રહા.
સાલમ સે હવાલા મૌત હુઆ ના ફરમાની સે થમ ન રહા.
હમદમ હૈ વહી જો દમ અપના જબ દમ ન રહા આલમ ન રહા.

ચોક દુસરા.

થમ કૈસે રહે થામા ભી બ્હોત હરકતસે બાજ. તાહમ ન રહા,
તાહમ દરજે કાબીલ સજુદ આદમકા કીસીસે કમ ન રહા,
કમ કૈસે રહે કુરબ કોઈ ઉસકે આગે આજ.મ ન રહા,
આજ.મ જો મલીક શયતાન હુઆ ઈસ અજ.મત સે મહરમ ન રહા.
મહરમ ભી હુઆ કિસ કામ હુઆ ફરમાન સે જબ અકરમ ન રહા:
હમદમ હૈ વહી જો દમ અપના જબદમ ન રહા આલમ ન રહા.

ચોક તીસરા.

અકરમ ભી હુઆ બખ્.શીશ ન હુઇ કયોંકર કે બતા અજલમ ન રહા
અજ.લમ ન નીકાલા જાયે કયોંકર જબ હુકમ કે ઉપર જમ ન રહા.
જમશેદ બના જમજાહ રહા રૂસ્તમ ભીબના રૂસ્તમ ન રહા,
રૂસ્તમી ભી રૂસ્તમ કી ન ચલી હાતમ ભી બના હાતમ ન રહા,
હાતમસે બના કંજુસ ભી કંજુસ ગંજ અરક.મ ન રહા,
હમદમ હૈ વહી જો દમ અપના જબ દમ ન રહા આલમ ન રહા.

ચોક ચોથા.

અરકુમ ભી અજાયબ જાન ઉસે જિસકી ગરદન મે ખ.મ ન રહા,
ખ.મ ખાના ય્હા દરકાર કિસે મુઝ્જી કે લિયે માતમ ન રહા,
માતમ ભી રવા નેકાં કે લિયે મુઝ્જી કો કીસીકા ગ.મ ન રહા,
ગ.મ ભલા કરે ભયરાં કે ય્હાં ગયા દુટ સાર જબ સમ ન રહા.
સમ ખા ખા કે મરે લલ્લુ કે અદુ કોઇ પુરબ ઔર પચ્છમ ન રહા,
હમ દમ હૈ વહી જો દમ અપના જબ દમ ન રહા આલમ ન રહા.

ખ્યાલ—બહેર શકિસ્તા.

ઉસકી જવાની કે જૌબન કા કયા હી અબ્ર અબ છાયે રહા હૈ.
આન અદાસે ઉમંડ ઘમંડ સજ ધજ કી બુંદ બરસાયે રહા હૈ.

ચોક પહેલા.

ઉબલ ઉબલ દરયા વ હુસનકા કયા હી જોશ પર આયે રહા હૈ,
આન તાન કે તરંગ લાખોં ગ.મજોં સે દીખલાએ રહા હૈ,
ઉઠા ઉઠા કે હબાબ નખરે સાથ મઠ કે જાયે રહા હૈ,
અંદર હયરત ભંવર મે જીસકે જહાન ગોતે ખાય રહા હૈ,
અંદાજસે નિકલ હીલોરે માર માર લહરાયે રહા હૈ,
આન અદાસે ઉમંડ ઘમંડ સજ ધજ કી બુંદ બરસાયે રહા હૈ.

ચોક દુસરા.

એક કરિશ્મા પેશાનીસે દોનાં કો શરમાયે રહા હૈ,
અસલ અંધેરે વ ઉજીયાલે કો અલગ અલગ દરસાયે રહા હૈ,
આસમાન કી ધનક કે એવજ અબરૂ કો ચમકાયે રહા હૈ,
આફતાબ માહતાબ બના દો આંખેં ખોલ છુપાય રહા હૈ,
ઔર ખટા પટીમે કોહ કુશાં માંગ બના ચમકાયે રહા હૈ,
આન અદાસે ઉમંડ ઘમંડ સજ ધજકી બુંદ બરસાયે રહા હૈ,

ચોક તીસરા.

ઉસ કોંધે કી લપક દેખ કોંધા આંખેં ઝમકાયે રહા હૈ;
આઝુરદા હો રાઅદ બેચારા હાય હાય કર હાય રહા હૈ,
અપની તડપ દીખલાકે બીજલી બીજલી સા તડપાયે રહા હૈ,
આતિશ ગોયા હંસ હંસકે ખ.રમન દીલપર ભડકાયે રહા હૈ,
ઉપર સે રફતાર દીખા એક આંધી ઔર ચલાયે રહા હૈ,
આન અદા સે ઉમંડ ઘમંડ સજ ધજ કી બુંદ બરસાયે રહા હૈ.

ચોક ચોથા.

અબ હે યહાં કા મોર વહી જો નાચ નાચ ગુન ગાય રહા હે,
ઉસે પપૈયા જાન પ્યાસ અપનીમે જેસે તરસાયે રહા હે,
આહો ફુગાં કા શોર જો કે આશીક દીલ સે બરસાયે રહા હે,
અલબત્તા ઇસ મોસમ કા ઝીંગર બી વહી કહેલાય રહા હે,
અશ્ક રોલને કે એવજ અબ આંખોં સે ટપકાયે રહા હે,
આન અદા સે ઉમંડ ઘમંડ સજ ધજકી બુંદ બરસાયે રહા હે,

ચોક પાચવાં.

આગે મદારી લાલ કે મત જા બદરૂદદીન સમઝાયે રહા હે,
ઉડ઼ જાયેગા બોઝાડ઼ કે મારે કયોં મુરખ મુંહ બાયે રહા હે,
આખીર કો પડ઼ જાયેંગે ઔાંને ભેરૂસિંહ બતલાયે રહા હે,
અવ્વલ જીન દાગોં સે તમ્હારા બાગે જીગર હરયાઇ રહા હે,
પાઅશુક દીખાવે ફુબન કીસે જબ "લલ્લુ" કોઇ આશીક ન રહા હે
આન અદાસે ઉમંડ ઘમંડ સજ ધજસે બુંદ બરસાય રહા હે.

પરનારી વિષે બોધ.

(રંગત લંગડી.)

સમજન પ્યારી કરસે ખુવારી નારી નઠારી પરનારી,
જીવ લેનારી-ઘાત કરનારી હત્યારી પરનારી,
ઉલટું સીખાવે માલ લુટાવે લાહા લેવડાવે પરનારી,
વીખ પીવડાવે-દબાવે નામ ડુબાવે પરનારી,
ખવરાવેતો કહી સમજાવે અંતે નમાવે પરનારી,
જીવ તરસાવે-ન આવે ફાંસી ચડાવે પરનારી,
ઘર નારીને કરે અકારી એવી ધુતારી પરનારી,
જીવ લેનારી-ઘાત કરનારી હત્યારી પરનારી, ૧

વન દેખડાવે ભોંઇએ ચલાવે કાંટા ભોંકાવે પરનારી,
ત્યાં સુવરાવે-નચાવે ભાન ભુલાવે પરનારી,
ભાવ બતાવે ભીખ મંગાવે તનને સુકાવે પરનારી,
સગા તજાવે-ગમાવે નામ ભમાવે પરનારી.
સુખને વીસારી દુખમા કંટારી મારે કારી પરનારી,
જીવ લેનારી-ઘાત કરનારી હત્યારી પરનારી. ૨

હાવે ભાવે સદા બોલાવે અંતે ફસાવે પરનારી,
ગળું કપાવે–કરાવે પાપ જણાવે પરનારી,
જર જોઇ આવે પહેલા હસાવે પછી રડાવે પરનારી,
બહુ ધભરાવે–મરાવે માર સતાવે પરનારી,
જરનીયારી કરે તમારી જરની પ્યારી પરનારી,
જીવ લેનારી–ઘાત કરનારી હત્યારી પરનારી. ૩

દોરા જણાવે ધમકાવે સઉને અથડાવે પરનારી,
ગાંમ મુકાવે–લાવે જંગલમાં વસાવે પરનારી.
મુરાર આવે ખ્યાલ બનાવે તેને મનાવે પરનારી,
બહુ સમજાવે–ગલાવે મનને રીઝાવે પરનારી,
મનીરાંમ કહે તારી નારી કલગી સદા ભીખારી પરનારી,
જીવ લેનારી–ઘાત કરનારી હત્યારી પરનારી. ૪

કલીયુગનું બયાન.

(સમો વર્તે સાવધાન.)

(રંગત લંગડી.)

રહી નીચને ઘેર ઉંચ સઉ ભુલી ગયા આચાર વિચાર.
રાજ રહ્યું નહી=ઉંચનું થયા હવે સરદાર ચમાર,
રીત પ્રીતની જાણે ન કોઈ કલીયુગે કીધો લાચાર ખુવાર,
રૂષી મુનીનું–ગયું સત્ તેમાં નહી ફેરફાર લગાર.
રંગ રંગીલા છેલ છબીલા થઇ નીકલે દોશદાર બાહાર.
રાતેને દાહાડે–દગાઈ કરે થઇ હુશીઆર સવાર,
રીસ કરે સતીયોની વૈસા વિધવા સજે સણગાર. અપાર
રાજ રહ્યું નહી–ઉચનું થયા હવે સરદાર ચમાર. ૧

રૂ ને ઉન કાતે છે બ્રાહ્મણ જોય છે જોતીષ માહાર કુંભાર,
રહ્યા ધંધાનો–કલીમાં ગયો રહીયો વેપાર જુગાર,
રામ ભજન ભુલાવીને કલીયુગે કીધી ધીરધાર ઉધાર,
રીઝવી સઉને–કીધા અંતને સારૂ તૈયાર શીકાર,
રૂપ હીન પદભ્રષ્ટ થયા સઉ જાણવા લાગા સાર ગંમાર,
રાજ રહ્યું નહી–ઉચનું થયા હવે સરદાર ચમાર. ૨

રેહેતી હતી એક સતી પતીને જોડે કરે હવે યાર હજાર,
રોજ અનીતી-વધે છે જેમ ફરે છે નાર તેહેવાર,
રંગ રાગમાં ભુલ્યા ગીયાની સઉનો તમે ઉપકાર આભાર,
રાખ ભરૂસો-દેવનો માયાથી મનમાર વીસાર,
રહીને મયાથી છેટા નર આ માથાનો ભાર ઉતાર,
રાજ રહીયું નહી-ઉચનું થયા હવે સરદાર ચમાર. ૩
રોમ રોમમાં વાપ્યો કલી નહી એની માયાનો પાર સુમાર,
રંગત લંગડી-ગાયે હરી દાદાભાઇને પાર ઉતાર,
રાજી થઇ તમમનની રહે હવે કાજતુ પાલનહાર સુધાર,
રહીયું સત નહી-કલીમાં માટે ભજો મુખતીયાર મુરાર,
રાખ સુખીયા દુખી મનીરામને હરી તુ માર જીવાર,
રાજ રહીયું નહી-ઉચનું થયા હવે સરદાર ચમાર. ૪

લંગડી ઝડપી (કોકીન)

હવે મુંબઇને માંઇ૦ નીકલી નવી એક નવાઇ. કોકીન પાનોમાં સવાઇ૦
આએ છેલ છબેલ, પ્રેમના ધાએલ, થઇ કરે નવા નવા નીત ફેલ ફરેલ ટેક.
સમજે ન નફો તુકસાન, થાશું ખાધાથી હેરાન, એવું જાણે ન નાદાન.
ભટકેલ ભમેલ, મગજના ફાટેલ, વળી તેમાં ભુસાનો ભેલ ભરેલ;
એવી મુંબઈ અલબેલી, સહુ રંગોમાં રંગેલી. એમાં નીકળ્યા ફેલી ખેલી.
કરે ખેલ ખસેલ, ફેલમાં પંકેલ, થયા જોઇ જોઇને કોઈની પહેલ કરેલ.

શેર.

જાં જાં ઇરાનીઓની દુકાનો હશે, ચા સોડા તણી,
તાં તાં દુકાનો પાનની નીશ્ચે હશે જુઓ તે તણી,
વળી ડગલે ડગલે હર જગે, દુકાનો થઇશું કહું ગણી,
લટકાવ્યા આરી સા મોહ્ના ચીમની હાંડીઓ શોભા તણી,
આવ્યા હીન્દુસ્તાની લાલા. બની બેઠા પાન વાલા. નાંખે પાનોમાં મસાલા.
કાપેલ કુટેલ, પ્રેમની ધાએલ થઇ કરે નવા નવા નીત ફેલ ફરેલ,

ચોક ૧

લોટા બે ચુના કાથાના. ડોહી મેલ્યા મોટા નાના. પાનો પુનાના માંડ્વાના.
દાધેલ દુધેલ, બે બે વાલેલ, ચુનો કાથો કોઇમાં ચોપડેલ ભીંજેલ;
ખસ ખસ ખોપરૂં ને વરીયારી. લવંગ એલચી પત્તી પ્યારી. જાયફલ જાવંત્રી સોપારી.
કાતરેલ ભુંજેલ, તણ તણ ખુણીયેલ, પટીમાં ઠંડાઇનો મેલ મળેલ;

શેર.

આવો ભભકો જોઇ જોઇ સઉ કોઇ દુકાને જાય છે,
પહેલાં આરીસામાં જોઇ જોઇને ઘણા મલકાય છે,
પછી દોડીઆની પટી બે બે લઇ શોકીનો ખાએ છે,
કોઈ કોઈ ઘરાનીની દુકાનોમાં બેસી ઇતરાય છે,
ઉંચ વરણુ પોણે ભાગે. બેસી પાનની પટીઓ માગે. ચા બીસકોટ ખાવા લાગે.
ઇતરેલ ફુલેલ, પ્રેમના ઘાએલ. થઇ કરે નવા નવા નીત ફેલ ફરેલ

ચોક ૨.

જોઇ રાંડો આ દુકાનો, ધંધો તજી દઇ વેસ્યાનો. અનીત બોલન જુવાનો.
રખડેલ રંગેલ, દુકાનો માંડેલ પાનની ભપકો કર્યો ભડકેલ સજેલ;
રાતે આવે શોકીન જીવડા. જાણે અંધારાના દીવડા. પાન ખાવા પ્રાણ પીયુડા.
ઉખડેલ ઉડેલ, ભાળ એક રાખેલ દોડીયું પટી દીઠ બાંધેલ લીધેલ,

શેર.

એવું જોઇને પાનવાલાઓએ કોકીન પાનોમાં વાપરી.
કયાં ત્રણ દમડી દોડીયાની પટી તેને બે આને કરી.
નાખે લગીર રાઈ જેટલી લીએ એક આનો વરી
ખાધાથી આવે ટેસ લેસ જાએ ફેસ ચહેરા જો ફરી.
છતી આંખે આ અંધેર. કેવો વરને જુવો કેર. અમરત સમજ્યા જે છે જેર.
ભણેલ શીખેલ, પ્રેમના ઘાએલ, થઇ કરે નવી નવા નીત ફેલ ફરેલ.

ચોક ૩.

કોકીન ખાવાથી શું થાશે. આંખો ઉંડી ઉતરી જાશે. જીભ કાલી હોટ સુકાશે.
રેસ વેલ વસેલ નીત તન પલા રહે નહિ હજમે થશે ખ.ધેલ પીધેલ;
રહી રહી છીદ્ર કરશે. આખા શરીરમાં પસરશે. પછી હાથ પગ થરથરશે.
અડીએલ થએલ, કામના કાએલ. થશો કોકીનથી સમજો ગુણીએલ ગણેલ.

શેર.

ચંડુલ અફીણ દારૂ મદ કવલી ભાંગ ગાજો ને ચરસ.
જેટલા દુનીઆમાં નસા છે જોઈએ સમજો સહુ સરસ,
પણ સઉ નશામાં આ નશો કોકીનનો છે સહુથી નરસ
કહે દાદાભાઈ જેટલા વીત્યા એટલા નહીં વીતે વરસ
કયે મણીરામ ગ્યાન. ઘરમાં ખાવાનો હોય ધાન. બહાર ફરે શોકીન જવાન
કરે સેહેલ સડેલ, પ્રેમના ઘાએલ, થઈ કરે નવા નવાનીત ફેલ ફરેલ

વિજોગી નાયકા હોલી.

(રંગત લંગડી.)

ક્યારે આવશે કંથ સખીમે મુકી છે કેસર ઘોરી,
સઉ કોઈ ગોરી—રમે રંગ કંથ વગર હું રહી કોરી,
ગયા પરહરી મુને પતી દુખ દીધુ અતી ભરજોબનમા,
મુકીને વનમા—ગયા પરદેશ ન લેશ દયા મનમા,
કામ કુમકુમો વાગે તનમા ઝુરયા કરૂં બાઇ ફાંગનમા,
બલુ અંગનમા—વીહેથી થઇ વીયાકુલ બાલાપનમા.

શેર.

સુંના મંદીર માલીયા છે સેજ સુની રંગભરી,
વરસ વીત્યા બાર તોપણુ પીઉએ ચીંતા નહી કરી,
પ્રેમ પીચકારી વગર પતી કોણુ મારે ઉર વિષે,
અય વીધાતા ફેરા ફરતી વખતે હું કેમ નહી મરી.
પ્રાણુપતીને વગર અતી આ મારા તનમાં બલે હોરી,
સઉ કોઇ ગોરી—રમે રંગ કંથ વગર હું રહી કોરી ૧
રાતને દાહાડો રોયા કરૂં લોહી રંગથી અંગ રંગાઉ છું,
ગંમ ખાઉં છું—સદા કાગલના વાહાણુ ચલાઉં છું,
મનની મનમાં બલું ઝલું હું મનનો શોક જણાણી છું,
સંભલાણી છું—સઉને વિયોગના ગીત ગાઉ છું.

શેર.

ધુલ ધીરજની ઉડાડુ સમજી અબીર ગુલાલજી,
વાંહા હોલીના ભડકા બલે ઇહાં શલગે તનમા ઝાલજી,
પીઉ રાજ જગની લાજ તજી કોઇ શોકને વશ થઇ રહયા,
તેહેવાર એક જાણીયો નહી લીધી ન મારી ભાલજી.
પુરવે જનમની પાપણી પુરી વાતખી કરવાની ચોરી,
સઉ કોઈ ગોરી—રમે રંગ કંથ વગર હું રહી કોરી. ૨
હાર હઇયાના ગયા બાહાર પરદેશ કોણુ સુખડી લાવે,
પ્રીતીને ભાવે—બોલાવે કોણુ સખી મને સમજાવે,
કોણુ રમાડે રંગે સંગે કોણુ ચુંદડી રંગાવે,
મનને રીઝાવે—હસાવે કોણુ મીઠાઇ ખવરાવે.

શેર.

કોણે જઇને કહું સખી મારી કથા આ કર્મની,
બાંધી મુઠી લાખની ઉઘાડી જાય વાત મર્મની,
કપડા રંગી ભગવા થઈ જોગીને જાઉં શોધવા,
હવે બાંધુ શેહેલી શર્મની ધુંણી ધકાઉં ધર્મની.
રીત પ્રીતી જાણી ન કંથે તોડી પ્રેમ પ્રીતની દોરી,
સઉ કોઇ ગોરી—રમે રંગ કંથ વગર હું રહી કોરી. ૩
પ્રાણપતીને છતાં સતી તું અતી થઇ કેમ દુખીયારી,
પ્રાણ પ્યારી—ભજન કર રટ હરને વારી વારી,
જરીફ દાદાભાઇ કહે ઇચ્છા પુરણ થાશે તારી,
મનને મારી—રહી તેમ રેજે પતિવ્રતા નારી,

શેર.

દાન પુન કીધું સતીયે હરીએ વીપત્તિ હરી,
પ્રાંણ પીઉં આવ્યા ઘરે ઉર અતીશે આનંદ ધરી.
આરતી ઉતારી પ્રેમે હયામા હરખ ઘણો,
પછી હેત હોરી રમવા લાગા રાત દી પ્રેમે કરી.
મનીરામ કહે પ્રીતની કેસર પતી ઉપર સતીએ ઢોરી,
સઉ કોઇ ગોરી—રમે રંગ કંથ વગર હું રહી કોરી. ૪

માતાના મરવા બાદ પુત્રનો વીલાપ.

(રંગતલંગડી.)

જૈય જૈય જનુની માતાજી મને મેલી ગયા વન મારગમા,
તમવીન માતા—ન મારૂં કોઇ રહીયું જનમા જગમા,
બાલપણાના ઘણા ગુણો તંમતણા ન માતા વીસરાતા,
માસ નવ સુધી—રાખી ઉદરમા કરી માતા શાહાતા,
દુધ દયાનુ પાતા હતા મમ દેખી દુખી માતા થાતા,
આ જીભ્યાથી—હું હવે કહીયા કરૂં માતા માતા.

શેર.

નવરાવતા ધોવરાવતા બેસાડતા ખવરાવતા,
મુખ જોઇ મારૂ નીરખતા હરખતા હરખાવતા,
હઇયાનુ હેત જણાવતા દીન જાંણી હ્રદય દબાવતા,
બોલાવતા ખોરામાં લઈ શુવરાવતા ધવરાવતા.
રમી રહ્યું તંમતણું દુધ મમ રોંમ રોંમ તનમા રગમા,
તમવીન માતા—ન મારૂં કોઇ રહ્યું જનમાં જગમાં. ૧

અંતઃકરણથી પુરે પ્રેમે શેવા માત તમે કરી ખરી,
પાલી પોષી–કીધો મોટો દલતું તમે દરી દરી,
અનેક તરાની કેલવણી કેલવી ગીયાન ઉર ભરી કરી,
ભરજુવાનીમા–મને મેલીને ગયા પરહરી મરી.

શેર.

દુખતું મુખ મારૂં દેખી દીલથી દુખી મા તંમ થતા,
દુખના સાથી પુરા પ્રેમી ખરા હેતુ મા તંમ હતા,
સુખ સઉ સંસારતું જોયું મે માતા તંમ છતા,
દુખ હવે દુનીયાતું જોવું પડીયું મા તંમ જતા.
દુખનો દરીયો આવ્યો ચડી મા મંમ સુખના ધનમા ઢગમાં,
તંમવીન માતા–ન મારૂં કોઇ રહીયું જનમા જગમાં. ૨
માયા લગાડી મલી ગયા નહી પાછલ જોયું મ.ણી ભણી,
ચાહાના ચોખા–ચડીયા પણ કાચી રહી ગઇ કંણી કંણી,
શેવા ચાકરી બની ન મંમથી શુદ્ધ થયોહું ભણી ગણી,
ટમલે ટમલે–હવે મને યાદ આવે તંમતણી ઘણી.

શેર.

મનની મનમા હાંમ રહી ઘર ભાંગીયું મંમ આધારતું.
નેહે નીર નદીથી ગયું પુર આવ્યું પરલેકારતું,
ડુબુછું દુખ દરીયામા હું તાંણેછે પાંણી પ્યારતુ.
તંમ વીયોગે માતાજી સઉ બ્યર્થ સુખ સંસારતું,
ભુલુ જો હું આભાર તંમતણો તો પડે ભગ તનમા રગમા,
તુંમવીન માતા–ન મારૂં કોઇ રહીયું જનમા જગમા. ૩
અંતમા અંતર રાખ્યો મંમથી થયા મા અંતર ધીયાન નીધાન,
તંમ વીયોગથી–થયું માયાતુ બ્યર્થ મારૂ માનપાન,
નહી ઘરનો હું નહી બાહારનો વચમા ફરૂછુ સ્વાન સમાન,
પ્રેમ માયાલુ–માત તંમ જતા થયું રદ ગીયાન ગુમાન.

શેર.

મનો સઉ સાથી સગા પણ માત કોઇની નહી મરો.
જીવતે જીવત મા ચરણપર તન મનને ધન અરપણ કરો.
દાસ કહે મનીરાંમ તમે નીત ધ્યાન માતાનું ધરો,
અડસઠ તીરથનું ફલ મલે ગુણ ગાઇ સઉ સંકટ હરો.
રામચંદ્રનુ લાગ્યુ મન એક માતાના મનમા પગમા,
તંમ વીન માતા–ન મારૂ કોઇ રહીયું જનમા જગમા. ૪

ખયાલ દીગર—બહર શકીશ્તા.

આજ ચલો સો રહેં લીપટકર યહી ચાહતા હૈ દીલ હમારા.
આલે બાલે ન દો કપટકે યાર ન હોગા ભલા તુમ્હારા.

ચોક પહેલા.

ઇન્તેજા.ર હમ એક કરવટ કે યાની ન જાને કહાં સીતારા,
અપના જા છુપ રહા લીપટકે યલદાં મે દેખા ન દુબારા,
અકસર હારે છીન ઝપટ કર યાવર લેકીન હુઆ ન યારા,
ઐસા ગા.યબ હુઆ ઉલટ કે યમન ન આયા સુહેલ સીતારા,
ઇધર ઉધર સદહા હમ ભટકે યદે મુરાદ હરચંદ પસારા,
આલે બાલે ન દો કપટ કે યાર ન હોગા ભલા તુમ્હારા.

ચોક દુસરા.

અલગ.યાસ સદહા ચોખટકે યડુદી કયા ઇસલામ નીસારા,
આગે બદ કોઈ ગયા ન હટકે યકીન કયા આહાન ભી મારા,
એક દફે સર ગીરે જો કટકે યાદ રખો સર ચલે જો આરા,
અલગ ન હોંગે કહીં યહ ખટકે એક બાર બરછી ચલે દુબારા,
અબ તો યાર જમ ગયે હૈં ડટકે યારી મે કયા ગ.યર ઇજારા.
આલે બાલે ન દો કપટ કે યાર ન હોગા ભલા તુમ્હારા.

ચોક તીસરા.

આફ્તાબ અંદર ધુંઘટ કે યા રૂખ. મુનવ્વર યા માહ પારા,
અબ્ર હૈ યા કાકુલ કે પાટ કે યુસુફ સાની ને જાલ મારા,
આસમાનસે બર્ક રપટકે યહાં ગીરી યા નજ.ર ઈશારા,
આફ્રત યાગિર પડી હૈ ફ્ટકે યુમ કયામત હો આશકારા,
આંખોંસે યક લખ્ત ઉચટકે યા બંદા હોને દે કીનારા,
આલે બાલે ન દો કપટકે યાર ન હોગા ભલા તુમ્હારા.

ચોક ચોથા.

આજુરદા સદહા રટ રટ કે બલ રૂસતમ કા ચલા ન ચારા,
ઉતર ગઇ ઇજ.જ.ત છુટ છુટકે યમ સે કમ કચ્છ નહીં ઉતારા.
અવ્વલ આખી.ર ઉલ્ટ પલ્ટ કે યહ તર્જ ભારી વજ.નમે પારા.
ઔર કોઇ સર હજા.ર પટકે યમન ન પાવે જહાન સારા,
અજ. હદીસ ખારીજ કલગી “ લલ્લુ ” જાને ઇં જાત નીસારા.
આલે બાલે ન દો કપટ કે યાર ન હોગા ભલા તમ્હારા.

ગમગીન હેવાલ.—ગોપીચંદનો ખેયાલ.

(રંગત લંગડી.)

ગોડ બંગાલે નગરીકા રાજા તીલોકચંદ થા ચતરસુજાન,
લડકા ઉનકા—ગોપીચંદ હતા સુનો ગમગીન બયાન,
તીલોકચંદકી રાની મૈનાવંતીકો ચાહીએં થા શનતાન,
પુત્રકે કારન—ગઇ મઇનાવંતી કોઇ બન દરમીયાન,
બારા બરસ તકકીની ભગતી શદાશીવકી ધરકે ધ્યાન,
જદ શીવશંકર—હોત પ્રશન દીએ દરશન ઉસે આન.

શેર.

ફીર કહે માહાદેવ રાનીજીકો એઉ ફરમાયેજી,
તજકે ધરદર રાજ શંમપત બૈઠી ઇંહા કેઉં આયેજી,
કીસ કારને ભગતી કરી ઇતની તુને દુખ પાયેજી,
પરશન હુવા મૈય માંગબર જો તોરે મનકો ભાયેજી.

ચાલ છોટી.

ફીર રાનીને કર જોડકે કીની અરજી,
સુનો બાત મોરી ઇચ્છાકી શીવશંકરજી,
તુંમરી ભગતી કીની છોડકે સબધરદરજી,
એક પુત્ર દો શીવશંકર માગુ એ બરજી.

તરજ મારવાડી.

સુની બાત શંકરને જદવો ભએ દીલમે દીલગીર,
મૈને તોહોકુ બચન દીઆ શો ભઈ મોરી તકસીર રે,
મઇનાવંતી રાની, પુત્ર કારન હેરાની, ખાખ તુને બનકીછાની.
પન પુત્ર ન તેરે તકદીર—રે,
સુન મઇનાવંતી, કરૂ કેયા તતબીર—રે.

તરજ ચેલઇયાકી.

મઇનાવંતીને શીવશંકરકા એસાબચન સુનલીના,
પુત્ર ન મેરે તકદીરેમે લીખા ઐસા મૈને કેયા કીના.
અરે માહારાજ બચન તુમને દીના રે,
ન જાઉ મૈય પુત્રકે બીના.

ચોપાઈ.

ઇતના સુનકે કેહેને લગે હએ શંકર,
જા મઇનાવંતી તુ અપને ધર.
લડકા તોરે ધર જનમેગા સુંદર,
બારા બરશ બીતે ફીર જાવેંમર.

દોહા.

સુન લીયા મેનાવંતીને શીવકા એહી બચન,
મનમે મગન હો શીશ નમાકે ચુમન લાગી ચરન.

ઇંદ્ર સભાકી ચાલ.

ફીર શંકરને દીની ખાખ નીકાર,
લે ખાખ ખા તું હશે તીન બાર,
લી ખાખ મેનાવંતીને સમાર,
ગીરી ચરનમે મનમે આનંદ અપાર.

ચાલ જુની.

હુઈ વો મગન એ મન અંદર, ખાખ ખાઈ ભજ કે શંકર;
ગોરીધી શાધી ખુબ પાકર, ચલી ફીર આઇ અપને વો ઘર.

એ બાત કીસકો માલુમ નથી કે શંકરને દીના બડદાન,
લડકા ઉનકા—ગોપીચંદ હુતા સુનો ગમગીન બયાન.
દશ મહીનેકે બાદ ફીર વાંહાં ગોપીચંદકા હુવા જનમ,
ચંદ્રસીસોભા—બરની નહી જાએ જીનકે પાઉમે પદમ,
ઘર ઘર આનંદ હોત બજત બાજે પુરમે દમપે દમદમ,
રાજા રાની—ભય મન મગન ન કોઇ કરતા થા ગમ. ૧.

શેર.

સદા શીવશંકરકા શાયા થા ગોપીચંદ ઉપર,
ચઉદે બીધ્યા ચોસટ કલા શીખે જીનોને હર હુનર,
આજ છોટે કલ બડે એઉ ગયે બરસો છે ગુજર,
છોટે હી સીનમે છોડકે તીલોકચંદ ગયે આપ મર.

ચાલ છોટી.

ફીર ગોપીચંદકો દીના તખત વો તાજે,
બૈઠાવો તખ્તપર કર અપના શુભ કાજે,
નીતી વો નેયાયેસે ચલાતા અપના રાજે,
ચવદા ચોકડીમે નાંમકા ઘંટા બાજે.

તરજ મારવાડી.

ગોપીચંદા રાજ કરત દીલ આનંદ બડા ઉમંગ,
સોચ કરત મેનાવંતી માતા ઝુર ઝુર હોત પતંગ રે,
ગોપીચંદ રાયા, બારા બરસ ફીરકાયા, છોડકર એ ધનમાયા,
તજેગા મોરા શંગરે૦ એઉ મેનાવંતીકા,
સુકે નીત અગરે—

તરજ ચેલઈયાકી.

કઈ દીનોંકે બાદ જલંદર મેનાવંતી ઘર આવે,
બીક્ષા દીજે માઇ એના હમારી સાધુને શબ્દ સુનાવે.
ઊનોકો ઘરમે બીઠાયે રે,
ચરનોમે શીશ નીવાએ.

ચોપાઇ.

સન્ત ઘર આયે મન સુખ પાઈ,
ઠંડા ઓર ગરમ જલ લાઇ,
અપને કરશે સનતનકો નેહેલાઈ,
બના ભોજન સંત જીમાઇ,

દોહ.

કરજોર કહે મેનાવંતી ગુરૂ જાવો નહી બનબાશ,
સેવા તુમારી મયે કરૂ રહુ ચરનનકી પાસ,

તરજ ઇંદરશભાકી.

ખુશી ભએ જલંદર એ સુનકે બચન,
ઘોડકે તવેલેમે કીના વતન,
સામોશએરે બનાતી ભોજન,
જીમાતી ગુરૂકો વો કરતી ભજન.

ચાલ જુની.

ફીકર ઉસે ગોપીચંદ પુતરકી, ઉસલીએ ભગતી કરે હરકી,
સેવા કરે ગુરૂ જલંદરકી, બાત ઉસકે દીલ અંદરકી,
ગોપીચંદકો તારનલીએ ગુરૂ જલંદરકો કીયા મીજબાન,
લડકા ઉનકા—ગોપીચંદ હતા સુનો ગમગીન બયાન. ૨
ગોપીચંદકી માત મેનાવંતી બોહોત ગુરૂકો ચાહાતીથી,
દોનો બખતકો—ભોજન લેજા કે ગુરૂકો જીમાતીથી,
જીમાકે ભોજન શેવા કરકે ફીર અપને ઘર આતીથી,
દરસ ગુરૂકે—કીએ ફીર આપ વો ખાના ખાતીથી.

શેર.

સબ કોઇ કહે મઇનાવંતી જાતી વો મંદરકો,
કોઉ દીનબી ચેલા વો કરેગી અપને પુતરકો,
સબ નોકરો મીલ કહેતે ગોપીચંદવો ચાતરકો,
અપને તવેલેસે નીકાલો વો જલંદરકો.

ચાલ છોટી.

અપને ઘોપ્રલમે જલંદર ધુંશાંઇ હુએ,
ઉનકી મેનાવંતીશે અસનાઇ હુએ;
તુમારી માતકી સુધબુધ ગભરાઈ હુએ,
સાધુસે પ્રીત કર જગકો હસવાઇ હુએ.

તરજ મારવાડી.

વો સાધુ બેરાગી હુએ જુઠા કરતા ભ્રીસ્ટ ધરમ,
મેનાવંતીકા બસમે કર કરતા હુએસંગ કુકરમ રે,
ગોપીચંદ ગીયાનીο મેનાવંતી ભઈ દીવાનીο સાધુ બીન પીવે ન પાની
સબતજદી લાજ શરમ રે,
ગોપીચંદ રાજાο ખુલેગા ભરમ રે.

તરજ ચેલઈયાકી.

નાદાન બુધીથી ગોપીચંદકી સો સચ માના સબબાત,
એસા તરકીબ બતાવો કોઇ હોવે સાધુકી ઘાત;
અરે જીસે સુખી રહે મોરી માત,
કરૂ મેય આનંદ દીન રાત.

ચોપાઈ.

અપને મેહેલ નીચુ કુવા ખુદાવો,
રખ પલંગ કચા સુત બંધાવો;
ઉપર ચદર એક ખાસી બીછાવો,
જીસપર સાધુકો લાકે બીઠાવો.

દોહા.

બેઠેગા જીસ વખત વો સાધુ પલંગકે પર,
કચા સુત ટુટ જાએગા ઓ ગીરે કુવે અંદર.

તરજ ઇંદરશભાકી.

બડે ભાવસે સંગમે લે લશકર.
ગયા ગોપીચંદ બાવાકે મંદર;
ગુરૂજી કરો કુરપા આજ હમપર,
ચલો જીમનેકો હમારે તુમ ઘર.

ચાલ જુની.

પીછે ઇહા કુવા ખુદવાયા, ઉસીપર પલંગ ઢલવાયા,
કચા સુત જીસમે બંધવાયા, ફુલોકી ચદર બીછવાયા,
ગુરૂ જલંદર બાવા આયે સંગ, ગોપીચંદ કે ઘર દરમીયાન,
લડકા ઉનકા–ગોપીચંદ હતા, સુનો ગંમગીન બયાન.

સેક જલ ગોપીચંદને ગુરૂકે દોનો ચરન ધુલાયેથે,
ખટરસ ભોજન–મંગાકે શંતકો ખુબ જીમાયેથે;
ખાપીકે ફીર ગુરૂ ગોપીચંદ પાસ પલંગકે આયેથે.
બડે ભાવસેં–માધુકો પંલગકે ઉપર બીઠાયેથે.

શેર.

સુત ટુટા બેઠતેહી ગીરે કુવેમે જલંદર,
લાખો ટોકરી લીદકી ડાલી લો કુવેકે અંદર,
મંત્ર ફુકા ગુરૂને સબ લીદ રહેગઇ હુએ અધર,
ફીર બંદ કીના લકડા જડવાયા વો કુવેકે ઉપર.

ચાલ છોટી.

ઇસ કુવેકે અંદર બાવા એ જલંદર હુએ,
ઇસિ બાતકી મેનાવંતીકો નહી ખબર હુએ;
વો કહેતી ગુરૂ જાને ગયે કીદર હુએ,
ઓ ઝુરતી રાત દીન ગોપીચંદકી ડીકર હુએ.

તરજ મારવાડી.

ઓરે ગોપીચંદ લડકેકી ભઇ બરસ દસકી ઊમર,
પીછલે બરશ દોહી રહેસો ઓભી જાત નીકર રે,
હુએ શંકરકા બર વો૦ ફીર પીછે કેઉ કરવો૦ કાયાસે જાનબેડરવો;
જાયેગી ઇધર ઉધર રે,
ગુરૂ જલંદર થે૦ સો કરતે અમર રે.

તરજ ચેલઇયાકી.

ગોરખ ચેલા મંછદરકા આયા મેનાવંતીકે ઘર,
ભીખશા દીજે માઇ બેના હમારી જલદી દેર ન કર,
ગુરૂ મેરે ગયે હયેં કીધર રે,
જાતા મૈય ઢુંડને ખાતર.

ચોપાઇ.

વાંહા આયા કનીપા ચેલા જલંદરકા,
વો પુરા ભગત થા હરી હરકા,
રસતા લીયા મેનાવંતીકે ઘરકા,
ઉસે પતા ખબર મંછદરકા.

દોહા.

આન કનીપા કહત હુએ ગોરખ ઉતાર ભગવા બેશ,
ગુરૂ રંદીબાજી ડરે ઓ રહત કામરૂ દેશ.

तरज ईंदरसभाकी.

सुनके गोरखको क्रोध चडा,
गुरु तोरा जा देख कुवेमे पडा;
मुं सगरा उनका हुआ लीदमे गडा,
मोरा घेरु रंदीबाज तोरा बडा.

चाल जुनी.

बात गया गोरख सुनवाई, मेनावंती बोती गभराई,
खाखदारत शीरके तांइ, रोने लगी दीलमे चकराई.
मोरछा आई मेनावंतीका पडी जमीपे हो बेजान,
लडका उनका–गोपीचंद हुता सुनो गमगीन बयान. ४
गोपीचंदने केयाकी नादानी अेउ केहेती जाये लगी सोग करन,
दोनो नैयनशे–झारबेझार लगे हुअे आंशु झरन,
उस आंसुके गीरे बुंदसो गोपीचंदका भीजा बदन,
कहेने लगावो–अे पानी कांहाशे लगी बरखा बरसन.

शेर.

ईतनमे बांदीआ गइ कहे गोपीचंदका बात हो,
ना अे पानी गीरा तुमपे नागीरी बरशात हो;
मेहेलमे जा देखो मेनावंती रोती मात हो.
न जानु कीस कारने उशका जीया गभरात हो.

चाल छोटी.

फीर राजा उठके मेहेलो अंदर आया,
जा माताके चरनोमे सीश नमाया;
कर जोडके राजाने मुखसे फरमाया,
केउ माताजी नैयनोसे नीरधलकाया.

तरज मारवाडी.

कीसने तुमको कुछ कही माताजी केउ दीलमे दीलगीर,
कीसने तुमको गाली दीनी हो छेदुं उनके शरीर रे,
मेनावंती माता० जीया तोरा केाे गभराता० याद तुजे कोन ईहां आता
सोकर मुजसे तरसीर रे,
मेनावंती माता० करु में तदबीर रे.

तरज चेलईयाकी.

ना कीने कुछ मुजको कहा हुअे लडके ना कीने दी मोहोका गाल,
तेरी शुरत तोरे बापसे जीयादा देख भइ बेहाल;
अरे गोपीचंद आवेगा काल,
पडा रेहेगा सब धन माल.

ચોપાઈ.

ભરથરી રાજા મોરા થા ભાઈ,
ઉને જાગીબન તજી બાદશાઈ;
જીને સત ગુરૂકી આગન્યા પાઈ,
હુવા અમર કહત નીજ ગુન ગાઈ.

દોહા.

કીનકી માત કીનકા પીતા જુઠા સબ સનસાર,
જો ગુરૂકી શેવા કરે વો હો ભવસાગર પાર.

તરજ ઇંદરશભાકી.

સુન ગોપીચંદ તું એ મોરા બચન,
જાકે ગુરૂકે ગીરતું ચરન;
હુએ સનસાર સપના માલ ઔર ધન,
ઉસ લીએ મલ ખાખ અપને બદન,

ચાલ જુની.

સુન ગોપીચંદના દાના, પેનલે ભગવા તું બાના,
જુઠા હુએ સારા એ જમાના, સાથ નહી અપને લેજાના,
સુનકો માતકે બચન ફીર વો ગોપીચંદને ખોલી જબાન,
લડકા ઉનકા–ગોપીચંદ હતા સુનો ગંમગીન બયાન.
ચવદા ચૌકડી રાજ હુએ માતા બારા બરસકી ઉમ્મર મેરી,
મેય જોગ કેયા જાનુ–અરે માતા કેઉ ભઇ દુશમન બેરી;
છોડકે અપના રાજ જોગી બન ધરોધર ફુંગા ફેરી,
સબ લોગ હસેગેં–જગતમે હોગી અપકીરતી તેરી.

શેર.

ન ખાયા પીયા મેને બરસ બારાં કરનદે રાજ હો,
બારા બરસ બીતેગે ફીર છોડુગાં તખતો તાજહો;
પેનુગા ભગવા ઉતારૂ ફીર મેંય અપના સાજહો,
મલુગાં મે ફીર ખાખ તન કરૂ તોરા સીધ એ કાજહો.

ચાલ છોટી.

સુન ગોપીચંદ લડકા તુ બાત ચીત ધરકે,
બારા બરસો કેસે જાએગેં ટરકે,
ઇસ દુનીઆમે મેહેમાન હુએ સબ પલ ભરકે,
કેયા જાને કલ જીએગેં જાએગેં મરકે.

તરજ મારવાડી.

જાંહાસે આએ વાંહા જાએગે લડકા અમર ન કોઉ નીશાન,
ધનમાલ ઔરાજ કેયા કરના જાએગી આખીર જાન રે,
સુંન ગોપીચંદા૦ બુરા દુનીયાકા ફંદા૦ અમર નહી હુએ કોઇ બંદા,
તુ દેખલે ધરકે ધીયાન રે,
ગોપીચંદ લડકા૦ કહેના મોરા માન રે.

તરજ ચેલઇયાકી.

કીનકા ચેલા મૈય હુ રે માતા સો સત ગુરૂદો મુજ બતાયે,
તોરે બચનસે ગુરૂકે ચરનસે હો અમર એ મોરી કાયે,
અરે મોરી મેનાવંતી તુ માયે,
ગુરૂ બતા લાગુ મેં પાંયે.

ચોપાઇ.

સતગુરૂ ગીયાનીથે બાવા જલંદર,
જીસકો તુને ડાલા કુવેકે અંદર,
લડકે તુજકો નથી કુછ ખબર ગર,
વો કર દેતા તોરી કાયા અંમર.

દોહા.

કહે મેનાવતી હાથ જોડ સુન કનીપા મોરી બાત,
ગોપીચંદ નાદાનથા જીને કરી ગુરૂકી ઘાત,

તરજ ઇંદરસભાકી.

કોઇ તતબીર એસી તું મુજકો બતા,
કરે ગોપીચંદતુ ઉસેભી જતા,
કરી ગોપીચંદને ગુરૂકી ખતા,
અબ દે કુછ પતા જલદી હોવે ફતા.

ચાલ જુની.

સુને મેનાવંતીકે બચન૦ કનીપા કહે કર તું જગન,
આએગે સાધ શંતગુનીજન૦ ઓહી તારેગે ઉસે સબજન.
મેનાવતીને યગ્ન કીઆ આએ સાધુશંત રીખીમુન ગુનવાન,
લડકા ઉનકા ગોપીચંદ હતા સુનો ગંમગીન બયાન. ૬
સુનો બાત ગોપીચંદકી એક પૂતલા ખાખકા કીયા તૈયાર,
કરકે સજીવન—આનકે કુવેકને કરતા હુએ પુકાર,
મૈય ચેલા બોત દીનસે ખડાહું મેરે ગુરૂ સરકે સરદાર,
બોલે જલંદર—કોનતુ ખડા નામ કરના ઇજહાર.

શેર.

ગોપીચંદ ચેલા તુમારા બોત હુવા હલાકજી,
કંઇ દીનોસે દરસ દેખનેકા હું મુશતાકજી,
બોલે જલંદર ગોપીચંદ તુ બડા હુએ નાપાકજી,
સુરત તેરી તુ મત દીખા હો જલબલકે ખાકજી.

ચાલ છોટી.

એક પીછે એક છે પુતલે ગુરૂને જલાયે,
ફીર સાતવે બખ્ત ગોપીચંદકો લે આયે,
ઉસ કુવેકે કને આનેકે ખડા કરાયે,
પુકારો ગુરૂકો સંનતોને બચન સુનાયે.

તરજ મારવાડી.

બોલા ગોપીચંદ સુનો ગુરૂ કરો કુરપા આજ મુજપર,
ખુશીહો ફીર બોલે જલંદર ગોપીચંદ હો અમર રે,
ખુશીબએસબમનમે૦બેઠેસંનતોવોભજનમે,ગુરૂઆયેબાહેરઅમનમે
હુવા આનંદ સબકે ઘરોઘર રે,
અબ આગેકી૦ કથા ચીત ધર રે,

તરજ ચેલઈયાકી.

કહે મેનાવતી સુનો૦ ગુડ ઘરો લડકેકે શીરપર હાત,
ચેલા કરલો ઇનકો તુંમ દીન બાકી રેહેગયે સાત,
ગુરૂજી કેહેને લગે ફીરબાત,
અમર ગોપીચંદ હુએ ન ઇસકી ઘાત.

ચોપાઈ.

ચેલા ગોપીચંદકો ગુરૂને કીયા,
હો ખુશી સરપર કરધર કર દીયા,
ગોપીચંદને પીયાલા ગુરૂકા પીયા,
તજકર રાજ ફકીરી ભેખ લીયા.

દોહા.

રાજપાટ ધનદોલતકી ન રખી ઉનોને તમા,
ઉતાર સગરે સાજકો લીની ખાખ રમા

તરજ ઇંદરસભાકી.

કુલ નરનારી ગંમવો કરને લગે,
સબકે નયેનસે આંશુ ઝરને લગે,
કંઇ ઝાડોસે પતે ખરને લગે,
કોઇ ઝેરખા આહાકર મરને લગે.

ચાલ જુની.

હુવાં કુલ બંગાલેમે આહાકાર૦ ઘરોઘર ગંમકા ભયા પુકાર,
બરસ બારાકા બાલસકુમાર૦ જોગી ભયા તજાસકલ ઘર દુવાર.
સુનકે હાથી ઘોડે ગઉ ઉસ વખ્ત છોડે લખોને પ્રાંન,
લડકા ઉનકા—ગોપીચંદ હતા સુનો ગંમગીન બયાન. ૭

બારા બરસકી ઉમ્મરમે હુવા જોગી રાજા ગોપીચંદ,
જોગી બનકે—અમર કરી કાયા કાટા માયાકા ફંદ,
સોશ કરે કુલ નારીનર પન મેનાવતીકે મન આનંદ,
લડકા મેરા—હોગયા અમર ગુરૂ મીલે અકલમંદ.

શેર.

કહે ગુરૂ સુન ગોપીચંદ બસતીમે મંગને જાવજી,
આટા ચાવલ દાલ કંહી મીલેતો મંગકે લાવજી,
ફીરતુંમ અપને હાતસે ખુબ રસોઈ બનાવજી,
હંમકો જીમાવો પેલે ફીર તુંમ આપ ભોજન પાવજી.

ચાલ છોટી.

ગુરૂકી બાત મન ગોપીચંદકો ભાઇ,
લે ઝોલી બગલમે ઘરકી રાહા લગાઇ,
આનકે દરવજે ઉપર અલક જગાઇ,
ઉતનેમે દવડે આયે વાંહાસે સીપાઇ.

તરજ મારવાડી.

અજાનપનેમે ગોપીચંદકો દીયે ધકે દોચાર,
લાખો ગાલી દેકે નીકાલા દરવજેસે બાહાર રે,
ગયા પીછલે દુવારપે૦ ચડ ગયા સતવે મારપે૦ ખડા રાનીકે દુવારપે૦
કીલલકાર રે,
સુન માતા મોરી૦ શંત ખડે બાહાર રે,

તરજ ચેલઈયાકી.

ભીખશા દીની લેચલા ગોપીચંદ પાંઉ પદંમ દેખા નજર,
તારાવંતી આઇ દવડકે પકડા પતીકા કર,
આંસુ આયે નેનમે ભરભર,
ચલે કાંહા સીરકે છતર.

ચોપાઈ.

પેહેલે મેરો તોરી મેનાવતી માઈ,
જીને બનાયા તુંમકો ધુશાંઈ,
ફીર મેરો જીને ગુરૂ સીખ બતાઇ,
હંમસબ હોગઇ બીધવા લુગાઈ.

દોહા.

માતકો મેરે ગુરૂકો ન ગાલીદે મુંકો સંભાલ,
કરંમ લીખા સો ફલ હુવા કરતા દીન દયાલ.

તરજ ઈંદરશભાકી.

કહે તારાવંતી સુનો સ્વાંમી બાત,
હીરફીરે સંગમેરે કેહેતે કેઉ માત,
મેય જોગન હોકે ચલુ તુમરે શાત,
નહીતો કરો પેહેલે તુમ મોરી ઘાત.

ચાલ જુની.

ગોપીચંદ કહે સુન માતા બચન, તું મેરી માત મૈય તોરા તન,
લગી ગુરૂ ગીયાનસે મોરી લગન, ભીખશા દે પાંઉ જાકે ભોજન.
થાલમે લાઈ માનક મોતી, ગોપીચંદકો દીના દાન,
લડકા ઉનકા ગોપીચંદ હતા, સુનો ગંમગીન બયાન.
મોતી માનકલે ગોપીચંદ આયા કને જલંદરકે,
બોલે ગુરૂજી કાંહાસે મોતીલાયે ચોરી કરકે,
કહે ગોપીચંદ ચોરી ન કીની મોતી ખુદ મોરે ઘરકે,
ભાઈ શનતનકો મોતી ના ચઇએ આવો પીછે ધરકે.

શેર.

મોતીઈયા માનક લેકે ગોપીચંદ વાંહાસે ધાયેહે,
જા દીના રાનીકો કુછ ભી ભીખસા મંગકે લાયેહે,
રાનીકી બીનતી ના સુની પીછે ગુરૂ કને આયેહે,
સો ગુરૂજી દાલ ચાવલ એસે બચન સુનાયેહે.

ચાલ છોટી.

કહે ગોપીચંદ ગુરૂ સુનોતો હાલ સુનાવું,
ગુરૂ કહે સુનાવો તુમકો મે દીલમે ચાહાવું,
કહે ગોપીચંદ મેય બેહેનકો મીલને જાવું,
થોડે દીનમે મૈય મીલકે પીછે આવું,

તરજ મારવાડી.

કહે ગુરૂ સુન ગોપીચંદ મત બેહેનકા મીલને જાયે,
ફીર પસતાવે જદ દુખપાવે કરેગા હાયે હાયેરે,
તુજે બેહેન બુલાએગી૦ અપને ઘરમે લેજાયેગી૦ માયા તુજકા દીખાયેગી.
તુ રેહેગા ફીર લીપટાએ૦ રે,
સુન ગોપીચંદા૦ કહતહું મનાયેરે.

તરજ ચેલછયાકી.

કુછભી કરો ગુરૂ જાનેદો મુજકો લાગુ તુમારે મેં પાંયે,
લાખો મુસીબત ઉઠાઉગા મેં મીલું બેહેનકા જાયે,
હજારો દેગી વો માયા દીખાયે,
ન રહુંગા ઉસકે મનાયે.

ચોપાઇ.

કહે ગુરૂ જા ગોપીચંદ દાના,
થોડે દીનમે મીલકે જલદી આના,
વો બતાએગી તુજકો કંહી બાહાના,
નહી તુ માયાકો દેખ લીપટાના.

દોહા.

સીશ નીવાં પરનાંમ કર ચલા બેહેનકે દેશ,
કોઈ નહી પેછાનતા તનપર ભગવા બેશ.

તરત ઇંદરશભાકી.

કથા કહુતો જાતે કંઇ દીન ઇંહા ગુજર,
ચલા ગોપીચંદ વાંહશે કશકે કમર,
રાહામે ધરતી જલતી તપતા અમર,
ચુબે કીતે હએ કાંટે પેયરોઅંદર.

ચાલ જુની.

ધુપ પડે જૈયસી જલે જુવાલે, પેયરોમે પડ ગયે કંઈ છાલે,
પાની નહી સુખે નદી નાલે, ખાના નહી ફાકે કંઇ નીકાલે.
ચીકભી ઝડમે નહી મીલે સબ, સુકે પડે હે ડાલી પાન,
લડકા ઉનકા–ગોપીચંદ હતા, સુનો ગંમગીન બયાન. ૯
બારા બરસકા રસતા કાટા લાખો મુસીબત સેહેકે તન,
ગુરૂ હુકમસે–પોચા બેહેનકે દેશમે સુનો સજન,
વાંહાપે એક પનઘટથા ખાસા કંઇ દીનકા સુકા ગુલષન,
લગાકે આસન–બેઠા ફીર તાજા હોગયા બાગો ચમન.

શેર.

આસન જમાકે બેઠે ગોપીચંદ ધુંશાંઇજી,
ઉતનેમે બાંદીયાં બેહેનકી જલ ભરને આઇજી,
ઉસ બાંદીયોને ગોપીચંદકો દેખ પાઇજી,
પેછાના હુઆ એ ગોપીચંદ રાનીકા ભાઇજી.

ચાલ છોટી.

આ બાંદીયા મીલ ચંમપાવતી કે કને આઇ,
દે નીશાની ગોપીચંદકી બાત સુનાઇ,
બન જોગી આયા તેરા ગોપીચંદ ભાઇ,
સુન ચમપાવંતી બોહોતી વાંહા ઝુઝલાઇ.

તરજ મારવાડી.

ક્યા લવંડી તુ બાત કરે નહી લાજ તુજે કુછુ આઇ,
ચવદા ચૈવકડીમે બાજે ડંકા રાજ કરે મેરા ભાઇ રે,
મુગટ સીશ નાગ ફની હુએ૦ બંગાલેકા કુલ ધની હુએ૦ એસી ક્યા
આન બની હુએ, સો બનેગા વો૦ ગુશાંઇ રે,
તોરે મુસકે બંધાઉ૦ દુઃ સીશ કટાઇ રે.

તરજ ચેલઈયાકી.

જુઠ કહે તો બેશક હમારા કટવાના તુમ સર,
બનકે જોગી ગોપીચંદા બેઠા બાગ અદર,
ચલો તુંમ દેખો બાઈ ઉધર,
ચાહે ફીર લેઆના અપને ઘર.

ચોપાઈ.

ચંપાવંતી લે સંગમે સેહેલીયા,
હીલમીલકે ઘરસે સબ નીકલીયા,
હો ગંમગીન ગોપીચંદ કને ચલીયા,
પોચી બાગમે તજી અપની ગલીયાં.

દોહા.

બાગમે ઉનકો લેગઇ દીયા ગોપીચંદકો દીખાયે,
દેખકે મોરછીત હોપડી દરતી હાયેપર હાયે.

તરજ ઇંદરશાભાકી.

અરે ભાઈ તુને એ ક્યા કીયા,
ફકીરોકા ભેખ તુને કેઉકર લીયા.
રાજ ઔર મુલક તને કેઉ તજદીયા,
એ અમરીતકો તજકે કેઉં ભીખ પીયા.

ચાલ જુની.

હકીકત જેસી વાંહા ભઇથી, વૈશી સુખ ગુરૂસે કહીથી,
ચંમપાવંતીકી સુધ ઉડ ગઇથી, તનમે કુછ હોશન રહીથી.
મેરા માયે મેનાવંતી ઔર, મેરા ગુરૂ જીને દીના ગીયાન,
લડકા ઉનકા—ગોપીચંદ હતા, સુનો ગંમગીન બયાન. ૧૦
હજારો બીંનતી કરકે ગોપીચંદકે તંઇ લલચાઇ.
મંગાકે મીયાના—બીઠાકે ગોપીચંદકો ઘર લાઈ,
એક થાલમે માનેક મોતી ગોપોચંદ પરસે બંધાઇ,
ઘરકે આદમી—નીકાલે બાહાર રહે બેહેન ઓ ભાઈ.

શેર.

સાતો માલે બેહેનને રખે ઉનોને બંદકર,
લે ગઈ ભાઇકો બીઠલાયા પલંગપર બીંનતીકર,
ભોજન બનાનેકો ગઇ ફીર આપ ઓલીકે અંદર,
દરવજે સબ હુએ બંદ બેઠા ગોપીચંદ એક સરબસર.

ચાલ છોટી.

ગુરૂ જલંદરને એક દેખી પોથી બડીજી,
ઉસ પોથીકે અંદર ઇસકો ખબર પડીજી,
ગોપીચંદ બંદહુઆ લગીહુએ કુલુપ કડીજી,
હો બાજ પખશી ઉડાવો ઉસી ઘડીજી.

તરજ મારવાડી.

એક ઘંનટેમે પોચે જલંદર ધવલે નગરીમે આન,
ચુવા હોકે ઘુસા મોરીમે આયા ઘર દરમીયાન રે,
ગોપીચંદ ચેલા૦ પલંગપર બૈઠા અકેલા૦ કોઉ નહી દેખા ભેલા,
મારા તંમચા પકડકર કાનરે,
જોગ ભુલાકેઉ તુ૦ મુરખ નાદાનરે.

તરજ ચેલઇયાકા.

ઉશકો મછર કરકે નીકાલા પોચે બાગમે જાયે,
ગુરૂ ચેલા બેઠે બાગમે જોગી આસન જમાયે,
ઇંહા બેહેન આઇ ભોજન બનાયેરે,
ભાઇ નહી પડત દીખાયે.

ચોપાઈ.

મેહેલમે ચાવ તરફ નજર ફીરઆઇ,
કુંઇ નહી દીખતા ગોપીચંદ ભાઇ,
તોડતી બાલ સરફે છાતી ભર લાઈ
આરીશ નેનોસે ખુબ બરશાઈ.

દોહા.

મેનાવંતીકે બચનોસે વો જોગી હાફે ગયા,
કાંહા જાઉ કાંહા પાઉમે જુદા ભાઇ ભયા.

તરજ ઇંદરશભાકી.

અભાગીનકા એ ભાગ ફેઉ ફુટ ગયા,
અભી મૈય બીઠા ગઇ વો કાંહા ઉઠ ગયા,
ન કુછ બોલી ચાલી મૈય ફેઊં રૂઠ ગયા,
હાયે મુજસે ભાઇ મેરા છુટ ગયા.

ચાલ જુની

મેહેલમે ઇધર ઉધર જાતી, ભાઇકી સુરત ન દીખલાતી,
હાયે કુટે અપની છાતી, કે ગંમકી ઘટાસે ઘેરાતી.
ચમપાવંતી ગીરી મેહેલસે, ભાઇ ભાઇ કર છોડા પ્રાંન,
ભાઇ ઉનકા—ગોપીચંદ હતા, સુનો ગંમગીન બયાન. ૧૧
સારે શેહેરમે ષોર હુવા સબ નરનારીકો પડી ખબર,
ચંમપાવંતી—મરનપાઇહુએ અપને ભાઇ ખાતર,
બેશ્વ અકરૂબા મીલકે ઉનકો લેગયે શંમસાન અંદર,
ખડકકે ચેહેકા—છોડા હુએ અગની દાગ ઉસકો દેકર.

શેર

વાંહા બાગમે ગુરૂ કહેતે ગોપીચંદકો સમજાયેકર,
એક લોટા પાનીકા તુલા કુવેસે ભર જા ધાયેકર,
ભરા લોટા ગોપીચંદને લહુ દેખા જાયેકર,
એ લોટા ભરા સબ ખુનસે કેહેતે ગુરૂકો આયેકર

ચાલ છોટી

કહે ગોપીચંદ મેરી દેહેની આંખ હીલતી હુએ,
ઉનકો દેખકે મોરી જાન વો તલમલતી હુએ,
આગેસે મેરે બીલી તેડી ચલતી હુએ,
કહે ગુરૂ તેરે લીએ ચમપાવતી જલતી હુએ.

તરજ મારવાડી.

કહે ગોપીચંદ સુનો ગુરૂ દેરજા મુજે છીનભર,
બેહેન મોરી કાંહા જલતીહય્યે સો દેખુ અપની નજર રે,
કહે જલંદરજી. હાવેમે તોરી મરજી૦ આ જલદી જાકરજી.
ગયા ગોપીચંદ ઝટ વાહારે૦ ફેરે સત ફીરકર,
ગીરા આંચ અંદર રે.

તરજ ચેલઈયાકી

ભાઇ બેહેન વાંહા જલતેહય્યે દોનો જુવાલા ઈમરત નીકલતી,
ચાંદી સુનેકે ધુવેમે કેયા ઉનકી જોત ઝગમગતી,
દોનોકી પુરીથી ભગતી રે.
આયે વાહાં શીવ સગતી.

ચોપાઇ

પારબતી કેહેતી સુનો શવાંમી બરનન,
ભાઈ બેહેન જીંદે કરો જાની મન,
શંકરને ખાક મલી દોઊકે તન,
ઉશી વખ્ત ભયે દેઉ સજીવન.

દોહા

ભયે જીંદે દોઉ ભાઇ બેહન શંકરને કર ફીરાયા,
અમર ભયે વો દોઉ જન સુનેકી કી કાયા.

તરજ ઈંદરશભાકી

ફીર કેયા ભયા ઉસકા કહો આગે ભેદ,
કીએ બંદબંદાને ગીયાનોમે કેદ,
જરીફ દારા મીર જાનતે ચારો બેદ,
સેઠ શાપુરજીકી આઈ બર ઉમેદ.

ચાલ જુની

નશરવાંન ખરશેદજીકે છંદ૦ કાવસજી કહે કારીએ બંદ,
નવરોજજી સુનકે ભયે આનંદ૦ કીશા ભયા તમામ ગોપીચંદ,
મનીશંમ કે ખેયાલકે અંદર રાગ રાગની નીયારે તાન,
અમર હોગયા—ગોપીચંદ સુનો સાર નરનાર બયાન. ૧૨

કલીયુગમા ગોરસનુ માન ઘટીયુ—દારૂનુ માન વધ્યું.

શરાબ શરાબ શરાબ
કીધુ તે ખાણુ ખરાબ.
(રંગત લડકી.)

દારૂ દારૂ દારૂ, તારૂ નાંમ લાગે પીયારૂ,
કીધુ કોઇનુ નહી તે સારૂ, કાર કંમ તુ કરનાર*

તુને રંગબેરંગી જોઇ, મોહીયા તારેપર સઉ કોઇ,
લીધા સરવેના મન મોહી, એઉ તારૂ બલ અપાર*
ગાંમો ગાંમ તારૂં ધાંમ, પ્રશીધ કુલ દુનીયામા નાંમ,
તાર જાંમની ધુંમ ધાંમ, થઈ રહી આશકાર*
જેને લેહે તુ લગાડે, તેને દીન દુનીયાથી કાહાડે,
ફરે તારી તે પછવાડે, રાખે કોઇની ન દરકાર*
તુને શમજે માને બાપ, જાણે ઇશવર આપોઆપ,
નીત જપે તારૂ જાપ, તજે કુટંમ પરીવાર*
મોટા મોટા જે માહારાજ, કરેછ દુનીયામા રાજ,
તેબી સમજે તુને તાજ, તારે આધીન નરને નાર*
નહી કોઇને તું બોલાવે, સઉ તારી પાશે આવે,
પઇસા દઇને તુને લાવે, સમજી હઇયાનો હાર*
તુને રંગ બેરંગી જોઇ, માહીયા તારીપર સઉ કોઈ,
લીધા સરવેના મન મોહોઇ, એવુ તારૂ બલ અપાર* ૧
બ્રામણ વીશનવ કંઇ વીદવાન, તેબી ભુલ્યા ગીયાન શીયાન,
થયા તારામા ગુલતાન, તાનશેનનો તુ સરદાર*
કાહેરના કોઠાની માંયે, ચાર બુંદ તારા જાયે,
પલમા કાહેર સુરો થાયે, લાગે ફેરવવા તલવાર*
પલમા પોપટ તુ બનાવે, કરી હાથી તુ ઝુલાવે,
વલી ધુડમા લોટાવે, તારી કલાનો નહી પાર*
જેમા કીધો તે સમાસ, તેતો થયો તારો દાસ,
અન્તે કાહાડીયું સતીયાનસ, થાય જેપર તુ સવાર*
જગેજગે છાવની તારી, તારા નામની બલહારી,
સઉ જાય તુજપર વારી, તુછે મન હરનાર*
તુને રંગ બેરંગી જોઇ. મોહીયા તારેપર હરકોઇ,
લીધા સરવેના મન મોહોઇ એઉ તારૂ બલ અપાર* ૨
કોઇ ખાય ન મીઠાઇ, ધટી ગોરસની કમાઇ,
તારા નામની વધાઇ, થાય સાંજ સવાર*
જોઇ મોહીની સ્વરૂપ, મોટા મોટા મોહીયા ભુપ,
વલી કેટલા ગુપચુપ, તારા છે દોસતાર*
વરણ અઢારે ચાહાયે, ચરચા તારી જગમા થાયે,
સઉ ગીતો તારા ગાયે, ગુંણીજનો વારંવાર*
કુડા કાંમતુ કરાવે, કોઇને સુલીપર ચડાવે,

હાવે ભવેથી બતાવે, અંનતે નરકન દુવાર*
જેને લાગે તુ જે મોડે, પછી તુને તે ન છોડે,
ફરે તારી જોડેજોડે, થઇ જાએ ખુવાર*
તુને રંગ બેરંગી જોઇ, મોહીયા તારેપર હરકોઇ,
લીધા સરવેના મનમોહોઇ, એઉ તારૂ બલ અપાર* ૩
કવીજનો ગુંણી ગીયાણી, જેણે પીધું તારૂં પાણી,
તેની હાંણી થઇ કુવાંણી, ભુલ્યા આચાર વીચાર*
જેણે પીધો પ્રેમી પીયાલો, તેતો થયો તારો વાહાલો,
ફરે થઇને તે મતવાલો, તજે કાર હજાર*
નાંમ ગ્રંથોમા લખાંણુ, કુલ દુનીયામા વનચાંણુ,
તારા ગુણો સું વખાણુ, જાણુ સાર લગાર*
કહે જરીફ દાદાભાઈ, તારા નાંમની મોટાઇ,
કંઇ કુશંગોએ ગાઈ, થયા ખુવાર ગંમાર*
તારી લીલા નીયારી નીયારી, તારી જગમા નાંમદારી,
તારા નાંમપર જાયે વારી, મણીરાંમ વારંવાર*
તુને રંગ બેરંગી જાઇ, મોહીયા તારેપર હરકોઇ,
લીધા સરવેના મન મોહોઇ, એઉ તારૂ બલ અપાર* ૪

ખયાલ દીગર—બહર શકીશતા.

કીસીકા કાફિર કીસી બ્યાં મે રવા ના કહના ખુદાં કલાં મે,
વગર ન કાફિર તુ હી જહાં મે હો જાવેગા ચીન ચુનાં મેં,

ચોક પહેલા.

જો તુરે અહમદ હરેક મકાંમે તુઝે સુઝતા અયાં નીહાં મેં,
દુઇ ન લાજીમ હૈ હમ ગુના મે વ્હી કુફ્ર હૈ દીન ઇમાં મેં,
જહન્નુમી હોના નીસ્યાં મે ગીરીફતાર હોકર ઈસ્યાં મેં,
મર જાતા હૈ મુફત ફુગાં મેં નાહક પડકે વ્હેમો ગુમાં મે,
હલાલ ઔર મુરદાર કી હાં મે કયો પડતા હૈ મુફત જિયાં મેં,
વગર ન કાફિર તુહી જહાં મે હો જાવેગા ચીન ચુનાં મેં,

ચોક દુસરા.

કુલ યાસીન જબ લીખી કુરાંન મે નહી હસ્તી કયા હૈ દાસ્તાં મેં,
જો શક નીકાલે ઇસ કુરાનમે ન હોગી બરકત કભી જબાનમેં,
સોહબત જબતક તુ ઈન્સાનમે ન જાકે હટેગા શાદમાન મે,
ન હોગા આરીફ કીસી જમાં મે ગીરીફતાર હુજ્જત જોલાન મેં,
હજાર ચાહે તાબ તવાં મે શુમાર હો જાય ફીલ દમાંમે,
વગર ન કાફિર તુહી જહાં મે હો જાવેગા ચીન ચુનાંમેં.

ચોક તીસરા.

અગરચે નીયત બાગ જીનાં મે શોક મુસલ્મીમ રૂહે રવાં મે,
મગર જો આદત હૈ શયતાન મે વ્હી રહેગી તુમ્હારી જાં મે,
ફર્ક જો હૈ દાના નાદાંન મે સાફ નજર આતા હૈ ઈન્સાનમેં,
ઝુકને કી આદત જો કમાનમેં કહાં હૈ પયદા તીરસીનાં મેં,
ફર્ક હૈ જીતના પીરોજવાં મે વ્હી તફાવુત સબક ગીરાંમેં,
વગર ન કાફિર તુહી જહાં મે હો જાવેગા ચીન ચુનાં મે,

ચોક ચોથા.

તુર બની જો શોકત શાન મે કમાલ દરજા હૈ બે કરાન મેં,
સબ દરૂદ કાબીલ દોરાન મે ફર્ક નહીં કુચ્છ યહાં વ્હાં મે,
મગર જો જીદ હૈ માહ કતાં મે ઔર દુસ્મની મીસ્ર કનાઆં માં
નીકાલદે મત રખ હરમાં મે સર ન રગડ ખંજરે બુરરાં મેં,
મિલાન ઇસ મોતી મિર જાન મે બાંધ રહા કંકર દામાન મે
વગર ન કાફિર તુહી જહાં મે હો જાવેગા ચુનીં ચુનાં મે,

ચોક પાંચવાં.

રહમત હૈ રહમત યજદાં મે જહમત શયતાં હૈ તુફાં મે
અદબ સીખના અદ બસ્તાનમે ઠીક ન તુ આલમ ખફગાન મે,
તર્જ ન ભયરૂ કી આસાની મેં સમઝમે આતી હૈ ખીલજાનમે
હાથ દબાતે હૈં દન્દાન મે ગિરિફ્તાર હયરત જીન્દાન મેં,
"લલ્લુ" કહેત તન ઉરયાં મે દાગ ન દેખા જહાં નિહાં મે,
વગર ન કાફીર તુ હી જહાં મે હોજાવેગા ચુની ચુનાં મે.

પાપનો પસતાવો.

(રંગત શીકશતાની.)

અનેક ભગતોને સન્તો ધરમીને કંઇ તમે તારયા તારણ હારા,
એક મારા જેવા દુષટી પાપીને તારોતો જાણુ તારનારા,
અસતુતી કોઇ દેવોની નકીધી નગુણો ગાયા મે કોઇના સારા,
અણુસઠ તીરથમાથી એક તીરથ નકીધુ કોઇ પણ મે પ્રાણ પીયારા,
અલોપી વાંણી સદા ગુરૂની ગણ્યા ગુણો તેના સઉ નકારા,
આગન્યા પીતાની ને માતની મે ન માની બેઉને ગનીયા અકારા.
અતીતો સન્તોને માર મારયો એવા કરયા લાખો કર્મ કારા,
એક મારા જેવા દુષટી પાપીને તારોતો જાણુ તારનારા. ૧

અરધી દુકાની ન કોઇને દીધી ન ધ્રમ કીધા જઇ દેવ દુવારા,
અસીસ કોઇની ન લીધી માથે ઉપાડીયા પાપોના ભારી ભારા,
ઉપકાર જાણીયો ન કોઇનો મે તોડી તલાવોની પાળો ધીરા,
અધવચે તપ તોડીયા તપસીયોના ભજનોમા ભંગ પાડીયો ફેકી ગારા,
એઉં શાંભળ્યું છે મે તમે લાખો જણને તારીયા કરી સુધારા,
એક મારા જેવા દુષ્ટી પાપીને તારોતો જાણુ તારનારા. ૨

આપ્યા ન સીધા મે સાધુવોને ન દીધા સન્તોને ઘેર ઉતારા,
અધરમી કુકરમી પાપી પુરો ગાયોના મુખમાથી કાડીયા ચારા,
અહેંકાર મધ્ર લોભ મોહો ક્રોધ એ સાથમા સઉ ફરે છે મારા,
અકડાઇમા રાતદી ગયા સઉ વધી પડીયા પાપના પસારા,
આંખના અંધાવોને બી તારીયા દેખાડીયા તરવાના તેને તારા,
એક મારા જેવા દુષ્ટી પાપીને તારોતો જાણુ તારનારા. ૩

અતીશે પરનીંદીયાવો કરી મે કુશંગોમાં રહી કરયા ગુજારા,
અથાગ પાપોના પાંણીમા હું ડુબ્યો જણાતા નથી કીનારા,
અગનીયાન ઉસતાદ પીયારા મારા કરે વીન્તી જરીફદારા,
આપો તેને મુગતી માન મનથી માંગેછે મારીએ એઉ બીચારા,
અભણુ **મનીરાંમ** રામચંદર ગાય છે અવગુણુ સગુણુ તમારા,
એક મારા જવા દુષ્ટી પાપીને તારોતો જાણુ તારનારા. ૪

ઇશવરનું નાંમ ગાશો.

તમે પણુ ગવાશો.

(રંગત શીકશતાની.)

ઓ મારા પીયારા શારા નઠારા સગુણો તારા જે ગીયાની ગાસે,
જેગીયાનીગાસે તેબીગવાસે તીયાં સરગે જાસે ઇહાં નાંમ થાસે,
જે ધીયાંનથી ધીયાની ધીયાન ધરસેને ધ્રમ કરશે તો અધ કપાસે,
કપાસે અધ સનતાપ પાપ જાપથી થાપ નર આપ ખાસે,
તજે ન તુંજ ચરણુ ને રજભર ભજે સરણુ રહી સુજન કેવાસે,
સુજન કેહેવાસેને થાસે નીરભેય ન કાલ ખાસે ન આવે પાસે,
તન મન ધન તુજ ચરણુપર અરપણુ કરી ગુણી ગાસે તે ગણાસે,
જે ગીયાની ગાસે તેબી ગવાસે તીયાં સરગે જાસે ઇહાં નામ થાસે. ૧

જે જનની પાસે હોય દાસી દાસે તેનેથી ન એક ટેક પલાશે,
ન ટેક પલાસે ન કલકલાસે ન પુરી થાસે તે જનની આસે,
સનસારી ભારી જે નરને નારી તેમા આ પીયારી માયા સમાસે,
માયા સમાસે તો મોહી જાસે ન અન્તનો તે કરસે કીયાસે,
માયાના ભારાને ક્રમ કારા તજે બીચારા તે પાર જાસે,
જે ગીયાની ગાસે તેથી ગવાસે તીયા સરગે જાશે ઈહાં નામ થાસે. ૨
સત સાજ સજસે નેકી ન તજસે પછી જો ભજસે તોતે ભજાસે,
તો તે ભજાસે ન નર ભુલાસે જો નીકલે સુવાસે તો રેહેસે વાંસે,
જે તુને જાણે ને જો વખાણે સન્તો પરમાણે તે સત કમાસે,
તે સત કમાસે અસતનો નાસે એક પલમાં થાસે સગુણ પ્રકાસે,
અન્તે મલે વીશરાંમ ધાંમ થાવ કાંમ નાંમ ભગતોમા લખાસે,
જે ગીયાની ગાસે તેથી ગવાસે તીયાં સરગે જાશે ઈહાં નાંમ થાસે. ૩
જે શરમ કેહેસે ને લેસે દેસે તે નર ન રેહેશે કોઈદી નીરાસે,
કોઈદી નીરાસે ન થાસે દાસે જે જન તનોમનથી તુને ચાહાસે,
જરીફ દારા સરણમા તારા પડીયા બીચારા થઈને દાસે,
થઈને દાસે જે સરણ ધાસે તે પ્રાણીના પાપ સર્વે નાસે,
મનીરાંમ કહે રામચંદ્રનું જે નાંમ ગાસે છત્રે છપાસે,
જે ગીયાની ગાસે તેથી ગવાસે તીયાં સરગે જાશે ઈહાં નાંમ થાસે. ૪

ખ્યાલ બેહેરસકીસ્તા.

ઉધરસે નીકલે સ્યામ સખા મીલ ઈધર કઠીનને રાધા ટોલી
બ્રીજ બંનતા સબ નીકલ નીકલ કે લગી ખેલને સ્યામસે હોલી.

ચોક પહેલા.

તર તમામ બ્રીજ ધામ રંગમે ગુલાલકી કયા લગી ઝડીથી
સના સીફત સોભા અબીર કીયા જયકી ઘટાસે બહોત બડીથી
જમાલ જોબન બરસ રહા થા નાઝો અદાકી ચડકે પડીથી
હુસન બહાજાતાથા નદી સા સકલ બાંધ મંડલી ખડીથી
ખુદ બે ખુદ જો કુમ કુમોં કી માર ક્યા બો છાડથી.
દમ બદમ જો ટુટે વહેઈ બલ બાવન બાળ થી,
જીકર પીચકારીના પુંછો વોભી નીચી ઝાડથી,
રંગ ઉડતા થા યા રન મે માર પર દે પ્હાડથી.
જમીં સે તા આસમાંન લગ રહાથા ટપકા મીસાલ રોલી.
બ્રીજ બન્તા સબ નીકલ નીકલ કે લગી ખેલને સ્યામ સે હોલી.

ચોક દુસરા.

સાજ બાજકા ઠાઠ ન પુંછો અંદર નકારે ગર જાતી થી,
શકલ તાનકી ડપટથી બીજલી ગત પરનો નો બલ ખાતીથી,
સાફ નાચ થા મોર મસ્તકા ઢાલ ઢાલ ગાલી ખાતીથી,
જિદ મે મેંન્ડક મોર જીહી ઝીંગર તયોરી ચલાતીથી,
તર્જ બન્સી કી અસે હદા સમ દીખાતી તાલપર,
જુલ્મથી યા થાપ પડતીથી પખાવજ ખાલ પર,
અર્ક મે સબ ગર્ક દુના રંગ રોગણુ ગાલ પર,
ગયર સીયાહી કીથી દેહતી યા થી તાબ લીમ લાલપર,
ફર્ક બરાબર બાલ ન દેખા છેડ છાડ મચ રહી ટટોલી.
બ્રીજ બન્તા સબ નીકલ નીકલ કે લગીં ખેલને સ્યામ સે હોલી.

ચોક ત્રીસરા.

કસ્દ કીસીકા પાયેકે મોકાબ નન્દલાલ કો છેડ છાડ કે;
કરકે તંગ ફગવા લાનેકા પડકે પીછાડી હાથ ઝાડ કે,
ગાતે ગાતે ગાલી બરજોરી અંગીયા અપની આપ ફાડ કે,
લપક સુતા બર ખાંસી ઘતની દેકે ઊલતથા તાડ તાડ કે,
મોમનો બન્હા જીહે તુને કહુ એક બાત મેં;
નાક વારી હું બડી તાબને કહત સુકચાતમે,
વાહતેરો રસીયા બિથા માર ખાલી આતમે,
હાય ! બીરા મેં બચી નહીં લાજ તી મરજાતમે,
લાજ ન આવે વા પાપી કો મેં ન આંખ લજીયાતી ખોલી,
બ્રીજ બન્તા સબ નિકલ નિકલ કે લગે ખેલને સ્યામ સે હોલી,

ચોક ચોથા.

યાદ કરો જીસ વક્ત સુની રાધાને શીકાયત લાલ બન ગઇ.
હોલી કી માનીન્દ જલ ઊઠી મારે જલન કે જુવાલ બન ગઇ.
કહાં કિરિશ્ન કો દેખકે જીતી કહાં કરદુઆ સે કાલ બન ગઈ,
ખયર હુઇ જે માંગી નહીંથી વો તો બીલ્કુલ બિકરાલ બન ગઇ,
ધુલ ઉડ ગઇ રજકી ઐાર નગર આનન્દી ભઇ,
બન ગયા ફગવા જમીં તા સુરગ સુખ આનન્દ ગઇ,
પ્રેમ સુખ ભયરોં કી બન્દીશ સાઠ હરપી સુન નઇ,
ખિલ ગયે ટેસુ સભા મે ફુલ સરસોં સે ગઇ,
કસર હાર એક રહી વહી “ લલ્લુ ” ને વાસ્તે તેરી ટટોલી,
બ્રજ બન્તા સબ નીકલ નીકલ કે લગી ખેલને સ્યામ સે હોલી.

પરનારી વીશે નશીયત.

(રંગત શીકશતાની.)

જે યાર પરનારપર મોહાસે કેસેકે પરનારી મારી થાશે,
ક વખ્તે વીખ ખાસે જીવથી જાશે તોપણ તે નરની ન નારી થાસે,
જે મોહેની રૂપ જોઇ મોહી જાસે મન તેને રદ દુનીયાદારી થાસે,
છતી આંખે તેને ન દેખાશે એવી આંખમાં અંધારી થાસે,
પ્રેમી થઇ પીયારમા ફસાશે પીયારીની એક પ્રીત પેયારી થાસે,
ધનમાલ જર ઘર સરવે લુટાસે તોપણ તેનેપર તે વારી થાસે,
ન નસીયત કોઇનીબી સત્ય ભાસે કલાસે નહી કે ખુવારી થાસે,
ક વખ્તે વીખ ખાસે જીવથી જાસે તોપણ તે નરની ન નારી થાસે. ૧

જે રાખસે પરનારની આસે તે યાર અન્તે ભીખારી થાસે,
સવાર સાંજે રેહેસે નીરાસે જે વખતે પરનારી નયારી થાસે;
પાપી તે પુરો ખરો કેહેવાસે જે નારપરનો પુજારી થાસે,
અંત સમામા નરકમાં જાસે જે મન હરણનો સીકારી થાસે,
જે જનના મનમા પરમન સમાસે તે જન દુખી દીલથી ભારી થાસે,
ક વખ્તે વીખ ખાસે જીવથી જાસે તોપણ તે નરની ન નારી થાસે. ૨

પેહેલેથી પ્રીતી મીઠી જણાસે પણ પાછલથી મીઠી ખારી થાસે,
તે વખ્તે પસતાસે કરસે ફાંયાસે જે વખતે જાવાની તયારી થાસે,
રડસે સદા નાખીને નીસાસે ઘાતન ઉપર પ્રેમી કારી થાસે,
ન તે રૂઝાશે ન દાગ જાસે મલંમ દવા સઉ અકારી થાસે,
ન રહી ન રેહેસે તે કોઇની પાશે ન કોઇની થઈ તે સું તારી થાસે,
ક વખ્તે વીખ ખાસે જીવથી જાસે તોપણ તે નરની ન નારી થાસે.૩

કુશંગનો જે ન થાસે દાસે તેની કીરતી સરવે સારી થાસે,
સુસંગનું સત્ય સત પ્રકાશે મન કામના તેની ધારી થાસે,
જરીફનું પીયાલુ પીસે પાસે ચરચા તેની જગમાં ભારી થાસે,
જે દાદાભાઇના ખેયાલ ગાસે તે નરની ઈહા નામદારી થાશે,
મનીશંમ કહે પરનારી શાથે જે નરની ઇહા મીંત્રાચારી થાશે,
કવખ્તેવીખ ખાશે જીવથી જાશે તોપણુ તે નરની ન નારી થાશે. ૪

નાયેકા હોલી.

(રંગત શીકશતાનો.)

એ મસ્ત મહીનેમે ભઈ હૈરાની બગેરજાની ન નીંદ આતી,
ઉધરકો હોરી જરે ઈધરકો બ્રીહે બીથા કેયા મોહે સતાતી,
અલમ વો મુજસે હુવા મેહરબા જબીસે મેય એક પલ કલ ન પાતી,
અબીરકે એવજ એ અપને સરપે સદા ધુલ ધીરજકી ઉડાતી,
ઔર એ લગે કુમકુમા કાંમકા એ ગંમકી ગોલી સહી ન જાતી,
આંખોસે અપને એ અબક ખુરંગ ગીરા ગીરાકે એ તન બીગાતી,
અકલકી મારી બીંદનાસે હારી સદા નાવ કાગજકી ચલાતી,
ઉધરકો હોલી જલે ઇધરકો બ્રીહે બીયા કેયા મોહે સતાતી. ૧

અછા ન લગતા હુએ આહા પીના એ ગંમ જુદાઈસે ફટતી છાતી,
ઈલાજ ઈસકા કેયા કીજે બેહેના એ નીર નેનાસે મૈય બાહાતી,
અવલસે મૈય જાનતી તો ભવરી ન ફીરતી પીઉસે ન દીલ લગાતી,
અખીરકો હોગા એ હાલ મેરા તો બીખ મૈય ખાતી ન દુખ ઉઠાતી,
અરે બીધાતા તુને કીયા કેયા એ હોલી મેરે જીકો જલાતી,
ઉધરકો હોલી જલે ઇધરકો બ્રીહે બીથા કેયા મોહે સતાતી. ૨

એઉંહી જવાની ચલીએ જાતી મગર બીધાતા ન તરસ ખાતી,
આયા ન પીયારા હુવા વો નીયારા જબીસે ભેજી ન એક પાતી,
અબ હોલી કીસે ખેલુરી સજની ન સેજ શાથી ન વો સંગાતી,
ઓચાહાને વાલા હો પાસ મેરે તો બી નતી કરકે ઉસે મનાતી,
અતરસે તરકર સેજા બીછાતી લે સંગ સોતી કપડે રંગાતી,
ઉધરકો હોલી જલે ઈધરકો બ્રીહે બીથા કેયા મોહે સતાતી. ૩

અપની વો હંમ ઝોલીઓમે જાતી તો પાસ મોહે ન કોઉબીઠાતી,
એશો એ અશરતમે અપને પીસંગ ખેલે વો હોલી ન કોઉ ભુલાતી,
અસતુતી અબકર હરીકી પીયારી જો તેરે પાસે તુ મીલને ચાહાતી,
એઉં દાદાભાઇ કહે નાયે કાકો મીલે વો પલમે તેરા હીમાની,
ઉમીંદ બર આઈ કહે **મનીરાંમ** ફીર નાયેકા હીતકી હોલી ગાતી,
ઉધરકો હોલી જલે ઈધરકો બ્રીહે બીયા કેયા મેહે સતાતી. ૪

માલક પાસે માફીની માંગણી.

(રંગત છોટી.)

લઉં પ્રથમ નામ તારૂ આ સભા અન્દર હું,
બસ રાખ લાજ કર કાજ અએ ધરણી ધરતું,
ખતા ખામી કર માફ છઉ એક ખર હું,
બદમતને હર કર નામ નેકમાં સરતું,
આજ રાખ ટેક પંચોમા મુરખ છઉ નર હું,
ફરી દયા જરી ફરી મહેર મારાપર કરતું,
આફતો ટાલ સઉ છઉં તારો ચાકર હું
બસ રાખ લાજ કર કાજ અએ ધરણી ધર તું ૧

ફીદા સઉ બસ એક તારા નામપર હર હું,
સદાનો દાસ છઉ ખાસ ન યાર વીસરતું,
સભામાં સમરૂ પ્રથંમ તને ચાતર હું,
લઇ તારૂ નામ કરૂ કામ ન કર અંતર તું,
દમમાં દમ છે ના ભુલું તુને પલભર હું,
બસ રાખ લાજ કર કાજ અએ ધરણીધર તું, ૨

બનીને રંક પડયો તારા પગપર હું,
ખરા દીલથી ભજુ છઉં દે દરસન દીલભર તું.
સમજણુ મારામાં નથી છઉં વનચર હું,
ચતુરાઈ ભલાઇ મારા ઉરમાં ભરતું,
કરાવ ન કુડું કામ ધુજુ થરથર હું,
બસ રાખ લાજ કર કાજ અએ ધરણી ધરતું. ૩

ગાવાનો નામ એક તારૂં હર શંકર હું,
માલા ફેરેદારાં કર નેક નજર તું,
આસા રાખું દરસનની દામોદર હું,
સાય થઇને દરશન દે મને મુરલી ધર તું,
કર **મનીશંમ**તુ માંગું એક વર હું,
બસ રાખ લાજ કર કાજ ધરણી ધર તું. ૪

જુગાર વીસે નસીયત.

(રંગત છોટી.)

રમસે જુગારતો નીરધન થાસે તવલસે,
મુદલ ધુસી જાશે નફો દેખાસે કલસે,
આ જગમાં જે કાંઈ ભાઈ કમાસે રલસે,
તેપણુ દુતોના ફંદમાં સમાસે ભલસે,
ઘર દુવાર માલ સઉ હારી જાસે ગલસે,
ફાંદાનું ધન તે હાય જે પાસે ટલસે,
જે હારસે ધન તે પાછું ન વાંસે વલસે,
મુદલ ધુસી જાસે નફો દેખાસે કલસે. ૧

હારી હારી ધન ઠોકર ખાસે રઝલસે,
*હારેલા જુગારી આવસે પાસે મલસે,
પઇસાનાં તીરે તનતારૂ વાંધાસે ગલસે,
ફરી ઘાવ તે કારી નહી રૂઝાસે સલસે,
એકદી જીતસેતો મન હરખાસે પગલસે,
મુદલ ધુસી જાસે નફો દેખાસે કલસે. ૨

હારસે તો કરસે ચોરી ફસાસે બલસે,
કેદમાં તુ જાસે થઇ નીરાસે દલસે,
છુટસે તેવો તુ મનમાં મુઝાસે કગલસે,
ભીખ માંગીને તુ પરઅન ખાસે વટલસે,
મરસેતો પરપઇસે ઉચકામે પલસે,
મુદલ ધુસી જાસે નફો દેખાસે કલસે. ૩

બદ ફેલ મેલ કરીને કયાસે સંભાલસે,
કહે જરીફ સુખ થાસે હરમાસે ફલસે,
ગુરૂ દારાનાં સબ્દો પરકાસે ઢલસે,
સમજીને આગન્યાની સરમાસે ઉછલસે,
મનીરાંમ ગ્યાનીઓનાં ગુણ ગાસે જલસે,
મુદલ ધુસી જાસે નફો દેખાસે કલસે. ૪

ખયાલ—રંગત બેનજીર.

હે કઠિન ઇશ્ક કી આગ લગે સોઈ જાને,
મેરી જાન ઇસે કયા જાને અનાડીજી;
જાનેગા કુછ વોજો ઇશ્ક બાજી કા ખિલાડી જી,

ચોક પહેલા.

જો આહકરે વો આહસે જલ જાવેગા,
મેરી જાન ફિર ન વો બચે બચાયાજી,
જોકી જલા એક દફે પતા ઉસકા નહીં પાયાજી,
મરગયે હજારોં જ્વાન સિપાહી જોધા,
મેરી જાન હાથ કુછભી તો ન આયાજી,
કિસીને પહના તોક કિસીને સરકો કટાયાજી,
રાંઝેને વતન કો તજા ફિરા બન બનમેં,
મેરી જાન છોડા ખાના ગમ ખાયાજી,
મનસૂર દારપૈ ખિચા નલ પૈ પડા દમનકા સાયાજી,
લગતેહી ઇશ્ક ફરહાદને તેગા ખાયા,
મજનૂંને આહ ભર ભરકે જીગર જલાયા,
મેરી જાન હુસ્ન એક થા ફુલવારીજી,
જાનેગા કુછ વોહી જોકિ ઇશ્ક બાજીકા ખિલાડીજી, ૧

ચોક દુસરા.

લગગયા ચાહ કા ચક્કર જીસ બંદેકો,
મેરી જાન વો ડુબા ચાહ જકનમેં જી,
જીસે લગન વો લગી રહા વો ઉસી લગનમેં જી,
ધનવાને નિર્ધન હુએ હજારોં ઇસમેં,
મેરી જાન રમાયે ખાક બદનમેં જી,
ઘર જોગી કા ભેષ નિકલ ગયે કિસી વતનકો જી,
આરામ ઇશ્ક બાજીમેં કહો કહાં હે,
મેરી જાન ગિરો કોઈ મુફ્ત અગનમેં જી,
હાય હાય કર મરો ડરો દિલબરોંસે મનમેં જી,
બુલ્લબુલોં કો બિના ગુલકે ન ચૈન ગુલશનમેં,
જો જીયે જુઝ વો ગયે ઇશ્ક કે રનમેં,
મેરી જાન ઉનકી ગઇ સુધર પિછાડી જી,
જાનેગા કુચ્છ વહી જો કિ ઇશ્કબાજી કા ખિલાડી જી. ૨

ચોક તીશરા.

ગર કિસીને જાકર કિસીસે આંખ લડાઈ,
મેરી જાન કહી કુછભી તો ન માનીજી,
હો સૈદાઇ ખાક ઉસને દર ર કી છાનીજી,
લગ ગઈ નોંક મિજગાં કી જિગરમેં જિસકે,
મેરી જાન ઉસે કલ કબ આની હે જી,
હો રહા ઇષ્ક મેં ચુર હિન્દકા ગુલશન,
મેરી જાન એકસે એક સૈલાની જી,
અરે બિરલાહી બચ રહા સિદ્ધ જો હૈ ગુરજ્ઞાનીજી,
અવ્વલ તો લગાના દિલ યે નાદાની હે,
ફિર પ્યાર બઢાના અવસર હૈરાની હૈ,
મેરી જાન સખુન કયા સમઝે લવાડીજી,
જાનેગા કુચ્છ વહી જો કિ ઇશ્કબાજી કા ખિલાડી જી. ૩

ચોક ચોથા.

મેરે સનમને મુજસે કહા નદિલદે મુજકો,
મેરી જાન અકલ મેરી મેં ન આઇજી,
આ કબજેમેં ગયા હે દિલ હોકર સૈદાઇજી,
કોઇ રોજતો ગહરી ઘુટી સંગ પ્યારેકે,
મેરી જાન હુઇ હરજગહ અબાઇ જી,
ફિર કોઈ દિન બાદ હવા ઇસ કદરકી આઇજી,
લડ પડે મેરે મહારાજ બિના બાતોં પૈ,
મેરી જાન હુઇ દ્વન્દ્વ લડાઇજી,
કી કરતાને મિહરતો ફિર હો ગઈ સફાઇજી,
હૈ બુરી ઇશ્કકી ચોટ સુનોરે ભાઇ,
વો મરા મનોહર કહે વો જિસને ખાઇ,
મેરી જાન સરન હોસકી પહાડીજી,
જાનેગા કુછ વોહી જો કિ ઇશ્ક બાજીકા ખિલાઢી જી. ૪

બોધ.

(રંગત છોટી.)

ચાવસે ચણા જો કરસે ન ફેકા ફેકી,
ભાવસે ભજનતો નામવાસ રહે મહેકી,
વીતી વાએદા જાએ ન બેસ નીસંત,
પીતી વખતે રસ પ્રેમ તું બેસ એકંત,
જીતી પાંચો ઇંદ્રીના તોડ તું દંત,
મીતીથી માંડ બે હરફ મલે ભગવંત,
લાવસે લખાવટ સારી વાત વીવેકી,
ભાવસે ભજનતો નામવાસ રહે મહેકી. ૧

ભાસા ન સીખી તે હીન્દી મરાઠી મોડી,
ખાસા કીધા પન કામ ન માયા છોડી,
લાસા પાણીપર માયુ રહયો કેમ ફોડી.
વાસાનુ હલેસુ હલાવ તો તરસે હોડી,
ફાવસે ન જમ તારેથી એકા એકી,
ભાવસે ભજન તો નામવાસ રહે મહેકી. ૨

કરસે દ્રઢ ભગતી વાયદા જસે નહી વઇ,
મરસે તોયે રેસે તારે કાલ વસ થઇ,
ધરસે ક્યારે તુ ધ્યાન ઉમર સઉ ગઇ,
ભરસે હજી પેટી પાપની જે રહી સઈ,
તાવસે તુને તન નાખસે તારૂં સેકી,
ભાવસે ભજતો નામવાસ રહે મહેકી. ૩

હસતાં હસતાં કેમ મતીમન્દ થઇ કોતી,
રસ વેરાયે છે નજાતી મુક ગઉ દોતી,
ફસ કલાસ તુને જાઇ જોઇને માયા મોહતી,
ખસખસનાં દાણા સમજયો સફાપર મોતી,
આવસે કાલ મનીરાંમ નામ કર નેકી,
ભાવસે ભજનતો નામ વાસ રહે મહેકી. ૪

બોધ.

(રંગત છોટી.)

જે નર કોઇદી નહી રાંમનાંમ ગાએ છે,
તે અંત સમે પાછલથી પસતાએ છે,
છતી આંખે જેને નહિ દેખાએ છે,
તેનેથી સું કંઈ લખેલું વનચાએ છે,
જે હઇયાંના અંધા અકરમી કેવાએ છે.
તેનેથી રામસુધ શબ્દ તે સંભલાએ છે,
જે નરથી હરખનો હીરો ન પરખાએ છે,
તે અંત સમે પાછલથી પસતાએ છે. ૧
જેથડને ભુલી ડાલને વીટલાએ છે,
તે યહાં ત્યાં અધવચમાં અથડાએ છે,
જે મોહ માયામાં મનુસ લલચાએ છે,
તે અંત કાલને સમે દુખી થાએ છે,
જેનેથી મોહ માયા નહી વીસરાએ છે,
તે અંત સમે પાછલથી પસતાએ છે. ૨
જેનુ ધન ધણીના નામે ખરચાએ છે,
તે લીએ દીએ સઉને ખરચે ખાએ છે,
કરે ધર્મ દાન ધરે ધ્યાન ન ગભરાએ છે,
યહાં પામે સુખ વાંહા વંઇકુંટમાં જાએ છે,
જેનેથી મોહમાયા નહી વીસરાએ છે,
તે અંત સમે પાછલથી પસતાએ છે. ૩
કહે દાદાભાઈ ગુણ રાંમના વખાણાએ છે,
આની સમજે મુરખથી ન સમજાએ છે,
માહાસાગર હોય તે કદી ન છલકાએ છે,
નદી નાલાઓ નીત છલકી જાએ છે,
મનીરાંમ કહે જેને રાંમ ન મન ભાએ છે,
તે અંત સમે પાછલથી પસતાએ છે.
હરઘડી હરી હરની લે કીરતી ગાઈ,
ઘટ ઘટથી રટ ઝટ હરને રહે સરસાઈ,
નર નેકી કર ધર ધ્યાન નજા અંજાઈ,
દાનાની સંગત કરીને કર દાનાઇ,

સત સંગતથી તરીયા છે સજન કસાઈ,
કથનીની કીરતી જસે ન નર સંતાઇ,
કથ ગ્યાનની કથની તજ જગની અકડાઇ,
ઘટઘટથી રટ ઝટ હરને રહે સરસાઇ. ૫
કાયાને કસ હરકાજ નજા કચડાઇ,
અંજાન નથા નર નકર જરા આડાઇ,
જસની કીરતી હરજનને જાએ જણાઇ,
કર કરથી દાન કથ ગ્યાન નજા લલગાઇ,
જનની નીંદયા નહી કર નર તજ નકટાઈ,
ઘટઘટથી રટ ઝટ હરને રહે સરસાઇ, ૬
આસા રાખેથી તનની થસે નરસાઈ,
કાયાની છાંયા જગે જગે અથડાઈ,
ધન સંગ્ર ન કર ધર ધીરજ ન જા ધરાઇ,
અંજાંન જાન આ કાયા જસે ઘસાઈ,
કર દયાની દ્રસ્ટી ગ્યાની કર ચતુરાઇ,
ઘટઘટથી રટ ઝટ હરને રહે સરસાઈ. ૭
કરે અરજદારા હર ઘડી ન જા છલકાઇ,
ગયા સીકંદર દારાની ન રહી દારાઇ,
ટલેન રેખની લેખ જે એક લખાઈ,
થા શાંત તારસે હરી નકર અધીરાઇ,
ગાએ અધર સીકંદર છંદ નજા ચકરાઇ,
ઘટઘટથી રટ ઝટ હરને રહે સરસાઇ. ૮

ખ્યાલ "મોરી જાન" રંગત બેનજીર.

આગૂ ભરજૈ હે જીગર હમારા પ્યારે,
મેરી જાન જુદા વો નાહક હુઆ જાની,

ચોક પહેલા.

બાલા બતાકે ગયા હમે ખાસા યૂસફ સાની
તુમ ખોટી રાહ મત ચલો ઉમર વાંલી મેં,
મેરી જાન માન કહના તૂ અભિમાની,
સુના કરે હૈ કિકન બે સુરપૈ કરો મહરબાની,
જબ ધરા ઝમકે કદમ ઇસ્ક મેં હમને,

મેરી જાન રફલ બંદૂક જુ ઉસને તાની,
હુકમ કિયા તર્કીબ સે ગાદી ક્યારે યે તૂફાની,

ઝડી—હોવેગા ઉસકા બુરા સમઝ અજ્ઞાની,
દર્યાઈ ભમર હૈ જબર પેચદોપાની,
મેરી જાન જરાગુલ બદન સુનો જાની
બાલા બતાકે ગયા હમેં ખાસા યૂસફ સાની,

ચોક દુસરા.

રૂખસાર સે દિખા અનાર તુને મેરે,
મેરીજાન દેખલે બહાર સૈલાની,
જરકી ડોરી યાર હાથહૈ કભસે પિસમાની,
સો આન સંગ ગુલ બદન પંખાયે સદહા,
મેરીજાન ખાક ઉસ મકાનકી છાની,
મોખને લટમેં કસા કમાલા કરને ચિનમાની.
હોહોકે સર્વ ગરમીમેં ફૂલસે જાની,
જીદ કર વો આડા ગયા હુઈ હૈરાની,
મેરીજાન છલ લેગયા દે આના કાની,
બાલા બતાકે ગયા હમેં ખાસા યૂસુફ સાની.

ચોક તીસરા.

જાલમ દિભ ખદા કો ન મીઠા બોલો,
મેરીજાન યેસચ્છન દેખ હુઈ હૈરાની,
આમ સખુન સમજે ન પહુંચી લબ જાય પરેશાની,
ગુસ્સેમેં બદ અમલી રહે સદા લિલ્લાહી,
મેરીજાન ઇશ્ક હૈ કડા સમઝ પ્રાણી,
ફિકર મગર હૈ યહી શગણુ જાલી હૈ રબ્બાની,
કુદરતકા છીટા લગા હુઈ નૌરાની,
કમ રખોન ઉલફત તુમપર જાન દિવાની,
મેરીજાન તો ઇકકા હૈ લાસાનીજી,
બાલા બતા કે ગયા હમેં ખાસા યૂસફ સાની,

ચોક ચોથા.

નશ્તર કારી આ લગા નૈન સુખકા હૈ,
મેરી જાન હોકે સરબોર આગ પાની,
બોલા ખામા હમસે સંગ લિયે ફિરતા દહકાની,

લગરહે તેરે કૌલસે હોરહા ગુલશન,
મેરી જાન બને વાકી ચઢતી જવાની,
મશહુર યે દિલ નિમછડે સે મિલહો હંસતાં પેશાની,
હૈ લાલા ચૂના મલકે છન્દ હકકાની,
અબ જનેદી તુમસે કહું નકરો કહાની,
મેરી જાન મનોહર ગાવે યે જવાની,
વાલા બતાકે ગયા મેરા ખાસા યુસફ સાની. ૪

બોધ

(રંગત છોટી.)

કસ કાયા કર્મ કુડતજ નેકી નર કરતું,
ખટ ખટ ખોટી તજ ખસખસ જેવો ન ખરતું,
ગા ગીયાની ગુણ ગોવીંદના તર સાગરતું,
ઘટ ઘટમા પ્રઘટ ઘનધાંમ નફર ઘર ઘરતું,
નટ નાગરતું રટ નામ વીસર નહી નરતું,
ચંચલ ચાતુર વનચરનો ન ચારો ચરતું,
છલ છાની છેલ તજ ઉછલ ન છક મછરતું,
ખટ ખટ ખોટી તજ ખસખસ જેવો ન ખરતું. ૧

જનઝાલ જગની તજ સકલ નર્ઝે પર જરતું,
ઝમકાર નકર ઝાંઝરનો ન ઝાઝો ઝરતું,
ટીપટાપ ટાલ રટ રાંમ નકર ટરટરતું,
ઠકરાઇ ઠાઠમા ન ઠસ મઠમા એક ઠરતું,
ડગે ડંખે ડોલા દાતાના ડંડથી ડરતું.
ખટ ખટ ખોટી તજ ખસખસ જેવો ન ખરતું. ૨

તજ જગત વરત સત જૈયથી સાગર તરતું,
થોડુ મથીને મથન કર કથન ન ધુજ થરથરતું,
દે દાન સદા ભજ દીલથી દામોદરતું,
ધન અન તજ ધરણીધરતું ધીયાન શુધ ધરતું,
પ્રતીપાલને જપ રાખીને પ્રેમ પ્રભુ પરતું,
ખટખટ ખોટી તજ ખસખસ જેવો ન ખરતું. ૩

ફોક ફાંફા માયાના ફાંટી ફુલી નહી ફરતું,
બસ બોલ બરોબર બદતજ રાખ સબરતું,
ભજ ભાવથી ભગવત ભગ્ત ન ભુલ પલ ભરતું,
મીથ્યા માયામા મોહી ત અમથો મરતું,
લે ધર્મ ધજા લાલ લીલી બાંધ ઝાલરતું.
ખટ ખટ ખોટી તજ ખસખસ જેવો ન ખરતું. ૪
વીસવાસ વીસ્વનો રાખ માંગ વલી વરતું,
સરતાજ સરસ સજ સાજ નાંમ કર સરતું,
શ્રી લષમી ઇષ શાકષીયાત જો પરમેશવરતું,
હર હરપલ રટનર હરી હરી હર હરતું.
મનીરામતું રાંમ કર કાંમ નામ અમરતું,
ખટ ખટ ખોટી તજ ખસખસ જેવો ન ખરતું, ૫

ખ્યાલ—બહર છોટી.

મનમ જાહર મેં રખતે પ્યાર,
સિતમ દર પરદે કરતે હો,

દોહા.

વાયદે ખિલાફી સદાં કરો તુમ કભી ન ડર તેહો,
ઝુંટી કસમેં ખાખા કે મેરી જાન મુકરતે હો,
બસ હમને દેખા તુમેં સૌ બાર,
સિતમ દર પરદે કરતે હો.

દોહા.

હમકો દમ બતલાકે દમ ગેરોં કે ભરતે હો,
હમેં મારતે હો ઔર ઉન લોગોં પૈ મરતે હો,
તુમ્હારા નહીં રહા ઇતબાર,
સિતમ દર પરદે કરતે હો.

દોહા.

ઇધર જલાતે ઉધર પીર બદબરોં કી હરતે હો,
યહ હાલત હોગઇ જમીં પૈ કદમ ન ધરતે હો,
નિકાલી અજબ નઇ રફતાર,
સિતમ દર પરદા કરતે હો.

દોહા.

છોડદિયા હમસે મિલના ગૈરોં સંગ બિચરતે હો,
ખુશહાલ મનોહર કે દિલસે કયોં સનમ બિસરતે હો,
તુમેં નહીં હે લાજીમ સરકાર,
સિતમ દર પરદે કરતે હો. ૪

સ્ત્રી ચરીત્ર.

સોમદત શેઠનો ખેયાલ.

(રંગત મેરી જાનની ઝડપી.)

નારી ઘડીમાં વંઠી જાય૦ સતવંતી ઘડીમાં થાય (મારી જાન)
કાન દઈ સમજો કરો સઉ કીયાસ*
એક યારને સારૂ નારી૦ નાંખ્યો સગા ધણીને મારી૦
થઇ સતી બધાવો પાસ*
કોઈ એક શેરમોઝારે૦ રેહેતોતો એક સાવકારે૦ (મારી જાન)
હતો તેને પાશે પઇશો અપાર*
ઘણા બંગલા વાડી ઘર૦ હતો નાનો એક કુંવર૦
તેથી રાખે બાપ બહુ પીયાર*
કાઇ બીજા શેહેરમાં ભાઇ૦ કુંવરની કરીતી સગાઇ૦ (મારી જાન)
જોઇ પોતા સરખુ ઘરબાર*
બચપણુથી પરણાવી૦ દીધા છેડા બંધાવી૦
હતા નાના ઘણા નર નાર*

બેનમાઈ.

શેઠનું નાંમ સાધનવંત૦ માતાનુ નાંમ પરભાવંત૦
પુત્રનું નાંમ શોમદત૦ કહુ સતથી મુંદાંમજી*
સસરાનું નાંમ સાનવલ૦ નંદી સાસુ નાંમ અસલ૦
કહું સઉના હું નાંમ અટલ૦ ગંગા હતુ વહુનુ નામજી*

ચાલ છોટી.

તમો સમજો ભાઇયો કાન દઇને ગીયાની,
પેલેથી કહુંછઉ સોમદતની કાહાની,
પછી તેના પીતાયે દીધી સીખ ભણુવાની,
જાયે ભણુવા નીશાલે આંગન્યા પીતાની માની.

દોહુ.

ચઉદ વીદ્યા ચોશટ કલા ભણી થયો હુશીયાર,
પછી પીતાયે ગુરૂજીને આપ્યો માલ અપાર,

શેર.

પછી આઠ વરસની ઉમરનો થયો શોમદત્ત કહું વાતજી,
મુકી નાનો સોમદત્તને મુવો તેનો તાતજી,
જોઇ જોઇ પુત્રને રૂવે ઘણી તેની માતજી,
એ હરી તેં શું કરી હમણા પતીની ઘાતજી.

વેહેવાર ચાલે મુનીંમ મેતાનો૰ મારો પુત્ર ઘણોછે નાનો૰ (મારી જાન)
માટે થાશે પઇશાનો નાશ*
એક યારને સારૂ નારી૰ નાખ્યો સગા ધણીને મારી૰ ૧
થઈ સતી બધા વો પાસ*
ગયા બાર માશ પછી વીતી૰ ગઇ બદલી સઉની નીતી૰ (મારી જાન)
દબાવા લાગા સઉ ધન માલ*
હતા મુનીંમ મેતા ચાકર૰ તેતો થઇને બેઠા ઠાકર૰
કરયા શેઠને બહુ કંગાળ*
જીઆરે સમજી સસરે કાહાની૰ કરી મદત ઘણી પઇસાની૰ (મારી જાન)
તેનાબી થયો નાશ તતકાલ*
સઉનો ચડી ગયો પગાર૰ નીકલ્યા સઉ કરી તકરાર૰
કરીયા માત પુત્રના હાલ*

બેનમાઈ.

થયો મોટો ઘણેરો જુવાન૰ તેયારે પાછલતું આવ્યું ગીયાન,
ગઇ કાંહા પેહેડીયો દુકાન૰ નથી કંઈ માલ ધનજી*
કહે માતા સમજ કુંવર૰ નથી કંઈ ઘરમા માલ જર૰
કોઇ ચાકરી તું કર૰ નથી ખાવાને અનજી*

ચાલ છોટી.

અન વસતર સારૂ ગામમાં ફરવા લાગો૰
કોઇ એક શેઠની ચાકરી કરવા લાગો,
પોતાની માતનુ પેટ તે ભરવા લાગો,
જેમ તેમ કરીને સંકટ હરવા લાગો.

દોહુ.

કહે માત સુણ દીકરા તારી વહુને તેડી લાવ,
જા ઉજાણુ તુ શેહેરમાં રાખી સગુણ સત ભાવ.

શેર.

વચન માની માતનું ગયો ઉજંણુમો જારજી,
પોતો સસરાને ઘેરે વાગીયા તા રાતના બારજી,
ઓટલાપર સુઈ રહુ એવો કરીનો વીચારજી.
જયશે સવારે ઘરમા હું જ્યારે ઉઘડશે દુવારજી,

સજીને સોલ શણુગારે૦ બાહાર નીકલી તેની નારે૦ (મારીજાન)
આવી જાં કીધો પતીએ વાસ*
એક યારને શારૂ નારી૦ નાખ્યો સગા ધણીને મારી,
થઇ સતી૦ બધાવો પાસ* ૨
હવે વાત કહુ અબલાની૦ હતી કોઇ યારપર દીવાની૦ (મારીજાન)
રાખ્યો તો કોઇ ફકીર યારે*
જ્યારે થતી અરધી રાત૦ લેતી ચાકરને સાથ,
જાતીતી ગાંમ બાહારે*
તે દીવસે ન મલ્યો ચાકર૦ માટે એકલી નીકલી સુંદર૦ (મારીજાન)
સુતો ઓટલાપર ભરથારે*
ઓલખ્યા વગર જગાડીયો૦ જાણી મુશાફર ઉઠાડીયો૦
ઓલખી પતીએ૦ ઝટ નારે*

બેનમાઈ.

એલ્યા ઉઠ મારી જોડે ચાલ૦ લે સલગાવી આ મસાલ૦
હાથમા તારા જલદી ઝાલ૦ ચાલ મારી તુ જોડેજી*
આપીસ મેહેનતના રૂપીયા બે૦ પતી કહે હમણા મને દે૦
નારી કહે સાલી વાંહાલે૦ ફરૂં નહી કહું છુ મોડેજી*

ચાલ છોટી.

લઇ મશાલ હાથમા ચાલ્યો પુંઠે ભરથારે,
તલવાર ઢાલ લઇ આગલ ચાલી નારે,
મલ્યા સાત ચોર રસતામા કરે વીચારે,
આ આપણે સારૂ આવ્યું કોઇ સીકારે.

દોહા.

જોઇ ચોરને ઝાડને ઓઠે શંનતાયો ભરથાર,
હવે રાંડનું આવ્યું મોત એવો નીશ્ચે કરીયો વીચાર.

શેર.

સાતો ચોર આડા થયા અધવચમા રોકી નારજી,
ઉતાર દાગીના લુગડા જલદી નકર કોઇ વારજી,
ઊભા રહો પુઠ ફેરવી અબલાનો હું અવતારજી,
પુઠ ફેરવતા કીધા સાતો જણુને ઠારજી,

પછી પતીયે ચાકુ કાહાડી૦ કાપી નાક લીધા શંનતાડી૦ (મારીજાન)
પછી ચાલ્યો આગલ તે ખાસ*
એક યારને સારૂ નારી૦ નાખ્યો સગા ધણીને મારી૦
થઇ સતી બધાવો પાસ* ૩
વલી ચાલ્યા આગલ જીયારે૦ દીઠો વાઘ વચ્ચો વચ તીયારે૦(મારીજાન)
જોઈ વાઘનુ રૂપ વીકરાલ*
પતીએ વાત વીચારી૦ હવે મરસે મારી નારી૦
આગલ બેઠા નારનો કાલ*
વાઘનેબી નાંખ્યો મારી૦ તીયાંથી આગલ ચાલી નારી૦ (મારીજાન)
તેનાબી કાપી કાન તતકાલ*
હતા નાક ચોરના પેલા૦ કાન મેલ્યા તેને ભેલા૦
જોઇ અજબ થયોં તેની ચાલ*

બેનમાઈ.

જોઈ હીમત તે નારની૦ ગઇ સુધ તે ભરથારની૦
જોઉં ઝુપડી હું યારની૦ એવો કીધો વીચારજી*
જોઇ નદી થોડા એક દુર૦ આવ્યુંતુ પાંણીતું બહુ પુર૦
જાઉં તુ નારીને જરૂર૦ ગઇ તરી પેલે પારજી*

ચાલ છોટી.

જોઇ સુકી જગા ગયો નારને પાછલ ચાલી,
જોઇ ઝુપડી ફકીરની ઉભી નાર મતવાલી,
કહે પતી રૂપીઆ બેજાવો મને આલી,
કહે નાર ન તારી મેહેનત જાશે ખાલી.

દોહા.

જઇ આવુંછુ હમણા હું રાખ જરા વીશવાસ,
નહીતો લે કંગણુ મારૂં રાખતુ તારી પાસ,

શેર.

કંગણુ દઇ નારી ગઇ માહીં જાં શાંઇની ખાટલી,
ખાટલી પાસે હતી પાણી પીવાની માટલી,
માટલી બાજુ હતી એક બેસવાની પાટલી,
બસ શોમદતે બાહારથી જોઇ નજરે ચીજો આટલી.

કહે ફકીર મેરી પીયારી૦ તુ હએ જાન જીગરકી કીયારી૦ (મેરીજાન)
તેરે બીન મેરા જી રહે ઉદાસ,
એક યારને સારૂ નારી૦ નાખ્યો સગા ધણીને મારી૦
થઇ સતી બધાવો પાસ. ૪
કહે ફકીર મેરીજાની૦ એક બાતતુ સુનલે સીયાની૦ (મેરીજાન)
પાની નદી ઉપરશે લાવ*
તેરે બીના નહી હએ સુખ૦ મુજકો લગી જીયાદે ભુખ૦
ઉસ લીએ તુ ખાના પકાવ૦
શગ દોતુ ખાયેગે ખાના૦ મુજે ખીલાકે ધરકો જાના૦ (મેરીજાન)
જાવો જલદી મત દેર લગાવ૦
કહે નારી હું છું દાસી૦ હમણા રશોઇ બનાઉ ખાસી૦
કરૂં પુરો તમારો ભાવ૦

બેનમાઇ.

ઉઠી એટલુ તે કહીને૦ ધડો પાંણીના લઇને૦
નદી કીનારે જઇને૦ લાગી ભરવાને પાંણીજી*
સોમદત રહી ગયો પાછલ૦ આવ્યો માંઇ ખાટલી આગલ૦
કીધો ફકીરને ઝટ કતલ૦ દયા ન દીલમાં આણીજી*

ચાલ છોટી.

ચડી ગયો તાડની ઉપર ફકીરને મારી,
એટલામા પાંણી લઇને આવી નારી,
કરી રસોઈ યારને સારૂ સારી સારી,
પછી ઉથાડવા લાગી ફકીરને પેયારી.

દોહા.

ઉઠાડતાને વાર ભરાયા લોહીમા તેના હાથ,
અય પતી કેમ થઇ ગતી કોણે તારી ઘાત.

શેર.

માથાના બાલો પીંખે કુટે છાતી રોય નારજી,
મન મોતી મને મેલીને ગયા કાં હયાના હારજી,
બચપણાની પ્રીત ટુટી આજે વનમોજારજી,
હજી સુધી નથી ભોગવ્યો મારો ખરો ભરથારજી,

મારી વીસ વરસની ઉમર૦ હજી નથી જોયુ પીઉનુ ઘર૦ (મારીજાન)
યાર તે તોડી મારી આસ.
એક યારને સારૂ નારી૦ નાંખ્યો સગા ધણીને મારી૦
થઇ સતી બધાવો પાસ. ૫
તે મનમા ક્રોધ બહુ આંણી૦ લીધુ નારે હાથમા પાણી૦ (મારીજાન)
લઉછું આજથી એઉં પન*
તારા મારનારને મારૂં૦ લઉ પુરૂવેર તારૂં૦
તારૂ કરીસ હું તરપત મન*
પછી નારીએ ખોદી માટી૦ ખોદી ખાડો ન મેલ્યો દાટી૦ (મારીજાન)
ફકીરને કીધો તેમા દફન*
વીતી ગઇ પોણી રાત૦ થાવા આવી છે પરભાત૦
નારી ચાલી કરતી રૂદન*

બેનમાઇ.

શોમદત ઉતરીયો તાડથી૦ ફકીરને કાહાડીયો ખાડથી૦
ગયો બાંધીને ઝાડથી૦ ચાલ્યો પોતાને દેશજી*
થઈ તે દનની અરધી રાત૦ લઇ ખંજરને ઢાલ હાત૦
નાર આવી તીયાં એકાંત૦ છુટા મુકીને કેશજી*

છોટી.

જોયો ઝાડને શાથે યારને તે બાંધેલો,
છોડીયો નારે હાતથી યારને વેહેલો વેલો,
દાટીયો જેમાં જે ખાડો ખોદીયોતો પેલો,
ચાલી નારી પાછલ શોગ કરીને છેલો.

દોહા.

એ વાત ઇહાંથી પછી કહીશ કહુ શોમદતની વાત,
આવ્યો શોમદત ઘર વીશે પુછે તેની માત.

શેર.

કંગણુ માતને આપીને કહી વાત સઉ તે ગાંમની,
અહો માતજી એ નારી નહી રહી હવે મારા કાંમની,
માં કહે શુણુ દીકરા હોએ ભુલે કંઇ એક ભાંમની,
માટે જો કરીએ રીશતો જાયે આબરૂ કુલ સઊ નામની,

માટે તુ પાછો જઇને૦ બેગો આવ વહુને લઇને૦ (મારીજાન)
જાણે કોઇ રાખી ઘરમાં દાસ,
એક યારને સારૂ નારી૦ નાખ્યો સગા ધણીને મારી૦
થઇ સતી બધાવો પાસ.

કહે પુત્ર માતજી માનો૦ હું હમણા નહી જાવાનો૦ (મારીજાન)
આવશે તે પોતાની મેરે*
નહીતો બેચાર વરસ જાએ૦ પછી જઇસિ મારી માયે૦
તેડવા તેના ઘેરે*

મા કનેથી કંગંણ લઇને૦ તોડાવ્યું દુકાને જઇને૦ (મારીજાન)
વજનમાં થયું પાવશેરે*
નીકલી તેમાંથી એક ચીઠી૦ શોમદતે નજરે દીઠી૦
વાંચી જોઇ બે ફેરે*

બેનમાઈ.

કાગલ પોતાના પીતાનો૦ હતો મતલબ તેમાં છાનો૦
લખ્યોતો ગુપત ખજાનો૦ દાટેલો પેટી હેઠજી*
શોમદત મા કને આવી૦ ચીઠી પીતાની બતાવી૦
પેટી હેઠ જોયું ખોદાવી૦ લખી ગયાતા શેઠજી*

ચાલ છોટી.

થોડોએક ખજાનો લીધો તેમાંથી કાહાડી,
બાંધ્યા મોહોલને બંગલા વાડી લીધી કંઈ ગાડી,
જગે જગે દુકાનો માંડી પેહેડીયું કાહાડી,
લઇ રજા માતની સાતો નાત જમાડી.

દોહા.

સસરાને ઘેર ખબર થઇ મોકલી કુંવરીને દુવાર,
વગર તેડે શોમદતની આવી ઘરમાં નાર.

શેર.

કહે મા સુણ દીકરા બોલતો ન કાંઈ લગારજી,
વચન માની માતનુ કરીયો શોમદતે પીયારજી,
હલીમલીને લાગા રેહેવા ચાલ્યો ઘરશનસારજી,
કંઇ વરસ વીત્યા થયા ગંગાને પુત્રો ચારજી.

શુરો સામલ શંકર સામે૦ એવા ચારોના નાંમે૦ (મારીજાન)
ચાલ્યો લાંબો૦ વખત ઘરવાસ,
એક યારને સારૂ નારી૦ નાખ્યો સગા ધણીને મારી૦
થઇ સતી બધાવો પાસ.

હવે વાત કહુ આંખરની૦ કેવી ગતી થઇ તેના વરની૦ (મારીજાન)
શોમદત્ત ગયોતો એકદી બાહાર*
મોડી રાતે ઘરમાં આવ્યો૦ તેને નારીએ નવરાવ્યો૦
નાહી ધોઇને કહે ભરથાર*
ખોલીમા ધોતીયું મારૂં૦ તે લઇ આવને તું વારૂં૦ (મારીજાન)
ગઇ લેવા ખોલી મોજાર*
તાં એક બીલાડો બેઠો૦ અંધારામા માચી હેઠો૦
જોઇ પાડી બુંમ અપાર*

બેનમાઇ.

ઠબ લઇને નીચે પડી૦ મને ખાધી એમ બડબડી૦
ગઈ આંખુ બેઉ ચડી૦ ઉડી ગઈ સુધ ન લાગી વાર*
સમજીને બોલ આ અતી૦ વીસમે થયો તેનો પતી૦
આવીને જોઈ આ ગતી૦ હસી પડીયો જોઈ પોતાની નાર*

ચાલ છોટી.

અરે નાર કોણે તને ખાધી ને કોણે મારી,
સુ કાંમ ચરીંત્ર કરો નકામા ભારી,
મારી સાતો ચોરને વાઘ તરી ગઇ નારી,
કાંહા ગયુ સુરાતન ને મરદાઇ તારી.

દોહા.

સાતો ચોરને વાઘ મારી જલ તરી ગઈ અરધી રાત,
આજ બીલાડેથી બીના એ અચરતની વાત.

શેર.

નથી જોયા મે ચોર વાઘ નથી ગઈ વન મોજારજી,
તમો જે જે કહો છો તે ખોટુ સઉ નીરધારજી,
કોઇદી નીકલી ન રાતે મારા ઘરથી બાહારજી,
જો ખોટુ હું તો કહું તો મરે મારા પુત્રો ચારજી.

મને પ્રભુના પેયારા સંમ છે૦ ખોટું કહુ તો તમારા સંમ છે૦(મારીજાન)
કાહાડીયા મે દુખમા બાવીસ માસ.
એક યારને ક્ષારૂ નારી૦ નાખ્યો સગા ધણીને મારી૦
થઇ સતી બધાવો પાસ.

કહે પતી સમજાવુ નારી૦ હવે કહું હકીકત તારી૦ (મારીજાન)
આપ મને બે રૂપીયા મારા*
મસાલ લઇને તારી સાથ૦ચાલ્યો તો હું અરધી રાત૦
જોવા ફેલ ફીતુર તારા*
વચમા ચોર વાઘને મારી૦ જલ તરી ગઇ તુ નારી૦ (મારીજાન)
ફકીરના કરવા કામ સારા*
અરધી રાતે પાંણી લાવી૦ તેતો રસોઇ બનાવી૦
એવા કરંમ કીધા કારા*

બેનમાઇ.

નહી માને કદી જોતુ૦ એધાંણી સરવે લાવ્યો છું૦
નાક કાંન કાપી લાવ્યો હું૦ જઈ જો મેડાની ઉપર*
ગઈ મેડા ઉપર ફરી૦ નીશાની જોઇ સઉ ખરી૦
અતી મનમા તે રીશ કરી૦ આવી પોતે હતો જાં વર*

ચાલ છોટી.

અરે પતી તેજ મારા યારને નાખ્યો મારી,
દઉં મુગતી યારને એવી ગતી કરૂં તારી,
પનચાવન વરસાનો દોશો શોમદત ભારી,
તેની થરથર કાંપવાને લાગી દેહી સારી.

દોહા.

વહુ દીકરાને માત સઉ રેહેતા પેહેલે માર,
તીજે માલે સુતા હતા એકલા બેઉ નર નાર.

શેર.

શુરાતન ચડીયુ નારને કીધા બંદ ઘરના દુવારજી,
પછી પતીને મારવા લીધી નારીએ તલવારજી,
મરતી વખત એક પાડી બુંમ ને રોયો ઝારો ઝારજી,
તોબી દયા નહી લાવી તે અંતે કીધો તેને ઠારજી,
પછી બારી બારણા ઉઘાડી૦ એકાએક બુંમ તેને પાડી૦ (મારીજાન)
હાય મારૂં થઇ ગયું શતીયાનાસ,
એક યારને સારૂ નારી૦ નાંખ્યો સગા ધણીને મારી૦
થઇ સતી બખાવો પાસ. ૯
કોઇ આવોરે આવોરે૦પેલો નાઠો તેને લાવોરે૦ (મારીજાન)
લાગી રડવા તે કરી કકલાટ*
હતા માત દીકરા ચાકર૦તેતો ચડી આવ્યા ઉપર૦

થયો એકાએક ગભરાટ*
સઉ મોહોલો જાગી ઉઠીયો૦ જાણે કાઇ ત્રીકંમ રૂઠીયો૦ (મારીજાન)
થયો આહાકાર ઘોર ગોગાંટ*
પડી ખબર સઉને જ્યારે૦ જેવા આવ્યા સઉ કાઇ તીયારે૦
એવો કીધો નારીએ ઘાટ*

બેનમાઈ.

હવે જીવી સું કરઉં છે૦ નારી કહે મારે મરઉં છે૦
પતીની જોડે બરઉં છે૦ જ્યારે થાસે સવારજી*
જાંહા મારો ગયો પતી૦ તાં મારી કરીસ ગતી૦
સવારે થઇસ હું સતી૦ એવો મારો વીચારજી*

ચાલ છોટી.

થઇ સવાર શેહેરમા ચરચા થઇ ગઇ ભારી,
લઇ માથુ પતીનું નીકલી સતી હતીયારી,
કાઇએ જાંણી નહી નારીની હુસીયારી,
તે સગા પતીને મારી સતી થઇ નારી.

દોહા.

જરીફ દાદાભાઇ કહે સમજો સઉ નર નાર,
સગા પતીને મારીને વરતાવ્યો જૈય જૈય કાર.

શેર.

માટે અય ભાઇયો જુવો નારીની બદ ચાલજી,
નહી ફરી કેહેઉં તેને કેહેવામા નહી કંઇ માલજી,
જો કદી કેહેશોતો થાશે આવા બુરા હાલજી,
મનીરાંમ કહે નસયત ભરેલો મારો છે આ ખેયાલજી,
તમે માનો યા નહી માનો૦ આ મતલબ નથી કંઈ છાંનો૦(મારીજાન)
ન કરતા નારનો કાઇ વીસવાસ,
એક યારને સારૂ નારી૦ નાંખીયો સગા ધણીને મારી.
થઇ સતી બધાવો પાસ.

એક નીરદય પુતરે સગી માતાને મારી ઇશત્રીનું વચન પાલ્યું.

(રંગત મેરીજાનની સાથી.)

આ દુનીયામા એક વાહાલી પતીને નારી,
મારીજાન–સમજે નારીને દેવ સમાન;
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાંન,
કાઠીયાવાડ પ્રાંતમા રેહેતો હતો. એક કણુબી,
મારીજાન–હતો તે ગરીબ ઘણો લાચાર,
ખેતવાડી મેહેનત મજુરી કરતા બે નર નાર,
તે ખેતરમા એક ઝુપડી બાંધી રેહેતા,
મારીજાન–ભોગવતાતા દુખ અપાર,
બપોરે ખાયે મલે ન શાંજે શાંજે તો નહી સવાર.

ફેકતા.

એવી રીતે દુઃખના દહાડા બેઉ કાહાડે,
નહી સુખથી સુવે નહી સુખથી ઉઠે કોઇ દાડે.
મારીજાન–થયુ પછી વેને એક શંનતાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતાનો લીધો જાંન. ૧
જેવો જનમ્યો તે પુતર મરી ગયો પીતા,
મારીજાન–માતાએ વેઠીયું કષ્ટ ભારી,
માંગી ભીખી ખવરાવી કરે પુત્ર શેવ સારી,
કરી મેહેનત મજુરી કરે પુત્રની શેવા,
મારીજાન–મા જાયે પુત્ર ઉપર વારી,
એમ કરતા થયો મોટો પુત્ર એવી દેવગતી નીયારી.

ફેકતા.

દીવશે કરે ખેતી રાતે જાય દલનુ દરવા.
મેલ્યો સુતને નીશાલે વીદયા અભ્યાશ કરવા.
મારીજાન–થયો તે ભણી ગણી ગુણુવાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાંન, ૨
પછી મા દીકરો તે ગાંમમાં આવ્યા રેહેવા,
મારીજાન–ખોલી એક લીધી ભાડાની,
રાતે દલનુ દલે ખેતી કરવા જાયે દાહાડાની,
અતી દુખ વેઠીને માંયે તેને પરણાવ્યો,
મારીજાન–છોકરી શોંમલા બાડાની
તેભી હતો અતી દુખી ચાકરી કરે ભરવાડાની.

ફેકતા.

તે વહુ દીકરો મા હलીમલી લાગા રેહેવા,

થઇ મનમા ખુશી કરે વહુ દીકરાની શેવા,

મારીજાન—પછી પુત્રને થયું બહું ગીયાન,

એક નારીના કહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાંન. ૩

પછી તે છોકરો ચાકરી કરવા લાગો,

મારીજાન—માંનુ બંદ કીધુ શરવે કાંમ,

ઘરમા બેશાડી માંને ચલાવે પોતે ખરચ તમામ,

વણીકની દુકાને રહીને કરે બહું ધંધો,

મારીજાન—તેથી બહું થયું શેહેરમા નાંમ,

ભલો ભલો સઉ કહે થઈ માતાની પુરી હાંમ.

ફેકતા.

જે દુખના દાહાડા હતા તે સરવે ગયાજી,

જેવા હતા દુખીયા એવા સુખીયા થયાજી,

મારીજાન—સમજો હવે કહું પાછલનુ બયાન,

એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાન. ૪

કંઇ વરસ વીત્યા પછી રહીયા વહુને મહીના,

મારીજાન—સાસુ વહુનો કજીયો ચાલે,

સમજી વાત બઇરીને પુત્ર માને ગાલો આલે,

ગયા પાંચ માસ પછી પતી નારીને કેહે છે,

મારીજાન—નારી કેમ તુ જીવને બાલે,

તારે વગર મને વાહાલુ નથી કોઇ જગમા આજ કાલે.

ફેકતા.

માટે સું ઇનિછા છે ખાવાની તારી,

તે તું જલદી કહે લાવી આપુ પીયારી,

મારીજાન—બોલ વાહાલી તું પીયારી જાન,

એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાન. ૫

લઇ વચંન પતીનુ પછી તે નારી કેહે છે.

મારીજાન—મને છે મન એ ખાવાનુ,

આણી આપો કાલજુ મને તમે તમારી માતાનુ,

જો હેત મારાપર હોય તો લાવો પીયારા,

મારીજાન—કાંમ નહી કોઇને કેહેવાનું,

તમે તમારે હાતેથી કાપી લાવો છાનુ.

ફેકતા.

કહે પતી પીયારી હું મારે હાથથી કાપું,
કરૂં પુરો તારો હું ભાવને લાવી આપું,
મારીજાન–થઇ મત ભ્રષ્ટ કપટની ખાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાન. ૬
ગઇ રાત પ્રેમની ઉઠીયો કપટ ધારીને,
મારીજાન–માતને કહે છે પરભાતે,
મને માંનતા વનદેવીની કરવી છે મારી માતે,
તે વનદેવીની આજે જાતરા ભરાસે,
મારીજાન–માત ચાલો તમે શંગાતે,
ચાલી માતા જોડે જાણી નહી કપટની કંઇ વાતે.

ફેકતા.

પછી માતાને લઇ અઘોર વનમા આવ્યો,
જોઇ બીહામણુ વન માતાએ અટકાવ્યો,
અરેભાઇ કાંહા છે દેવીનુ અસથાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાન. ૭
આ અઘોર વનને વીશે જાતરા કાંહા છે,
મારીજાન–દીકરા ધ્રુજે છે દેહી મારી,
આંખ મારી ફરકે છે દીકરા જોઇ દ્રષ્ટી તારી,
મા તારૂ કાલજુ મારી વહુવે મંગાવ્યુ,
મારીજાન–માટે નાખીશ તુને મારી.
ખાઇ કાલજુ તારૂં ખુશી થાસે મારી પીયારી.

ફેકતા

ન કરતો વાર હવે જરા દીકરા મારા,
હું જઇશ સ્વર્ગે જે મરીસ હાથથી તારા,
અરેભાઇ–વાત એક કહું તે કર નાંદાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાન. ૮
કાલજુ મારૂં લઇ દેજે તારી વહુને,
અરેભાઇ–બીજી એક બોટી લે વાહાડી,
બાંધીરાખ પાગડીને છેડે બોટીને દાહાડી,
તે બોટીથી જીવ કોઈ દી તારો બચસે,
અરેભાઇ–ખાસે જન કોઈ તારી ચાડી,
તે વખતે દેખાડજે તુ મારી બોટી કાહાડી,

ફેકતા

એટલુ કહી માયે માથુ જમીનપર રાખ્યું,
લઈ છરી પુતરે માનુ પેટ ચીરી નાખ્યું,
મારીજાન–એવો નીરદય થયો તે જુવાન,
એક નારીના કહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાન. ૯
પછી કાલજુ બોટી કાહાડી લાથને દાટી,
મારીજાન–રાહા ઘરની પકડી સીધી,
આપી કાલજુ નારીને બોટી બાંધી લીધી.
પાઘડીને છેડે બોટીને તે બાંધી,
મારીજાન–વાત તે કોઇને નહી કીધી,
સગી માતને મારીને નારીને ચીજ દીધી.

ફેકતા

કંઇ દીવસ ગયા પછી પુછવા લાગા પડોસી,
ભાઈ નથી દેખાતી કાં ગઇ તમારી ડોસી,
મારીજાન–જવાબ નથી કોઇને દેતો જુવાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાન. ૧૦
દર રોજ શેહેરમા ચરચા થાવા લાગી,
મારીજાન–ખબર જઇ પોચી રાજ દુવાર,
શક ઉપરથી પકડી મંગાવ્યો કણબીને નીરધાર,
પડોસીની સાખશી પરથી પુછે રાજા
મારીજાન–માત તારી કાં ગઇ છે બાહાર,
જવાબ નથી કાંઇ દેતો પછી રાજાયે મરાવ્યો માર.

ફેકતા

મારની બીકે રાજાને કહીયો સઉ હાલે,
સમજી રાજાના નૈન થયા બેઉ લાલે,
અરે ભાઇયો–કોઈ ચંદાલ છે આ શેતાન.
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે શગી માતનો લીધો જાન. ૧૧
કોઇ આવો કાપો મારો ચડાવો ફાંસી,
મારીજાન–ચડીયો રાજાને ક્રોધ અપાર,
અયે મુજી ચંદાલ તારી મડદાઇ ઉપર ધીકાર,
નારીના કેહેવા પરથી તે માને મારી,
અરે ચંદાલ–ઝેલ્યો નવ મહીના તારો ભાર,
જરા દયા નહી આવી કીધો તે ગાઇને ઉપર વાર,

ફૈકતા

સઉ સભાના જન કરવા લાગા માહાતમજી
પડી ખબર શેહેરમા કરવા લાગા ગંમજી,
મારીજાન—હુકમ થયો સુલીનો એ નીધાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાન. ૧૨
એવામા પાઘડી કંણુબીની ઉડવા લાગી,
મારીજાન—છોડાવી પાઘડી જોઇ નીરધાર,
બોટી માથની જોઇને રાજાએ પુછીયો સઉ સાર,
મારી માંયે કહીયુતુ બોટી લેવા મુજને,
મારીજાન—બાંધી રાખજે તુ શાંજ સવાર,
આ મારી બોટી કરસે અંતે તારા જીવનો આધાર.

ફૈકતા

કહે રાજા અંતે તારી દયા માને આવી,
આ બોટીએ આજે તારી જાન બચાવી,
મારીજાન—દયા નથી તારા દીલ દરમીયાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાન. ૧૩
રાજાએ કરયો પછી હુકમ તે ભાઇયો સમજો,
મારીજાન—તેડાવી તીયાં કણુબીની નાર,
કારૂ મોડુ બેઊનુ કરાવી લુટી લીધુ ઘરબાર,
બેસાડી ગધેડે ગાંમમા બેઊને ફેરવ્યા,
મારીજાન—પછી કાહાડી મુકયા હદની બાહાર,
પછી તેનુ શુ થયું કહો ગીયાની કોઇ હોયે ગાનાર.

ફૈકતા.

એનુ ગાંમ નાંમને વાર જનંમ તથી કેજો,
કયે દીવસે માતને મારી જવાબ મને દેજો,
મારીજાન—રાજાએ કીધા કેદી હેરાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતનો લીધો જાન. ૧૪
કયે દીવશે રાજાએ કાહાડીયા ગાંમની બાહારે,
મારીજાન—કહો સન માહા તથીને વાર,
પેલે જન્મ કોણુ પુત્ર હતો કોણુ માત હતી કોણુ નાર,
એક વરસની આપુ મુદત જવાબને સોધો,
મારીજાન—છે બંદા જરીક બેઉ હુસીયાર,
દાહાભાઇ ઉસતાદ પુછે સાસતરનો સાર વીચાર.

ફૈકતા.

કહે નવરોજજી ત્રીકંમજી ભાઇ પીતાંબર,
કોઇ દીવસે માતને દુખ ન દેતા ચાતર,
મારીજાન—મણીશંમ કહે સમજ ગુણવાન,
એક નારીના કેહેવાથી પુતરે સગી માતને લીધો જાન. ૧૫

ખ્યાલ—હક્કાની.

સનમ વો હૈ મેરા સરદાર.
જીસકા સંસાર મેં જલવા હૈ,

દોહા.

ગુલ વોહી ગુંચા વોહી વોહી ફુલ વોહી ડાર,
વોહી બાગ વોહી બાગબાં વહી હૈ સરજનહાર,
જિસકા બેપારમેં જલવા હૈ,
જીસકા સંસાર મેં જલવાહૈ. ૧

દોહા.

ખૂબ ખૂબરૂ એક વો હરદિલકા મુખત્યાર,
હર લહજે હર ઘડી મુઝે હૈ ઉસીસે સરોકાર,
ઔર વોહીહૈ મોલા સરકાર,
જીસકા સંસાર મેં જલવા હૈ. ૨

દોહા.

નાજો અદાં અંદાજની શોખી મેં સરસાર,
સવાત કા આલમ અજબ મસ્તી મેં ભરા દિલદાર,
મચલ કર રખે કદમ મક્કાર,
જીસકી રફતારમેં જલવાહૈ,
જીસકા સંસારમેં જલવા હૈ. ૩

દોહા.

આશક તો મંસૂર થા ફિરા ન ખસ્તા ખુવાર,
ઇશ્ક મેં દિલબર કે ચડહા સુલી પૈ ન કી તકરાર,
અનલહક મુખસે કહા લલકાર,
હુઆ જો દારમેં જલવાર હૈં,
જીસકા સંસાર મે જલવા હૈ. ૪

દોહા.

મુન્ને મિશરસે ગુની પૈદા નહીં જીનહાર,
ચુનામલ કો સિર્ફ ઉન્હી કે નામ કા હે આધાર,
કહે છુન્ના મિશ્શર હુશિયાર,
યાર કે પ્યારમેં જલવાહે,
જીસકા સંસારમેં જલવાહે. ૪

સતી સુલોચનાનો ખેયાલ.

(રંગત મેરીજાનની સાંધી.)

શ્રી સતી સીરોમણી સુલોચના પતીવ્રતા,
માહારાજ–લોગ તીનોમે ન અયસી નાર,
હુઇ ન હોગી સતી કોઇ જેસી ભઇ ષેશ સકુમાર,
જીનકાથા પતી સુત લંકપતી રાવણકા,
માહારાજ–નાંમથા મેધનાદ સતી શીયાંમ,
જીતા ઇંદ્રકો મેઘનાદને રખા ઇંદ્રજીત નાંમ,
વો ઇંદ્રજીત ગયા રણમે યુધ કરનેકો,
માહારાજ–કરનપીતુ લંકપતીકા કામ,
ઓ આનકે સનમુખ લખષમણજીશે કરન લગા સંગ્રામ.

ચાલ.

દોનોકા યુધ વાંહા હોને લગા બલકારી,
દારે આમન શામન બાન કરે બલ ભારી;
કપી લાલા દારે પાહાડ કરે કીલકારી,
ઓ ઇંદ્રજીતકો લગે ન એકહી કારી.

ચોપાઈ.

હોત યુધ અતી ઐશો રનમે,
દેવ સગરે દેખે ગગનમે,
લગત સર આઆ તનમે,
ભયભીત હોત નહી મનમે.

દોહા.

આખીર હો લાચાર મારા લખણને એકહી બાંણ,
રામ પરતીગન્યા કર મારા ગયા લગતે ઉનકા પ્રાણ.

શેર.

ભુજ ઉડી પડી દુવારપેજા સર ઉડા આાકસમે,
ઝેલા કોઉ બાનરને સર દીયા રાંમજીકે પાસમે,
ધડ પડા રનમે લખન આયે કને શ્રી રાંમકે,
ષાંષટાંગ નમસકાર કર ગીરે શ્રી ચરન કમલ નીવાશમે.

છોટી.

કર ધરકે રાંમને ઉઠાયે શ્રીલખષમનજી,
છાતીસે દબા દેદીયા હુએ આલીગનજી,
હો રહી હુએ જૈયજૈયકાર કહે ધન ધનજી,
ભઇ પુષ્પકી બરખા હરખે શભીકે મનજી.
વાંહા ભુજપુરમે ગઇ પડી આંગનમે,
માહારાજ—સુનો અબ ભુજકા સબ બીસતાર,
હુઇ ન હોગી સતી કોઇ જેસીભઇ ષેષ સકુમાર. ૧
ઇંહા સુલોચના બેઠીથી રંગ ભુવનમે,
માહારાજ—ઝુલે ઝુલેપે સખીલે સંગ,
કોઉ ઝુલાવે કોઉ મુખ ગાવે હોત અનેકા રંગ,
રૂપ રંગીક ચંદ્રસી કાંતી અતી સુંગંદી,
માહારાજ—દીપે દરપનસા દીવ્ય શુભ અંગ,
પતી હીતકારી પ્રાંન પીયારી જેઉ મહેશ શ્રી ગંગ.

ચાલ.

એક સખીને દેખી ભુજવો આઇ ભુવનમે.
કહે બાઇ પડી તુંમ ષાંમકી ભુજ આંગનમે,
સુન સુલોચનાકે આયા નીર નેનનમે,
હો બીકલ આઇ આંગનમે ન સુધ કુછ તનમે.

ચોપાઈ.

પેછાના પવાંમીકા કરજી.
પડી સુલોચના પ્રૂથવી પરજી,
આયે નેનોમે નીર ભરજી,
ડુબી સોચ સીંધુમે સુંદરજી.

દોહા.

ફીર પ્રેમસે ચાંપા છતીયનસે પ્રાંનપતીકા હાત,
હસ્ત કને ફીરલા ધરે કાગજ કલંમ ઔર દુવાત.

શેર.

પ્રાથના કરકી કહે કર સતી પ્રાંન આધારજી,
જે મોહોપે હોવે હેતતો લીખો બનકા સબ બીસતારજી,
કોહા તુમારા ધડ વો સીર ઔર ક્યા ભયા સંગરાંમમે,
કીસને તુંમે મારા પતી સો લીખ કરો ઇજહારજી,

છોટી

લે કરમે કલંમ લીખે કર એ બાત બીચારી,
શ્રી દશરત નંદન લખન બાલ બ્રહ્મચારી,
જીને બારા બરસ નીંદ તીયાગ રહા નીર આહારી.
ઉને મારા મોહેકો જાનલે પ્રાંન પીયારી.
હુએ સીર રાંમકે પાસ પડા ધડ રનમે,
મેરીજાન—એક ભુજ ઉડ આઇ તોરે દુવાર,
હુઇન હોગી સતી કોઇ જેસી ભઇ ષેષ શકુમાર. ૨
દેખ ભુજ પત્રકો સુલોચના રોવેહુએ,
માહારાજ—મંગાઇ પાલખી ઝટ ઉસ આન,
ઉસમે રખ ભુજપત્ર આઇ રાવનકી સભા દરમીયાન,
પગપર પર દસાનંનકો કેહેતી રોરોકે,
માહારાજ—પત્રદે કહા પતીકા બયાન,
રાવન સુન ગીર પડા હુવા બેહોષ રહી નહી જાન.

ચાલ

ફીર રોવે દશાનંન ભરે આહા કાનારા,
અય પુત્ર ઇંદ્રજીત તોરાથા મોહોકુ સાહારા,
મોહે કરકે અકેલા ગયા પુત્ર તુ મારા,
ઉતનેમે આઇ મંદોદર કરતી પુકારા.

ચોપાઈ

કરન લાગે આહાહો જારી,
રોવત નગ્રકે નરવો નારી,
કહેને લાગી ષેષ કુમારી,
લાદો શીર મોહે હીતકારી.

દોહા

કહે દશાનંન લાઉ સીર મૈય મારું રાંમ લખનકો જાયે,
સું બદલા ઇંદ્રજીતકા એઉ કેહેને લગા ઝુઝલાયે

શેર

કેહેવે લગી મંનદોધરી છાતીસે બહુકો લગાયજી,
અય બેટી રઘુબર પાસસે લેઆવો પતી સીર જાયજી,
અબ અંતમે અહો સરણુ કર દરશન સતી શ્રી રાંમકે.
હુએ દયાનીધ દાતા દમોદર પરીબ્રમ રઘુરાયજી.

છોટી

લે આગન્યા પતી સીર લેને ચલી રઘુ દલમે
આઇ શુવેલગીરકે પાસ સતી એક પલમે,
કોઉ દીનભી લગી નહીથી રજ ચરણુ કમલમે,
સો સુલોચના સતી આઇ ચલી જંગલમે.
દેખી સુલોચનાકો દુરસે સબ બાનરને,
માહારાજ—સીતા આઇ એઉ કીયા પુકાર,
હુઇ ન હોગી સતી કોઇ જેસી ભઇ યેષ શકુમાર.
ભયબીત હોય સીયા ભેજી આજ રાવનને,
માહારાજ—કહે બાંનરકો ફીર શ્રી રાંમ,
મેય શીયાકા મુખ નહી દેખુ જાંહા તલક જીયે દશાનંન ધાંમ.
ફીર રઘુબર પુછન લાગે ભગ્ત બભીષણુકો,
માહારાજ—કોન આતી એ અપને મુકાંમ,
કહે બભીષન ઈંદ્રજીતકી વહુ સુલોચન નાંમ.

ચાલ

રોરોકે બભીષન બખાન કરે સતીકા,
લેને ઈહા સીર આઇહુએ પ્રાંન પતીકા,
હુએ નીયારા કાંમ પ્રભુ સબસે દેવગતીકા,
જીને સરપશ કીયા નહીથા કોઉ દીન ધરતીકા

ચોપાઈ

ઉતનેમે સુલે
શ્રી રાંમકો શીશ નવાઈ;
કર ધરકે સતીકો ઉઠાઇ,
માંગ માંગ કહત રઘુરાઇ.

દોહા.

સુલોચનાને રાંમ મુરતી નીરખી હીરદે માંહાયે,
અસતુતી કરને લગી કર જોર શીશ નીવાંયે.

શેર.

શ્રીજયચંદ બાલમુકુંદ દશરત નંદહો ધન પાંમજી,
ભુંભાર ઉતારન જનમેં ભગતકો તારન પુરન કાંમજી,
પુરન બ્રંમો પરસોતંમો દીન દયાલ કીપા નીધ પ્રભુ,
પતી શીશ જાચનકો આઇ દેમોહે શ્રી રાંમજી,

છોટી.

કહે રાંમ ઇહા સીર હુએસો કૈયસા ચીના,
કહો માઈ કોસને તુમકો આકર વાંહા કીના;
કહે સતી પતીકી ભુજને એ લીખ દીના,
કહે બાંનર પ્રભુજી એશા હોવે કબીના.
એ સીર હસેતો માને હંમ સબ સચા,
માહારાજ—લાકે સીર રખા ન લાગી બાર,
હુઈ ન હોગી સતી કોઉ જેસી ભઈ બેપ સકુમાર. ૪
સાડીકા બીછાયા પલ્લો રખા સીર ઉસમે,
માહારાજ—સતી કરજોર કહે કરો કાજ,
હશો પ્રાંન બલભ જરા ઇહાપે રખો સતીકી લાજ,
કહે પ્રીતી બચન કંઇ લાખ હશા નહી સીરવો,
માહારાજ—સબ કહે મોરે પીતા નહી આજ,
ઉપકો બુલાતી મેયતો જીતતે રનમે તુમ માહારાજ.

ચાલ.

એ સુનકે બચન સીર હશા વાંહા ખલખલજી,
સીધી આંખ ખોલકે દેખા રાંમકા દલજી,
સબ સભા અજાયબ ભઇ રહી નહી કલજી,
કહે સુગરીવ પ્રભુ નારીને કીયા કેયા છલજી.

ચોપાઈ.

કેયા નારીને બાત બનાઇ,
જો સુનકે હાંશી આઈ.
ફીર કેહેને લગે રઘુરાઈ,
જોજો સતીને સુનાઇ.

દોહા.

બેષનાગકી લડકી એ ઇનકા લખષમનજી તાત,
સો ઇસને કહા બુલાતી ઉસે તો હોતી ન તુમરી ઘાત.

શેર.

સુનકે બચન એ સીર હશી મન સોચકે એંઉ બાતહો,
જીસકી તુ ચોહાવે મદત ઉસકે મરા મેંય હાતહો,
સુનકે લગે રોને લખન સુલોચનાકો દેખકર,
હાએ મેંને અપને હાતસે દામાદકી ઘાતહો.

છોટી.

લખનકો દેખ શ્રી રાંમને મન દુખ ઠાને,
છાતીસે લગા ભાઇકો કહે ભગવાને,
અરે ભાઈ જાનકે હોતે કેંઉ અનજાને,
રનશંગ્રામમે નહી પીતા પુત્રકો માને,
ફીર રાંમચંદ્ર સતી સુલોચનાકો કેહેતે.
અરેભાઇ—કરૂં જીતા તોરા ભરથાર,
હુઈ ન હોગી સતી કોઈ જેસી ભઇ ષેષ સકુમાર, ૫
કહે સુલોચના પ્રભુ એેશા બખત નહી આવે,
માહારાજ—મીલે જો અંન્તમે તુંમ શ્રી રાંમ,
અબ જનમ મરનસે છુટે ભલા જીનેકા રહા કેયા કાંમ,
કહે સુલોચનાને ગીયાન બચન કંઈ લખઓ,
માહારાજ—સભા સબ હોગઇ ખુશ ઉસ ઠાંમ,
ગીનાન બચન સુન લખપમનજીકા થંભ ગયા શોક તમામ.

ચાલ.

પીછે રાંમચંદ્રને દીયા સતીકો સીરવો,
લે આઈ રનમે ધડકે કને સતી ફીરવો,
આઈ લેકે ધડ વો સીર સમુંદર તીરવો,
રાવન આયા કુલ સહીત ભઈ વાંહા ભીરવો.

ચોપાઈ.

શમુદ્રમે સતી નાહાઈ,
લકડી વાંહા શંદલકી મગાઇ;
બેઠી ખીચ લે પડીકે તાંઇ,
ચંઉ ઓરસે આંચ ચીતાઇ.

દોહા.

બીમાનમે ફીર બેઠ ગયે બઈકુટમે નરનાર,
રાવન મનોદર રોવતે કરતે આહાં આહાકાર.

શેર.

દશાનંન જન અપને શંગ આએ પુરમે દુખ પાયેકે,
એસી સતી સુલોચના દે સકલ અઘ એજલાયેકે,
જદીદ દાદાભાઇ શંગ પાપુરજી ખરસેદજી,
રાંમચંદ્ર મુરાર નશર્વાં કહેતે તીનો ગાયકે.

છોટી.

કોઈ શુલોચના શ્રી સુતીકા ખેયાલ બનાવે,
યા શુને શુનાયે ગાયે માહા શુખ પાવે
યા પાર કરે નીત કથા ધીયાનમે લાવે,
કહે બાલમીક ઓ પુરા ભક્ત કાહાવે,
મનીરાંમ કહે જા કથે શુને ઇસ છંદકો,
માહારાજ—ઓ જન હો શુખ સાગર પાર,
હુઇ ન હોગી સતી કોઇ જેસીભઇ ષેષ સકુમાર. ૬

ખ્યાલ—બહર છોટી.

બતાદો હમેં તો અય જાની,
બાત ક્યાથી જો નહીં માની,
હમતો થે પહલે હી નાકારે,
જોર મત કરો અબસપ્યારે.

દોહા.

છોડકે તેરે ઇશ્ક કૂં હૂં .ખસ્તા ખુવારે,
અલમ હિઝરમેં રાતદિન ભરતાહું નારે, ૧
તર્ક ક્યોં કિયા મુઝસે મિલના,
ઔર ગુંચોકી તરહ ખિલના,
સીને સે કબ હે યહ ગમ ઝિલના,
કદમ આગે કો નહીં હિલના,

દોહા.

ગમકા ક્યોં કર હોસકે ઈસ દિલસે છિલના,
રૂટ કે ગરેબાં ચાકસે હે મુશકિલ સિલના,
ભૂલાહૂં સબ નુકતે દાની,
બાત ક્યાથી જો નહીં માની ૨

રંજ ક્યોં દિયા થા બિસમિલ કો,
ખીંચલે લિયા મુઝસે દિલકો,
જાતાહૂં અદમકી સાહલકો,
છાતી પૈ દબા ગમકી સિલકો.

દોહા.

કરો દૂર ઔરં માફ તુમ થોતી કિલ કિલકો,
લિખી ખુદાને હૈ ખતા આબ ઔર ગિલ કો,
ઉઠાઇ બહુત પરેશાની,
બાત ક્યા થી જો નહીં માની,

કૈસે હોકિ સરત્વ નાચાર,
યહ કહતા હું મૈં બારંબાર,
બડહાયા ક્યોં પહલે થા પ્યાર,
લાલા રઘુબર દિયાલ યહ કહતે હૈં લલકાર,

દોહા.

સફા કોઇ મિલતા નહીં ચાહત કા બીમાર,
કરો કુછ અબભી મિહરબાની,
બાત કયા થી જો નહીં માની. ૪

હરીની ભગતી કરશે.
તે નીસ્ચે તરશે.

(રંગત ખડી.)

કરશે કાજ સરતાજ આજ માહારાજ લાજ રાખે કરતાર,
હરરોજ હરઘડી રટીલે હરી હરી હરહર હરવાર,
કર તનમનધન અરપન નરજન હરસમરનનો નરકર કાર,
સરસે આપ સંતાપ જાપજપ પાપ માફ કરસે સરકાર,
નરદેહી તે ધરી કરી નહી ભગ્તી જરી ફરી અય નર નાર,
જર ખરચી કર કામ નાંમ રટ રાંમ રાંમ થઇજા જરદાર,
ઘર શુખ સમંપત મેલ છેલ ચડવેલ સેલ કર રદ ઘરદાર,
હરરોજ હર ઘડી રટીલે હરીહરી હરહર હરવાર. ૧
કરકાજ નેક એકથી અનેક રહે ટેક છેક કરે શંકરપાર,
હર શંકટનો હર ઘટ ઘટનો પરઘટ તે એક દુખ હરનાર,
વરત જગતમા તુ સતમતથી ભગ્તનો ભગવત ઇશ્વરધાર,

ફુરક સમજ રજભર ન તુ તજ ભજ ભગવત જગતથી નહીં ફરનાર,
નરક તરક કર સરગની રાહા ધર હરજનને નહી દે નર ગાર,
હરરોજ હર ઘડી રટીલે હરીહરી હરહર હરવાર. ૨

કર ન કર્મ બદ શર્મથી રહે નર ધર્મથી શાધી તે કરનાર,
તરણુ તારણુ જગદીશ ઇશપર વાર સીશ કરલઇ તરવાર,
હરકત ન કર નર હરશમરણુમા હીરદેથી નર હરહર ધાર,
પર શંકટ હર તરનર સાગર હરને શમર જો હોય પરવાર,
ચરચા ચતર પરનરની નકરતુ નહી વનચરની નર ચરચાર,
હરરોજ હરઘડી રટીલે હરીહરી હરહર હરવાર. ૩

મરણુ જીવણુ હર શરણુમા ગણુ ભણુ તારણુને નરતુ નથી મરનાર.
ખરચ અકલ મલે નકલ સકલ પલપલનો સું સમજે મુરખ ખરસાર.
સરત નકર બંદા જરીફથી નર ડર દારાનો તુધર તે શર સરદાર,
ફરસ સરસ કર સોંવી અંતર હર ન કર તુ નર કોઇની દરકાર,
ફરપણુ ન કર ધર કથે **મનીરાંમ** નર ઘડપણુનો ધર ડર રદ દરબાર.
હરરોજ હર ઘડી રટીલે હરીહરી હરહર હરવાર. ૪

ખયાલ—બહર છોટી.

લડાઈ લડી અજબ ઢબકી, ખુનસ રખ્ખી થી દિલમેં કબ કી,
આપકા કિયાથા ક્યા મૈને,
છીન ધન લિયા થા ક્યા મૈને,
તુમેં દુખ દિયા થા ક્યા મૈને,
ગૈરકા છીયાથા ક્યા મૈને

દોહા.

સિવા આપકે ઔર કો દિયા થા ક્યા મૈને,
જામ કિસી કે હાથ કા પિયાથા ક્યા મૈને,
દિખાતે હો ગીદડ ભબકી,
ખુનસ રખ્ખી થી દિલ મેં કબકી, ૧

મિત્ર યહ હ ઝુંઠી માયા,
હસ્ન દો દિન કે લિયે આયા.
પડી રહ જાયગી યે કાયા,
હંસ ઉડ જાયગા મન માયા,

દોહા.

સનમ લડકપન આપને ઐસા દરસાયા,
કોનસા વો કમબખ્ત હૈ પડા જીસકા સાયા,
ચાલ ચલતે હો અજબ ઢંગકી,
ખુનસ રખ્ખી થી દિલમેં કબકી, ૨
બોલ અટપટે બોલતે હો,
સંગ ગૈરોં કે ડોલતે હો,
ન ઘુંડી દિલ કી ખોલતે હો,
રસ મેં વિષ થોડી ઘોલતે હો,

દોહા.

વજન મેરે ઉસ સાખ કા દિલ મેં તોલતે હો,
ખબર નહીં ક્યા ફાયદા તુમ ટટોલતે હો,
માન લેતે હો બાત સબકી,
ખુનસ રખ્ખી થી દિલ મેં કબકી, ૩
મૈંભી અબ સમઝ ગયા કલસે,
માર નહીં ખાઉંગા છલ સે,
યે અખિયાં ભરી અગન જલસે,
ડરૂંગા નહીં બિરહ જલસે,

દોહા.

કહે મનોહર અબ સનમ રહૂંગા અકફલ સે,
બાસ કરૂંગા મથુરાજી મેં શ્રી કૃષ્ણ બલસે,
કહોં મહારાજ બાત જબકી,
ખુનસર રખ્ખી થી દિલમેં કબકી,

ઠગોને ઘેર માહા ઠગો પધારીયા.

(રંગત ખડી.)

ચોરોમા પડીયા મોર ચાર ઘરબાર ચોરોના વેચવયા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા,
ચંપાવંતી નગરીમા ચંચલ ચતુર ચોર ભાઇ ચાર હતા,
કોઈના ઠગાયા ન જાએ ઠગારા એવા અતી હુશીયાર હતા,
રાતે ચોરી કરતા હતા દીવશના કરતા કાર હતા,
ચોરીના પઇસાથી જેણે બાંધ્યા તાંયા ઘરબાર હતા. ૧

ફૈકતા

નારી ચોરોની ચારે શીહાણી,
ગાંમ બાહાર જાય ભરવા પાંણી,
પુછે મુસાફરોને એધાંણી,
જાણી જોઇ થાયે અનજાણી.

કઇ એક મુશાફરોને મોહ પમાડી લાવી પીયારમા સપડાવ્યા,
ચોરોને ઘરે ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૧

તમે અમારા સગા થાવોછો એમ કહી નારી શમજાવે,
કરી પરોણા પેયાર પ્રેમથી સમજાવી ઘરમાં લાવે,
જોઇ છેટેથી મુસાફરોને ચોરો ઉઠી સાંમા આવે,
આવો કાકા આવો માંમા એમ કહીને બેલાવે.

ફૈકતા

અતી માનદઇ ઘરમાં બેસાડે,
ભાવતા ભોજન પછી જમાડે,
ખાધામા તે ઝેર ખવાડે,
એવી રીતે તે કાટલું કાડે.

હરી પ્રાંણધન દગો કરી કંઇ મુસાફરોને દફનાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૨

બીજા ગાંમના ચોરોએ આ ચોરોની સઉ સમજી વાત,
મુસાફરોને નારીયું લઇજઇ ઘેર ઝેર દઇ કરેછે ઘાત,
આપણે છંઇએ ચારો વાંઢા રેહેઉ પડે છે ઇહાં એકાંત,
માટે ચાલો ઠગાઇએ તેને આપણી એની એકજ જાત.

ફૈકતા

ઠગોને ઠગીયેતો હુશીયારી,
હરીયે જઇ ધનદોલત શારી,
વરીયે તે ચારોની નારી,
નીકલ્યા એવું ચારો વીચારી.

બનીયા ચાર શાવકાર યાર ઘોડા અકલના દોડાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૩

રોકડ રૂપીયા લઇ ચારશો આવ્યા તે કુવા ઉપર,
પડતા સાંજ આવી કુવાપર જલભરવા ચારો સુંદર,
મુસાફરોને હસી કહે તમે સગા થઇ રાખોછ અનતર,
ચાલો આપણે ઘેર દીયરજી ભાઇ તમારા કરેછ ફકર.

ટેકતા

મુસાફરોના મનો રીઝાવી,
કરી વીનતી રસતે લાવી,
એક વેલી જઈ વાત જણાવી,
ચોરો મલ્યા પછી સાંમા આવી.

આવો ભાઇયો આવો ભાઇયો એમ પ્રેમથી બોલાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૪
અતી માન આદર દઇ ઘરમાં બેસાડી સઉ બેઠા પાસ,
કહો ભાઇયો ભોજન સું જમસો સું ખાવાની છે મન આસ,
ઠગોને કહે માહા ઠગો ભાઇયો નવ રાત્રીના છે અપવાસ,
થયા બે અપવાસ બીજા અપવાસ સાત બશ કરશું ખાસ

ટેકતા

સાત દીવસ ગુણુ માના ગાસુ,
પરોણા તંમ ભાઇયોના થાશુ,
આઠમે દીવસે ભેગા ખાસુ,
હલીમલી પાછા ઘેર જાશુ.

રૂપીયા ચારસો રાખો તમારી પાસે એમકહી લલચાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા ૫
ભાવતું ઓસડ વઇદે આપ્યું દાગીના તન ઉપર અપાર,
રૂપીયા દાગીના જોઈ પડીયા તે મોહી ભલું આ મલ્યું શિકાર,
સાત દીવસ સુધી સેવા કરશું પછી મારશું સઉને ઠાર,
ધીરજના ફળ છે મીઠા માટે ન ઉતાવળ કરો લગાર.

ટેકતા.

આવ્યા વીચારી કને નારની,
વાત કહી સરવે શીકારના,
સાત દીવસ કરો સેવા ચારની,
માયા છે અપરંમ અપારની.

આઠમે દીવસે આનંદ થાશે એમ શબ્દ સઉ સમજાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૬
ચારનાર ચોરોની મલી શેવા ચારોની કરતી હતી,
હસઉં બોલઉં રમઉં સાથે નજરોથી જોય ચારો પતી,
જાય પતીયો બાહારેતો ચારોને જોઈ મન પ્રસન થતી,
ચાર દિવસમાં ચાર નારનાં મન ચારોથી મલ્યા અતી.

ફેકતા.

રાતે મુસાફર નીકલીયા ફરવા,
ચોરો નીકલ્યા ચોરી કરવા,
નગરશેઠની માયા હરવા,
પાછલ મુસાફર ચાલ્યા ધરવા.
જેવા ધુસીયા ચોરી કરવા મુસાફરો સેજે ફાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણુા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૭
માહા ઠગોએ આગલ જઇને કીધી ખોંમાખોંમ ધણી,
જાગી ઉઠીયા ઘરના જન સરવે વલી જાગીયો ઘેરધણી,
ગભરાઇને ચોરો ભાગા એકદંમ કોઇ જંગલ ભણી,
માહા ઠગોએ ઘેર આવી નારીને વાત કહી ચારો તણી.

ફેકતા.

ભાભી ભાઇની છોડો આસે,
ગયા સપડાઇ રાજા પાસે,
સવારે આ ધરબાર લુટાસે,
ધન લુટી તમને લઇ જાસે.
હાય અમને બસ કીધા નીરાશે એમ કહી આંસુ ઢલકાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણુા ચાર મલી મલવા આવ્યા.
હલીમલીને લાગા રડવા આઠોજણુ બેસી એકાંત,
એમાથી બે બોલ્યા માહાઠગ ભાભી અમારી સમજે વાત,
ધનદોલત લઇ જાવો અમારે ઘરે તમો બેદીયર સાત,
અમે બે પાછલ રહી કરસુ મદત ન થાવા દેસુ ધાત.

ફેકતા.

ધન ખરચી ભાઇયોને છોડાવી,
મલસુ બાહારો બાહાર તીયાં આવી,
નાર ચારની એમ સમજાવી,
ધનદોલત સઉ ભેગી બંધાવી.
નાર ચાર ધનદોલત શાંથે હરી ઠગો ઘરમા લાવ્યા;
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણુા ચારમલી મલવા આવ્યા, ૯
પાછલ બેઉજણે ચોરોના ચારો ઘરને ખાલી કરયા,
પેટી પટારા વાંસણુ કુસણુ સઉ લાવી ગાડામા ભરયા,
તાલા મારયા ચારો ઘરને ગાડા લઇ ઘેર ગમી ફરયા,
આવી ગાંમમા ચાર નારથી ચાર યાર ચનચલો વરયા.

ટેકતા.

જુદુ ઘેર એક લીધુ ભારી,
તેમાં રાખી ચારે નારી,
નારી નેમન આનંદ કારી,
સંગાધણીને કરયા ભીખારી.

જુદા ઘેરમા રહીયા ચારોજણુ આનંદ વાજા વજડાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૧૦
કાન દઈને સમજો કહું છઉં હવે હું ચોરોનો વીસતાર,
સાત દાહાડે તે આવ્યા નગરમા ઘર પાસે ચોરો જણુ ચાર,
ઘેર જોઈ પડીયા રોઇ ચારોજણુ કેમબંદ છે ઘરના દુવાર,
તાલા ફોડી જોય છે અંદર નહીં તેમા કાંઇ ચીજ લગાર.

ટેકતા.

ધનદોલત ખોઇ માયા સારી,
ખોઇ હાથથી ચારો નારી,
ક્રોધ ચોરો મન વાપ્યો ભારી,
કરો સોધવાની તયારી.

ચારો ઘરને વેચી નાખ્યા વેસ પોતાના બદલાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૧૧
બન્યા ચારોજણુ સાધુ પછી ફરવા લાગા ગાંમોગાંમ,
ફરતા ફરતા આવી લાગા જાંછે માહાઠગોનુ ધાંમ,
ઓલખ્યા ઠગોને માહાઠગોએ કર જોડી કીધા પરણાંમ,
આદર ભાવથી શંતોને જુદા ઘરમા આપ્યો વીશરાંમ.

ટેકતા.

ઠગોએબી માહાઠગોને જાણીયા,
જાણીજોઈ થયા અનજાણ્યા,
માહાઠગોને શંતે વખાણ્યા,
પછી શંતના સીધા આણ્યા.

સન્તોના સીધામા ભુકા ઝેર તણા ભાઇ ભભરાવ્યા,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૧૨
અતી આનંદે પોતાને હાતેથી લાડુ ચાર કરયા,
હાવભાવથી ભણીને મનંતર ચાર થાર ઠાકોરને ધરયા,
પછી તે શંનતો ખાવા બેઠા ખાતાખાતાનેન ફરયા,
જેવી રીતે મારયા લોકોને એવીજ રીતે ચારો મરયા.

ફેકતા.

જેવો લોકોથી કરયો દગોજી,
એવો દગો ઇહા થયો સગોજી,
માયા નારી ખોઇવચી જગોજી,
ઠગોને મલ્યા માહા ઠગોજી.

એવા ફૂલ ચાખ્યા ચોરોએ જેવા બી પોતે વાવ્યાં,
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૧૩

પરધન હરવા કાજ કરસો કુકરંમ જોજનની લેસો હાથે.
તો તે ધન નહી પાસે રેશે કોઇ કાલે જડમુલથી જાયે,
જરીફ દાદાભાઇ દાખલા નવા નવા નશીયતના ગાયે,
અગન્યાની જો સમજે સાર તો તે ગીયાની નર નીસચે થાયે.

ફેકતા.

સમજો ભાઇઓ નશીયત છેલી,
સતની હલશે નહી હવેલી,
સતની લખશમી છે બાંધેલી,
સત પુરશોનો સાહેબ બેલી,

મણીશંમે મનતણા મણીયો જગેજગે ભાઇ વીખરાવ્યા
ચોરોને ઘેર ચોર પરોણા ચાર મલી મલવા આવ્યા. ૧૪

ખયાલ—બહર છોટી.

બાંધલીને શસ્ત્ર તૂને,
કોનપે કસી કમર તૂને,
મૈંનો પહિલેહી ડરપતાથા,
આપ કે નામ કો જપતા થા,
તપસ ગમકી સે તપતા થા,
કભી દિલ મેં ન કલપતા થાં,

દોહા.

ઠઠ્ઠા કરતે થે તુમી આપી ચપતાથા,
ઉત્તર દેતા થા નહીં નામ કો રટતા થા,
એ દિલ્બર કિયા કહર તૂને,
કોનપે કસી કમર તૂને, ૧

યાર ક્યા મુઠ્ઠી કો મારોગે,
તરસ કુછભી ન વિચારોગે,
કહાં તક તુમ ફટકારોગે,
મારતે મારતે હારોગે,

દોહા.

મેં નોકર સરકાર કા ક્યા જુલ્મ ગુજારોગે,
હૈ યકીન ફિરભી કભી ઔર નિહારોગે,
ખેંચ રખ્ખા ખંજર તૂને,
કૌન પે કસી કમર તૂને ૨

બાંકપન કીયા કરતે હો,
બિના બાતો પર લડતે હો,
જબરદસ્તી સે અડકતે હો,
ઔર બેનાહક કરતે હો.

દોહા.

ઝુંઠા ઝગડા હરઘડી યોહીં ઝગડતે હો,
ગર કોઇ સમઝે નહી સુનકે ઉખડતે હો,
સાથલીને બદબર તુને,
કૌન પે કસી કમર તુને. ૩

આપકે હૈ જીતને સંગી,
કોઇ ઉનમેં ન બશર જંગી,
હમેશા કે હૈ બદ ઢંગી,
ભગે તલવાર દેખ નંગી.

દોહા.

કહે મનોહર બખ્શ દો બહુત કરી તંગી,
હુકમ કનૈયાલાલ કા માનતે હૈ ફિરંગી,
નિકાલે અબર નયે તુને,
કોનપે કસી કમર તુને.

નસીયત અંનતદાર.

(રંગત બહેરે તવીલ)

કર ભજન તુ નર જાએકાલ ટલી અંહકાર નકર ગુનવાન જરી,
નર જતન થીહર જાએલાલ મલી હરવાર સમર ભગવાન હરી,
હર ગવન તુકર મલેભાલ ભલી દીલસાર નકર પુનદાન કરી,
કર ચમન માધર મનવાલ વલી નરનાર વીસર અરમાન ભરી,
ભર રતન થીધર થાએલાલ છલી ચીતધાર અમર ઇનસાન પરી,
ફર દખન ઉતર લીએમાલ રલી સાવકાર કદર લીએભાન હરી,
હર રટન થીનર જાએકાલ કલી પરીવાર નેધર મલેમાન ફરી,
નર જતન થીહર જાએલાલ મલી હરવાર સમર ભગવાન ફરી. ૧

ધર વતન થીનર ખોએચાલ ભલી હુશીયાર ચતુર વીદવાન ખરી,
ખર પવન મીતર રોયબાલ વલી મુરદાર નગર લીએજાન વરી,
તર કથન થીનર પડેઢાલ ઢલી હથીયાર લેકર બલવાન ધરી,
ડર કીસન નોધર થાએબાલ મલી અરેયાર ખબર અતીમાન ખરી,
હર રટન થીનર જાએકાલ કલી પરીવાર નેધર મલેમાન ફરી,
નર જતન થીહર જાએલાલ મલી હરવાર સમર ભગવાન હરી. ૨

સર મથન તુંકર ટલેકાલ બલી મનમાર લેકર મએદાન છરી,
વર લગન થાધર વહુલાલ મલી વીસતાર ઉપર હોયહાન અરી,
મર કફન વગર હોયહાલ વલી દોસદાર નજર નજીુવાન ઠરી,
પર સરન હુનર વાગેનાલ નલી સમાચાર વગર દીલજાન વરી,
હર રટન થીનર જાએકાલ કલી પરીવાર નેધર મલેમાન ફરી,
નર જતન થીહર જાએલાલ મલી હરવાર સમર ભગવાન હરી. ૩

નર નમન તુકર સુખેયાલ વલી તકરાર નકર બેમાન ફરી.
સર કથન ખંજર દારાચાલ ભલી ગુલજાર માતર ફુલપાન ઝરી,
હર ધરન માનર ટકસાલ ઢલી સરદાર તબર મમજાન હરી,
જર હરન નકર હરસાલ રલી જરદાર જાતર તુંધ્યાન ધરી,
કર રટન ચુતર મનીલાલ ભલી મનમાર તુનર જસેજાન સરી,
નરજતન થીહર જોએલાલ મલી હરવાર સમર ભગવાન હરી. ૪

ખયાલ—બહર છોટી.

નજર કીની ન કડી તુમસે,
આંખ જીસ દિનસે લગી તુમસે,
આપ કયોં કરકે ઉખડ બેઠે,
ઇધરસે ઉધર અકડ બેઠે.

દોહુા.

ઝગડા જાને કોનકે કહેનેસે અકડ બેઠે,
નહી માને હો જરા હમારી હટકર અડ બેઠે,
કહીથી ઉસી ઘડી તુમસે,
આંખ જીસદિનસે લગી તુમસે, ૧
પમાડા ચોહી જોડ દીના,
મજા ઉલ્ફત કા તોડ દીના,
જીગર અંદરસે ફોડ દીના,
ગલા ધડસે મરોડ દીના.

દોહુા.

કિસ બદબર કી માનકે પ્યાર છોડ દીના,
રસમેં બેનાહક સનમ વિષ નિચોડ દીના,
દોસ્તદારીથી બડી તુમસે,
આંખ જીસ દિન સે લગી તુમસે. ૨
આપને કિસકી આડ લીની,
મુઝસે જનિયાં બિગાડ દીની
જબસે ઘરની ચેહ બાડ લીની,
મૈને અટકલસે તાડ લીની,

દોહુા.

અબ કઈ દિનસે સનમ ભીડભાડ લીની,
ઉનરસ્મોં કો છોડ સાથ નિગુરોંકી ધાડ લીની,
કિસીને જબ ન જડી તુમસે,
આંખ જીસદિનસે લગી તુમસે. ૩
લોગ અબ કરતે હે ઝગડે,
બોલતે હૈ અગડે બગડે,
નહીં મજબુત કોઈ તગડે,
લગાતે હૈ ઝુઠે ઝગડે,

દોહુા.

કહે મનોહર અબ સનમ બનતે હૈ ધગડે,
ગયા જમાના લૌટ લૂટતે નામ સરે દગડે,
આન મહારાજ પડી તુમસે,
આંખ જિસદિનસે લગી તુમસે. ૪

કલીયુગનું બયાન.

(રંગત અહેરે લવીલ.)

ફુંપદની કલીએ કલાબહુકરી૦ વાતો ચેલાઓ ગુરૂને કહે મધનીભરી,
તારી અપરમ કલાછે કલીયુગ ખરી૦ બસ ગુરૂ ગ્યાનને સઉ ગયા વીસરી,
ગુણ માતાપીતાનો ન જાણ્યો જરી૦ પુતરે પ્યારી કરી ઘરની નારી ખરી,
તારૂ મારૂ કર્યું મનગુમાન ધરી૦ આદરમાનોના ફુલો ગયા સઉ ખરી,
ગુપત પાપો કરે પુનને પરહરી૦ પદ ભ્રસ્ટો થયા સુજનો શાસતરી,
ત્યાગી વરને વહુ જાય બીજે વરી૦ માંગવા લાગી વર બાપથી દીકરી,
આભથી પાણુવરસે ફરીફરી૦ પાપથી ધરતીમાતા રહી થરથરી,
તારી અપરમ કલાછે કલીયુગખરી૦ બસ ગુરૂ ગ્યાનને સઉ ગયા વીસરી.૧
ધરમીએ ધનની ધામોની હામોધરી૦ પરધન કાજે કરી હરજનની ચાકરી,
તેજ પુરશોની તેજી રહી નજરી૦ કાહેરોની કલીમાં વધી બાહાદરી,
પુરો ભાવ રહયો નહી કોઇનો ઠરી૦ કુમનીની અતી વાણીઓ ઓચરી,
જે હતું સત સતીમાં ગયું તે સરી૦ ગુણકા કેવાણી જગમાં સતી સુંનદરી,
ભાવ ગોરસ ઉપરથી ગયો ઉતરી૦ માસ મદમછર પર સઉ ગયોરે મરી,
તારી અપરમ કલા છે કલીયુગ ખરી૦ બસ શેરૂ ગ્યાનને સઉ ગયા વીસરી ૨
ના રહી જગમાં કોઇ કોઇની ખાતરી૦ કલીયુગે પથારી એવી પાથરી,
સાચા ખોટા સુતા સરવે કોઇ બથભરી૦ ન જાગ્યા કલીએ ન નીંદ્રાહરી,
માતાને પ્યારી લાગે અતી પુતરી૦ ખાએ કમાઈ માદીકરીનું મનવશ કરી,
નીચ ઉંચો ન કોઇની રહી ગણતરી૦ તીર્થ દેવોની સરવે કરે મસખરી,
લીએ ભાઈઓનો જીવ ભાઇઓ સતવરી૦ ભાઇથી મોજ કરવા ન બેનો ડરી,
તારી અપરમ કલા છે કલીયુગ ખરી૦ બસ ગુરૂ ગ્યાનને સઉ ગયા વીસરી ૩
જીવ હત્યા હજારો કરે લઇ છરી૦ ન રજભર દીલોમાં દયા ઉતરી,
તન આ પાપના તાપથી જાય બરી૦ સંતસાધુની સેવા નહી આદરી,
જે હતી ઉચ વરણુ તે બની વણકરી૦ દાદાભાઇએ આ વાણી ખરી ઓચરી
કઠણુ છે મનીરાંમની શાહેરી૦ જાગો નીદ્રાથી સમજો અરે દલદરી,
તારી અપરમ કલા છે કલીયુગ ખરી૦ બસ ગુરૂ ગ્યાનને સઉ ગયા વીસરી ૪

કલીયુગનું જોર દનપરદન વધે છે.

આંખ ઉઘાડોને જુવો.

(રંગત જુની ધુનનવી.)

સમજો કલીયુગનો કયુ ખેયાલે—રે. સમજો કલીયુગનો કયુ ખેયાલે,
ભણ થયા સઉ નેત્રહીન કોઇ કોઇને નહી ભાલે,

કાવ્ય કથે અગનીયાની ભારી—રે કાવ્ય કથે અંગન્યાની ભારી,
હન્શ ગીયાન હીન થયા કાગ કોયલ કરે કીલકારી,
નીચા નર ઉચી ધરનારી—રે—નીચાનર ઉચી ધર નારી,
ઉચ થઇ આંધીન શમાને કથની કથે નીયારી,
અનીતી વધે છે હરશાલે—રે—અનીતી વધેછે હરશાલે,
ભ્રષ્ટ થયા સઉ નેત્રહીન કોઇ કોઇને ન ભાલે. ૧
વધી મોની મીંત્રાચારી—રે—વધીમોની મીંત્રાચારી,
વીચાર વગર આચાર રાખે બ્રંમચારી આચારી,
ફરી દુનીયાની હવાસારી—રે—ફરી દુનીયાની હવા સારી,
થઇ મોહો માયાને વશ કુલ આ દુનીયાદારી,
નાશ સઉ થશે અંતકાલે—રે—નાશ સઉ થશે અંતકાલે,
ભ્રષ્ટ થયા સઉ નેત્રહીન કોઇ કોઇને નહી ભાલે. ૨
ફરે ચેલા થઇ પોલાદી—રે—ફરે ચેલા થઈ પોલાદી,
વકર લઇ ઉસતાદોથી દેખાડે ઉસતાદી,
સાર શીખી થયા નર માદી—રે—સાર શીખી થયા નર માદી,
ગુરૂ ગીયાનને ભુલ્યા નથી જોતા જડ બુંનીયાદી,
ગરજ નહી સરે કોઈ કાલે—રે—ગરજ નહી સરે કોઈ કાલે,
ભ્રષ્ટ થયા સઉ નેત્રહીંન કોઇ કોઇને નહી ભાલે. ૩
ઉલટા કરે ચોરો ફરીયાદી--રે—ઉલટા કરે ચોરો ફરીયાદી.
પ્રતીવાદી થઇ વાદી વાદી ગયા બની પ્રતીવાદી,
હોય ચેલાવો સતવાદી—રે—હોય ચેલાવોં સતવાદી,
દારા કહે મનીરાંમ તે રાખે સત ગુરૂની યાદી,
કથે સત્ય બોધ અસત ચાલે—રે—કથે સત્ય બોધ અસત ચાલે,
ભ્રષ્ટ થયા સઉ નેત્રહીન કોઈ કોઇને નહી ભાલે. ૪

ખયાલ—બહર છોટી.

દિયા દિલ તુઝે અરે પ્યારી.
કરી કયા મૈંને ગુનહગારી,

ચોક પહેલા.

આપકા ચલન ન જાનાથા,
તુમેં અપના કર માનાથા,
મુઝસે કહતા સબ જમાના થા,
મૈંતો જાનિયાં કા દીવાના થા.

દોહા.

કોઇ કહે દિલ તુઝે ઇસ જા ન લગાના થા,
અપને હાથોંસે મિયાં ક્યા વૈર બિસાના થા,
નજર વો આઇ બાત મારી,
કરી ક્યા મૈંને ગુનહગારી. १

ચોક દુસરા.

ઇધરકી ઉધર લગાતી હો,
જરા નહીં તુમ શરમાતી હો,
ન્હાને જમનાજી જાતી હો,
મુઝે દિલજાન સતાતી હો.

દોહા.

શીશેમેં મુખ દેખકર ખૂબ સિહાતી હો,
અપને આશિક યાર સે ક્યોં નિગાહ ચુરાતી હો,
ચલાતી હો સરપર આરી,
કરી ક્યા મૈંને ગુનહગારી, २

ચોક તીસરા.

મૈં બિન મારે મરજાઊંગા,
આપકું કહાં સે પાઊંગા,
હાલ દિલ કિસે સુનાઊંગા,
કૌન સે આંખ લડાઊંગા,

દોહા.

તુમેં મનાઊંગા પરી હા હા ખાઊંગા,
ગર ઇસપે સમઝો નહીં તો ઘબરાઊંગા,
કૌનસી ભઇ ખતા ભારી,
કરી ક્યા મૈંને ગુનહ ગારી, ३

ચોક ચોથા.

આપકે કદમ ચુમતાથા,
રૂઇ ચરખે કો તુમતાથા,
નશા બે કિયે ઘુમતાથા,
ઇસી કુંચે મેં ઘુમતાથા,

દોહા.

અબ કોઇ દૂમ સે પરી દિલ ન ઝુમતાથા,
પર ડરકે મારે સદા દિલ ન લુમતાથા,
દિખાઇ જિસકો મક્કારી,
કરી ક્યા મૈંને ગુનહગારી, ४

ચોક પાંચવાં.

મૈં ખિદમતગાર થા બરષોં સે,
કફ્ફ્સ બરદારથા બરસોંસે,
ઇશ્ક બીમાર થા બરષોં સે,
ઔર ચશ્મે જારથા બરસોં સે,
હીરાલાલ દિલકા મેરે મુખ્તાર થા બરસોંસે,
ફેર મહારાજ કરો યારી, કરી ક્યા મૈંને ગુ૦

ગેયાંનનો ચાપકો.
કવી એ ધ.

(રંગત જુની ધુનનવી.)

ગુણી લ્યો ગુંણી ગુંણો ગાનાર—સુણી લ્યો ગુંણી ગુંણો ગાનાર,
બોલ બરોબર આવે વજંનમાં એવો કથો સત સાર,
ધરો સત ગુરૂ તણો આધાર–ધરો સત ગુરૂ તણો આધાર,
તુમડીમાં કાંકરા ભરો નહી કરો ન ભારી ભાર,
રાખો સબ્દોના ભરી ભંડાર–રાખો શબ્દોનો ભરી ભંડાર,
નામ થાય સરનામ ગાસો જો ગીયાની ગુણી ગુંણુ ચાર,
મલો કવી જનોને વારંમવાર–મલો કવી જનોને વારંમવાર.
બોલ બરોબર આગે વજનમાં એવો કથો સત સાર. ૧
નોટોના રૂપીયા મલે હજાર—નોટોના રૂપીયા મલે હજાર,
રંગ ઢંગ અંગ એક હોય પણ નંમબર ફેર લગાર,
જલદીથી ભણ્યા ન કીધો વીચાર–જલદીથી ભણ્યા ન કીધો વીચાર,
કરયું પાશ થાવાનું કામ પણ નપાસ થયા નીરધાર.
ખેયાલથી ભણો ગણો હરવારનેખેયાલથી ભણો ગણો હરવાર,
બોલ બરોબર આવે વજંનમાં એવો કથો સત સાર. ૨
આપછો સુસંગના સરરાર–આપ છો સુસંગના સરદાર,
લોક પ્રીય છો પુરા પ્રરાક્રમી હીત હયાના હાર,
રચ્યા તમે છંદપર બંદ અપાર–રચ્યા તમે છંદપર બંદ અપાર,
ચરચ્યા કવીમાં થઇ તમારી ભારી કીધો કુકાર,
નાંમપર વારી જાયે નરનાર—નાંમપર વારી જાયે નરનાર,
બોલ બરોબર આવે વજંનમા એવો કથો સત સાર. ૩
રણુમાં ગયો શીકારી કરવા શીકાર રણુમાંગયો શીકારી કરવા શીકાર,
મસ મોટો ડુંગર ખોદયો પણુ મારયા ઉંદર ચાર,

નીકલી વનમાંથી કીધો: અહેકાર નીકલી વનમાંથી કીધો અહેકાર,
રાંમનાંમને ભુલી કીધો અહેકાર મુવો તે ઠાર,
મની રાંમ પર દારાનો પીયાર મની રાંમ પર દારાનો પીયાર,
બાલ બરોબર આવે વજનમા એવો કથો સત સાર. ४

(વખતને લાગુ પડતો દાખલો)

હએ બદીમે—પાયા ગમ (એ રાહાપર)

(રંગત જુની)

સઉ વખતને આપો માન ધરો ધીયાન,
વીતી ઘડી ફરી નહી જડી તે ચડી ન તીરે કમાંન,
કુતરતના ફુલ ફલ પાન ગાંનતાંન,
એઇ સમો નમો સઉતમો ખમો દુખ ભમો ન ભુલોભાન,
વાહે આની ગુણી નાદાન માન પાન,
રંગરાસ ખાસ હરમાસ મલો એમ આસ કરે ઇનસાન.

ફેકતા.

કરવા છે અને કો કામ,
બાંધવા છે મેડી ધામ,
એમ ધરે છે કંઇ એક હામ.

પણ કરે છે સું એજદાન ધારો ધ્યાન,
વીતી ઘડી ફરી નહી જડી તે ચડી ન તીરેકમાન
માબાપને પ્રાણસમાન સુતનીધાન,
એસેબાલ કાલ આલાલ કરશે પ્રતીપાલ દેસે ધનધાન,
ધારેલું કરે ભગવાન લીએજાન,
મનતાપ કરે મા બાપ મરી ચાલ્યા દીકરા જુવાન

ફેકતા.

ઘડપણમાં રડે માબાપ,
કરે પુત્ર વીયોગે વીલાપ,
વાપે રોમરોમમાં તાપ.

એ વખતનો સઉ સમાન ધરો ધ્યાન,
વીતી ઘડી ફરી નહી જડી પડી તે ચડી ન તીરેકમાન. २
બલહીન થયા બલવાન નાતવાન,
દુખી થતા છાતા માબાપ જતા રહે દીકરા જુવાન જમાન,
હતીનારીઓ ચતરસુજાન ગુણવાન,
બેડપતી સતી જોયતી હતી તે અતી થઇ હીનગ્યાન.

ફેકતા.

પ્રાણપતી છતાં સુંનદરી,
જાએ બીજે વરતે વરી.
વખતે સું અનીતી કરી.

સમજે સરવે મહેરબાન ધરો ધ્યાન,
વીતી ઘડી ફરી નહી જડી પડી તે ચડી ન તીરે કમાન ૩
પડતા મેલ્યા પકવાન મીસટાન,
મધ મજરપર હરનારીનર કરે તનમન ધન કુરબાન,
નીત કરે છે સઉ મધુપાન વીદવાન,
રાહાઘાટ ઠાઠ ભુલીવાટ ઘાટ ફરેહાટોહાટ જેમ સ્વાન.

ફેકતા.

મન કોઇનું થીર નહી રહયુ
ક વખ્તને આધીન થયું,
હેત મનથી દારાં કહે ગયું.

છે મનીગંમ અગન્યાન ધરો ધ્યાન.
વીતી ઘડી ફરી નહી જડી પડી તે ચડી ન તીરે કમાન, ૪

બારહમાસી.

ચાલનઇ.

પ્રીતમ કો પાતી લિખે નાર ઘર આઓ કંથ હમારે,

ચોક પહેલા.

ઝુક આયો ઉમડ અસાડ. બાટ બિરહાને આન લગાઈ,
ઘન ઘોર ઘટા ચહું ઓર મોર લગે શોર કરન દુખદાઇ,
અતિ ભયો મદન કોએગ ચલત સીતલ બિયાર પુરબાઇ,
નિત બરસત અંગના મેહ દામની દમકે પિયા સિપાહી,
ભરે સુખે તાલ તલાઇ, બન બન હરિયાલી છાઈ,
મન મુરઝાવત ઋતુ દેખ રાત દિનભરે આહકે નારે.
પીતમ કો પાતી લિખે નાર ઘર આઓ કંથ હમારે. ૧

ચોક દુસરા.

સમાન સિંગારતન કરે નારિ જો હે પ્રિતમકી પ્યારી,
ઝુલત ઝુલવા પૈ બૈઠ ગીત ગાવત ગોરી અરુકારી,
મેં ઝુર ઝુર પિંજર હુઈ રહી મનમાર બિપતિ કી મારી,
પીઉ પીઉ પપઇયા કરે બુંદ તન લાગત છુરી કટારી,
આગઈ તીજ દુખિયારી, સાજનને સુરતિ બિસારી,

કર ઝુંઠા ગયે કરાર ન આયે ઐસે દુર સિધારે,
પીતમ કો પાતી લિખે નારી, ઘર આઓ કથ હમારે. ૨

ચોક તીસરા.

ભાદોં ભવંગ નિસભઇ અંધેરી ઝુંકી લગત ડર મનમેં,
ગરજત અકાશ કરજોર જોર લગરહી દેશ દેશનમેં,
સુનકર કોયલકી કૂક હુક ઉઠતી બિરહનકે તનમેં,
દુખ કહે કૌનસે જાય સેજ સૂતી જિનકે મહલનમેં, ઝડી,
આવત ન નીંદ નૈનનમેં, પે કજા મરી છુટપનમેં,
આરે સિર પર ચલ રહે સહુ નહીં જાત કષ્ટ અતિ ભારે,
પીતમ કું પાતી લિખે નાર ઘર આઓ કંથ હમારે, ૩

ચોક ચોથા.

આલગા કુંવાર ભરતાર દશહરા પૂજત સંગ સહેલી,
મૈં જનમકી દુખિયા રહી છોડ કર બૈઠી આપ અકેલી,
ધર લેઉ જોગન કા મેષ યહી મન કરે પહર લડસેલી,
ઘર ઘરમેં બજાઉં નાદ બનુંજા કિસી ગુરુકી ચેલી, ઝડી,
અતિ વ્યાકુલ ભઇ નવેલી,
પિયા છાયે દેશ ચદેલી,
કર કર બિચારસિર ધુનેં ગિને દિન રાતિ ગગનકે તારે,
પીતમકો પાતીલિખે નાર ઘર, આઓ કંથ હમારે. ઝડી ૪

ચોક પાંચવાં.

કાતિકમેં પાતિક લગા દગા કરગયે પિયા નહીં આયે,
નિત ન્હાતી યમુના તીર ઉઠતે પરભાત કરતે મનભાયે,
મેરી બંરિન કરવા ચૌથ હાય હો ગઇ ન કંથ મિલાયે,
પહુંચી હૈ દિવાલી આય સભોંને દીપદાન કરવાયે, ઝડી,
મેરે મહલ અંધેરે છાયે,
કાઉનેખેલ મચાયે,
કૈસે કીની કરતાર બચેંગે કૈસે પ્રાણુ પિયારે,
પિતમ કો પાતી લિખે નાર ઘર આઓ કંથ હમારે. ૫

ચોક છઠ્ઠા.

લગતેહી માંસ અગહૈન ચૈન નહીં પડે યાદ નિત કરતી,
ઉમગા જોબન મન મરે બિરહની તનક ધીર નહીં ધરતી,
જ્યોં જ્યોં તન સરદી લગે ધડકતી છાતી આર હિડુરતી,

બાલમ બે દરદી ભયે રાત દિન ઇસી સોચમેં મરતી, ઝડી,
જાડે કો દેખકર ડરતી સંકટમેં ઉમર ગુજરતી,
બિધિનાને અંક જે લિખે કરમકે બીચ ટરે નહીં ટારે,
પિતમ કો પાતી લિખે નાર ઘર આઓ કંથ હમારે. ૬

ચોક સાતવાં.

આતે હી બૈરી પુસ ચુસ તન લિયા સાત નટખટને,
રંગ જરદ હર્દ સમ ભયા લગા હર ઘડી સોચ કર લટને,
જાલમ પાલા પડ રહા કહાં પીતમસે જાય લિપટને,
કપ કપાકે કુકડી ભઇ ઘેર લીની દુખિયા સંકટને, ઝડી.
અબ લગી જવાની ઘટને,
દિન લગે કઠિન સે કટને,
રોરો કે સુંદર કહે અરે નિર્દયી દરસ દિખલારે,
પીતમ કો પાતી લિખે નાર ઘર આઓ કંથ હમારે, ૭

ચોક આઠવાં.

આ ગયા મહીના માહ ન આયે નિરમોહી ઘર અપને,
મન સમઝાઊં હાય કૌન બિધ હો ગયે સુખ સુપને,
કોઇ કરે પુન્ય ઔર દાન માન મેરે મેરા લગા તન કપને,
અબકા પરધરું બસંત સંગસખિયોં કે નૈન લગે ઝપને, ઝડી.
કર મીડન લગી કલપને,
દી સુર્ખ બિરહકી તપને,
જે દુખ બિધીનાને દિયે ભુગતને પડે રંજ વોહી સારે,
પીતમ કો પાતી લિખે નાર ઘર આઓ કંથ હમારે. ૮

ચોક નવ્વાં.

ફાગુન આમન કરિગયે નમન ભામત્ત આમન ફિર કીયો,
મેરી સુની ન મન કી બિથા બિછોહા ફિર ઐસા કરદીયો,
ડફ બજત ગર જિના હોત ભનક સુન સુન કર ધડકતા હીયો,
કોઈ ઘોર ગુલાલ તરંગ મેરો દિલ કરે ઘોટ વિષપીયો, ઝડી.
બાવરી રુપ કરિ લીયો,
કોઇ મરો ચાહે કોઈ જીયો,
લગ રહી આસ પિયા મિલે રાહ ધન તકતી ખડી દુઆરે,
પીતમ કો પાતી લિખે નાર ઘર આઓ કંથ હમારે. ૯

ચોક દસવાં.

આતેહી ચૈત ઋતુ ફિરી અંબ બૌરે કેસૂ બન છાલેં,
મોતિયા મહકને લગા ખિલા બેલા કાલિન્દ્રી કુલેં,
નારતોં ગાવતી ઔર મેરે ઉર લગે બોલ સુન હુલેં,
ઢુંઢુંપી કૂં ઢુંડન જાઊં દેહ થક ગઇ પાંવ ભઇ શૂલેં, ઝડ઼ી.
કર બ્યાહ એક સંગ ભૂલે,
નહીં બાલક ગોદમેં ડોલે,
ચેભી તો સહારા નહીં નહીં હમ જીયે ઇસી સહારે,
પીતમ કો પાતી લિખે નાર ઘર આઓ કંથ હમારે. ૧૦

ચોક અગયારવાં.

બૈશાખ રાખ પતિ લાજ જબ હોય પરિયાંકે,
ધરતી અકાશ તપ રહા તપશને મારે માન મરીકે,
અંગ ધીર હો રહી મિટે ઘટ અંદર ઓજ તરીકે,
કરજોર બિનતી કરું બલમ મિલ આકર જનમ જરીકે, ઝડ઼ી.
દિન બીતે બેસબરીકે,
સુખ રહે ન સેજ હરી કે,
આગઇ લબોં પર જાન પ્રાણુ પહુંચે હૈ દમન કિનારે,
પીતમ કો પાતી લિખે નાર ઘર આઓ કંથ હમારે. ૧૧

ચોક બારહવાં.

પડ રહી જેઠમેં ધૂપ રુપ ઢલ ગયા ધૂપકે મારે.
લુ લગે ઝુલસતા અંગ રુપ હો ગયા શ્યામ મુરઝારે,
લગી ફડકન બાઇ આંખ સગુન પૂછા પંડિત બુલવાકે,
ઇતનેમેં બાલમ મિલા મહલકે માંહ પરીસે આકે, ઝડ઼ી.
સો રહી સેજ બિછાકે,
પીતમ કો ગલે લગા કે,
સુખ ભયે પાસ દુખ ગયે આગ બુઝગઇ મિલે આ પ્યારે,
પીતમ કો પાતી લિખે નાર ઘર આઓ કંથ હમારે. ૧૨

ચોક તેરહવાં.

હો રહી લોંદમેં મગન સજન સે હંસ હંસ કે બતરાતી,
ખિલ આયા બાલા હુશન દેખ ફૂટે દુશમનકી છાતી,
ખુશ હાલ બનાતે ખ્યાલ દેખ મુખ દરપનમેં મુસ્કિ ક્યાતી,
જો કથે મનોહર કથન વહી મહારાજકે મનકો ભાતી, ઝડ઼ી.

સબકો યહ બહેર સુહાતી,
રાગની રાગ દરસાતી,
બારહ માસીકે કહે મહીના મૈંને ન્યારે ન્યારે,
પીતમકો પાતી લિખે નાર ઘર, આઓ કંથ હમારે, ૧૩

ખ્યાલ બસંત.

આયો બસંત હે કંથ અંત મત બસો બસંત મનાઓ,

ચોક પહેલા.

રૂતુ હે મંત હૈ ગઈ બિદા શિશિર આઈ નંદજીકે નન્દન,
ઘર ઘર મેં ચરચા હોત મદનકી ચલે તોપ સનનનનન,
નહીં પડત ચૈન દિન રૈન ઉઠત બિરહાકી હુક લખન તન,
બાન બનમેં ફૂલે ફૂલ સઘન મધુ બન બન બન બૃન્દાબન જડી.
કહું ૨ લગે ઢફ ગરજન, ૨
સુન સુન કે ભનક તલફતમન,
લગરહી આસ નંદલાલ કરો પ્રતપાલ લાલ ઘર આઓ,
આયો બસંત હે કંથ અંત મત બસો બસંત મનાઓ. ૧

ચોક દુસરા.

ખિલી તરૂણી જમના તીર અંબ મૈરે બૃજકે સુખદાઇ,
કોયલભઇ મનમેં મગન શ્યામ સખિયોં કો ઉદાસી છાઇ,
તુમ હો નિર્મોહી બડે અરે મહારાજ દયા બિસરાઇ,
કૈનપે કરે સિંગાર કૈન સંગ ખેલે ખેલ કન્હાઈ, ઝડી.
તુંમને તો દ્વારિકા છાઇ, કુવરી સોં પ્રીતિ લગાઇ,
અબ વાકો મોહબિસાર આપ કુંજન મેં ધુમ મચાઓ,
આયો બસંત હે કંથ અંત મત બસો બસંત મનાઓ. ૨

ચોક તીસરા.

રંગ રસીયા યહ ક્યા કરી પ્રીતીકી રીતી તજી છુટપનકી,
લલિતાસે તોડા નેહ ચાકરી કરી સૌત બૈરનકી,
નહીં પડત રૈન દિન ચૈન શરમ ત્યાગી અપને નૈનનકી,
રંગ તુમ્હેં ઔર ચઢ રહા યાદ ભૂલે બિલકુલ ગોપિન કી, ઝડી.
હૈ બિથા કૈનસે મનકી,
નહીં હૈ ખ્વાહિશ ચંદનકી,
અબ મત તરસાઓ ઔર આપની હૌર ગુલાલ ઉડાઓ,
આયો બસંત હે કંથ અંત મત બસો બસંત મનાઓ. ૩

ચોક ચોથા.

હમ જોડે તુમકું હાથ બિનતી કરેં જાય બલિહારી,
મહારાજ પધારો આય હરો સંતાપ ગોબર ધન ધારી,
સુનિકે સખિયોંકી બિનય બૃજમેં આયે કૃષ્ણ મુરારી,
હુએ સબ બૃજબાસી ખુશી ફાગ ખેલનકી કરી તયારી ઝડી.
ભર ભર રંગકી પિચકારી,
ખેલત પ્યારે સંગ પ્યારી,
મહારાજ મનોહર કહેં કન્હૈયાલાલ ખ્યાલ મન ભાયો,
આયો બસંત હે કંથ અંત મત બસો બસંત મનાઓ, ૪

ખ્યાલ જોગ લીલા.

બહર લંગડી.

હે સ્વામી મહારાજ સામરે મેરી પીર હરો ક્યોંના.
દરસ ભિકારી હમેં દરશનકે દાન કરો ક્યોંના,

ચોક પહેલા.

છોડ દિયે સબ ધંધે ચિત્ત તેરે ચરણોંમેં લાગ રહા,
તુતો પ્યારે હમીસે પરે પરે કો ભાગ રહા,
ચરવા જાયકે બિચૈ કંદ ઔર અમૃત મનસે ત્યાગ રહા,
આજ કાલ તો નસીબા ઉસ કુબરીકા જાગ રહા,
વ્યાકુલ હૈં સબ સખી તુમ બિના હિરદે ધીર ધરો ક્યોંના,
દરસ ભિકારી હમેં દરશનકે દાન કરો ક્યોંના.

ચોક દુસરા.

લૈ અક્રૂર ગયે મધુબનકોં કબ કબકો ચ્હે બૈર લિયો,
પ્રીતિ લગાકે નિર્મોહીને સખી ક્યા કામ કિયો,
આપ રહે મધુબનમેં જાકર યહાં ઉન બિન તલફત હીયો,
લિખ પરવાના હમારે પાસ ઊધો કો ભેજ દિયો,
હમકો ભેજે જોગ જોગ યહ ચુલ્હે બીચ જરો ક્યોંના.
દરસ ભિકારી હમેં દરશનકે દાન કરો ક્યોંના, ૨

ચોક તીસરા.

ઊધોજી તુમ જોગ દેને કો કિસકે ભેજે આયેહો,
સીંગી સેલી ઔર કછુ સામાન જોગકા લાયે હો,
કહો સામરે સે જાકર ચેરી કે હાથ બિકાયે હો,
સબ લાજ ત્યાગકે લાલજી વહાં બૈઠ મગરાયે હો,

ઔરતો હમકો કહે ઊધો વો કુબરી સોત મેરા ક્યોંના,
દરસ ભિકારી હમેં દરશનકે દાન કરો ક્યોંના. ૩

ચોક ચોથા.

હમકો જોગ લિખા સુનો હમ જોગિન બનકે કહાં જાવે,
ભરમ લગાકે નાથ કહો કિસકી ચેલી હો જાવે,
તુમતો બતલાઓ ઊધો ગુરુ બિન જ્ઞાન કહાંસે પાવે,
એક ચિત્ત યે દૂસરા કહો ચિત્ત કહાંસે લાવે,
મેરી ઓરસે જાકર ઉસ કુબરીકે પાંય પડો ક્યોંના,
દરસ ભિકારી હમેં દરશનકે દાન કરો ક્યોં ના, ૪

ચોક પાંચવાં.

દેઉ દાન દરશનકા હમેં કુછ ઔર તુમ્હારા નહીં ચહિયે,
ઇન ગૌઓંકો લાલજી જીસે બિસરાના નહીં ચહિયે,
હમ દાસી હૈં તેરે દરસકી હમસે કિનારા નહીં ચહિયે,
પ્રીતિ લગાકે અબ પ્યારે બિરાના હોના નહીં ચહિયે,
બહુત દિન બીતે નાથ આપ બૃજ ઊપર ધ્યાન ધરો ક્યોંના,
દરસ ભિકારી હમેં દરશનકે દાન કરો ક્યોંના. ૫

ચોક છઠ્ઠા.

શ્રીકૃષ્ણ મહારાજ આજ એકબાર હમારે આઓ તુમ,
સબ હમ રાજી બનેં તો કુબરી કો બી લાઓ તુમ
હમ દાસી દાસી કી તરહ હમેં અપના દરસ દિખાઓ તુમ
હે નંદલાલા નેક વો બંસી ફેર બજાઓ તુમ,
કહે ઊધો સખિયનસે અરી સબરી ચલ વાસે લરો ક્યોના.
દરસ ભિકારી હમેં દરશનકે દાન કરો ક્યોંના.. ૬

ચોક સાતવાં.

રિસાલગીરકો દીજે આસ અબ દરશન દીજે બનવારી,
મોર મુકટ ધરે કાંધપૈ લુકટ ધરે હુએ ગિરવર ધારી,
દીવાનજી કહેં ભવાની સિંહજી યહી આસ હૈ હમારી,
છન્દ કહે ચુનામલ ખ્યાલ હરઘાલ કહેં રંગત ન્યારી,
કહે મનોહર સખિયોંકી બિનયસે કુનબે સહિત તરો ક્યોંના,
દરશ ભિકારી હમેં દરશનકો દાન કરો ક્યોંના, ૭

ખ્યાલ રંગત લંગડી.

હાથ લકુટ ઔર સીસ મુકટ ઉસ મુકટમેં હીરે જડે. હુએ,
ધેનુ ચરાવેં તીર જમુના કે નંદ સુત ખડે હુએ,

ચોક પહેલા.

છબિ બરની નહીં જાય ગ્વારીયા બને નંદજીકે લાલા,
સંગ ગૌ બનકે ફિરે ગલ સોહે બૈજંતી માલા,
સુન્દર શ્યામ શરીર બગલમેં લિયે હુએ કંબલ કાલા,
ઉસ બાને મેં સબ મોહલીની બૃજકી બાલા,

શેર.

વો અપને ગ્વાલ બાલોં સંગ ચરાવેં ધેનુ ગિરધારી,
મગન ઇસ ઠાટ મેં રહતે હેં ઉસ મૂરતીકી બલિહારી,
વો ચિતવન ચિત હરન હેગી વો મુસિ ક્યાન અતિ પ્યારી,
યે મહમા સબ ઉન્હોકી હૈ જિન્હોંકા નામ બનવારી,
કમરમેં બસી લગી હુઈ કુંડલ કાનોંમેં પડે. હુએ,
ધેનુ ચરાવેં તીર જમુના કે નદ સુત ખડે હુએ. १

ચોક દુસરા.

ભોરહીસે દુહિ દૂધ સંગ ગૌ અનકા ઝુંક લૈ બનકું ચલેં,
બછિયા બછડા ખિડકમેં રહેં દૂધ પી પી કેં પલેં,
ગૌઓંકી ખુરરજ લૈકેં ઘનસ્યામ કંઠ હિરદેસોં મલેં,
ધુપ લગે તો ખડી ગૌઓકો કરે બૃક્ષોંકે તલે,

શેર.

કદમ કે પેડ હેં સદહાવો બન ફુલા રહે ખુશતર,
બહે હે નીર નિર્મલ શ્રી કાલિન્દ્રી ધારકા સુન્દર,
કરેં સ્નાન શ્રી ભગવાન સંગ ગ્વાલોંકો લેલેકર,
કભી બંશી બજાતે કૃશ્નજી અધરોંકે ઉપર ધર,
કુદત ડોલે ગાય ગ્વારીયા જગહ જગહ પર અડે હુએ,
ધેનુ ચરાવેં તીર જમુના કે નંદ સુન ખડે હુએ. २

ચોક તીસરા.

નયે નયે નિત ખેલ ખેલતે ગ્વાલ બાલ સંગ લિયે અનેક,
સબ બૃજ બાસી લિયે અપના યે આપ બદ્યાભેક,
ચલન અનોખા હે ઉનકા ઔર અપની હીં રખતે હેં ટેક,
દયા બડી હૈ હરીકે હિરદેમેં હૈ બડા વિવેક,

શેર.

ઔર ઉનકે નામકા સંસારકે અન્દર ઉજેલા હે,
જો સચ પૂછોતો સારા જગત ઉનહીંકા મેલા હે,
કિસી જગહ દિલોંમેં હે કિસી જાપર અકેલા હે,

વો જાને ખેલ ક્યા ક્યા ઉસને દુનિયામેં ખેલા હૈ,
જહાં જહાં પરગયે લાલ આનંદ વહાંપર બડે હુએ,
ધેનુ ચરાવેં તીર જમુનાકે નંદ સુત ખડે હુએ.

ચોક ચોથા.

જે બોલો નંદ નંદનકી ઝટ પટ નિસ્તારા હોવેગા,
નામ જપેગા શ્યામકા વો સુખ નીંદસે સોવેગા,
ભજન બિના બૃથા અપની દુનિયાંમેં દેહકો ખોવેગા,
સચ કર જાનોં વો અપના આપા આપ ડુબોવેગા,

શેર.

ગુની ખુશ હોતે હૈં સુનકર કથન ખુશયાલકી ઉત્તમ,
વો ચુનામલ રહેં હૈં યાદ મેં શ્રીકૃષ્ણકે હરદમ,
સનમ અપના મનોહર કો સમજ કરકે રહો બાહમ,
કન્હૈયાલાલકો જાને હૈ ઇસ મથુરા કાકુલ આલમ.
હૈ સીધાસા ખ્યાલ કાફિયે છૈઓં ઇસકે કડે હુએ.
ધેનુ ચરાવેં તીર જમુનાકે નંદસુત ખડે હુએ.

ખ્યાલ બહર લંગડી.

કિસ ગુલકી ચાહત મેં હુઆ હૈ સ્યામ રંગ બુલ બુલ તેરા,
કૌનસા ગુલ હૈ ફિદા જિસપર તન મન બુલ બુલ તેરા,

ચોક પહેલા.

ક્યોં કાલી પડગઇ તુ ગજબિન કિસકા તુને ફિકર કિયા,
હુઇ બાવલી તુ બે અકલ ખાના પીના છોડદિયા,
નિકલી તુ બે અકલ તુઝે સમઝે થા મૈં તો અકલ જિયા,
થોડે દિનોંમેં યે તેને કર અપના ક્યા રંગ લિયા,

શેર.

સુખાયા જિસ્મ અપને કો દિવાની કૌનકે ઉપર,
તુ પિદદી સે ભી લાગર હો ગઇ હૈ ઇશ્કકો કર કર,
તેરા દુખ દેખકર મેરા કલેજા આતા હૈ ભર ભર,
જરર હોં જાનકા જાવે નહીં ઇસમેં કહીં સુન્દર,
બેહુદી સી ફિરે ચમનમેં ઘટા વજન બુલબુલતેરા,
કોનસા ગુલ હૈ ફીદા જિસપર તનમન બુલબુલ તેરા.

ચોક દુસરા.

ક્યોં મુઝકો હેરાન કરે લેઆન બાગકે સુન માલી,
તુઝે મુબારિક રહે તેરા ગુંચા ઔર તેરી ડાલી,

મેરા તો ગુલબિછડ ગયા મૈં ઇસ ગમસે પડ ગઈ કાલી,
બિના દીદકે દીખને લગી બિજાં સબ હરિયાલી,

શેર.

મેં આશક હું મુઝે રંજે અલમને આદબાયા હૈ,
તુને ઇસ બાગ મેરે મેં યોંહી હલ્લા મચાયા હૈ,
ઉલટકર બાગમાં બોલા મુઝે તો દરદ આયા હૈ,
સબર કર તુ મેરી લે માન કયોં દુખડા ઉઠાયા હૈ,
અરે બાબરી સમઝ લુટેગા સબ ગુલશન બુલ બુલ તેરા,
કૌનસા ગુલ હૈ ફીદા જિસપર તનનમ બુલબુલ તેરા.

ચોક તીસરા.

મેરે ગુલકે બિના તો ગુલશન કે સારે ગુલ મુરઝાયે,
કહાં છોડ કર ગયા નિર્દયી મુઝે દુખ દિખલાયે,
તડપરહી તુઝ બિન બુલ બુલ યે ગુલ આપસમે બતલાયે,
ગુલોં કી સુનકર બાદ બુલ બુલને આંસુ બરસાયે,

શેર.

જબ દેખા હાલ યે ઉસકા બાગમાં ફિરકે યોં બોલા,
લગા બુલ બુલસે કહને ઔર ગુલોંકે વજનકો તોલા,
અરી બુલ બુલ તુ જલ જલ કર હુઈ જાતી હૈ કયોં કોલા,
મૈં લાઊં ઢુંઢકર જિસજા તેરા ગુલ હોવે અનમોલા,
કરું ગુલોં કાં ખુશી બસાઊંગા મસકન બુલ બુલ તેરા,
કૌનસા ગુલ હૈ ફિદા જિસપર તનમન બુલબુલ તેરા.

ચોક ચોથા.

કહને લગી માલીસે બુલબુલ કયોં મુઝકો બહકાવે હૈ,
કહા જો તેરા મેરે નહીં દિલકે બીચ સમાવે હૈ,
ઝુંઠ બોલ ફુસલાવે હૈ બંદીકે તઈ જલાવે હૈ,
જાન જાન કે લગી મેં દુની આગ લગાવે હૈ,

શેર.

ખુદાકા ખૌફ કર કુછ તો ન દે દમ તુ મુઝે ભાઈ,
મરીજે ઇશ્કકે સીનેકો મત છેડે તુ દુખદાઈ,
કહે માલી અકલ તેરી ગઇ ઉલટીહી બતરાઇ,
મનોહર કે સખુન સુન સુન તુઝે આયા કે સમઝાઇ,
કહે કન્હૈયાલાલ લુટા જાતા હૈ જોબન બુલ બુલ તેરા,
કૌનસા ગુલ હૈ ફિદા જિસપર તનમન બુલબુલ તેરા.

ખ્યાલ બુલ બુલ.

રંગત લંગડી.

કહને લગી માલીસે બુલ બુલ જરા ગુલોસે હંસને દે,
અરે બાગબાં મેરા ઉસ ગુલશન મે ઘર બસને દે,

ચોક પહેલા.

મત મુઝકો હેરાન કરે દેજાન માન કહના ભાઇ,
સમઝ નિર્દયી અનાદાન ક્યા તુને ઠહરાઇ,
મુઝે છુડાવેગા ગુલશન સે દયા નહીં તુઝકો આઇ,
આશક તનકો છેડકર નફા કિસીને નહીં પાઇ,

શેર.

મૈં મારી દર્દ ગમ કી હું જો ગર મુઝકો સતાવેગા,
અરે નાદાન તેરે હાથ કુછ આયા ન આવેગા,
બિછાકર જાલ નિર્મોહી મેરે તાઇ ફંસાવેગા,
તો દુખ પાવેગા આખિર કો જલેકો જો જલાવેગા,
ગુલોંકે ઊપર ફિદાં હૈ દિલ હરગુલકે ચરન પરસનેદે,
અરે બાગબાં મેરા ઉસ ગુલશન મે ઘર બસને દે,

ચોક દુસરા.

કહે બાગબાં સુન બુલબુલ મૈં તેરા ન માનુંગા કહના,
ચમનકે અંદર તેરા વો હોવેગા મુશકીલ રહના,
રંજો અલમગમ જલન સિતમ દમ બદમ પડેગા સબ સહના,
તુઝકો પકડું ઔર પકડું જો હોય તેરી બહના,

શેર.

કહે બુલ બુલ તુ સુન માલી તુઝે કિસને દિયા યેહે જુલ,
વો બૈરી કૌન હૈ મેરા કહા જિસને પકડ બુલબુલ;
તુ જાને દે ખુદાકે વાસ્તે કર માફ અબ બિલ કુલ,
ફંસા મત મુઝકો ફંદેમેં દુખી હોવેં ચમનકે ગુલ,
જો મુજસે જલતે હૈં તુ ઉન જલોંકે તાઇ ભુલસને દે,
અરે બાગબાં મેરા ઉસ ગુલશન મે ઘર બસને દે,

ચોક તીસરા.

નિકલ રહીહૈ કલી ચમન મેં ખિલે ફુલ ન્યારે ન્યારે,
હરેક બેલપર મજા છાયા હૈ દેખને દે પ્યારે,
ડર તેરા લગ રહા રાત દિન આહ કે ભરતા હું નારે,
જાન જાનકે અરે બેઇમાન તુ કયોં નાહક મારે,

શેર.

તુ મારેગા મુઝે તો આપહી મરજાયગા એક દિન,
સતાયેગા ગરીબોં કો તો સુખ નહીં પાયેગા એક છિન,
મેરે મારે સે તુજી જાયગા મેરે ગુલોંકે બિન,
તુ ગિનતે ગિનતે ભુલા હોય તો ફેર લીજો ગિન,
ઇશ્ક પેચામેં ફંસ રહી હું રહને દે મતી નિકસને દે,
અરે બાગબાં મેરા ઉસ ગુલશન મે ઘર બસને દે,

ચોક ચોથા.

વો માલી બેપીર કહી બુલબુલ કા ઉસને નહીં માની,
ઉઠાકે ગિલ્લા હાથ મેં લે ગિલોલ ઉસને તાની,
જબ બુલ બુલને કહા હાથ હૈ તેરે મેરી જિન્દગાની,
માર શૌક સે ઉડેગી નહીં ગુલોં કી દીવાની,

શેર.

રખા સિર હાથ પૈ એ જાન ઇશ્ક જિસ રોજસે કીયા,
મૈં બે દિલ હો ગઇ ઇસ દિલકે તાઈ ગુલોંકો દીયા,
વો ચુનામલ બહાદરસિંહને દુનિયાકા મજા લિયા,
ગુરુ હાથકા પ્યાલા મનોહરને અભી પીયા,
કહે કન્હૈયાલાલ કૃષ્ણકી કાકુલ મેં દિલ બસને દે,
અરે બાગબાં મેરા ઉસ ગુલશન મે ઘર બસને દે.

ખ્યાલ—બહર લંગડી.

આહ જબાંસે નિકલે હૈ ઇસ કદર સે ગિરિયા જાર હું મેં,
અરે સિતમગર જુદાઇ તેરી કા બીમાર હું મેં,

ચોક પહેલા.

બેતાબીહૈ દિલકો બહુત ઔર જબાંસે આહ નિકલતી હૈ.
ચાક હૈ સીના જિગર સેગમકી આતિશ બલતી હૈ,
તબિયત હૈ બેચૈન સંભાલેસે બી નહીં સંભલતી હૈ,
હર એક ઉસ્તખાં આહસે મિસલે મોમહો ગલતી હૈ,

શેર.

બદનમેં બેકલી હૈ ઔર જબાંસે આહ જારી હૈ,
સખુનમેં શોર ગુલ ભારી ઔર દિલકો બેકરારીહૈ,
નદિનકો ચૈન દેખા રાતકો અખ્તર શુમારીહૈ,
સોહુ ચશ્મોસે જારી હૈ તુમારી ઇન્તજારી હૈ,
બજગીનીકી તસવીર બના ગમ તેરે મેં સરસાર હું મેં,
અરે સિતમગર જુદાઇ તેરી કા બીમાર હું મેં.

ચોક દુસરા.

દેખ હમારા હાલ કૈસ–લયલા કે ગમકો ભુલગયા,
હુઆ દમન કો જીતું ફરહાદ સનમ કો ભૂલ ગયા,
સરપટકા સરમદ ને રતન સુન જિક્ર પદમ ભૂલગયા,
રાંઝા ગમગીન હુઆ મંસૂર અદમકો ભૂલગયા,

શેર.

દેખકર મેરા હાલયે હરએક બશરને આહ કી,
પન્નું પરેશાં હોગયા સસ્સી ને નહીં કુછ ચાહકી,
ખુશ નહીં મુઝકો નસીહત હૈ કિસી હમરાહકી,
ક્યોંકર હૈ દિલમેં બસી સૂરત ઉસી ગમખ્વારકી,
દરદ હૈ મેરા દોસ્ત ઔર સબ ગુનિયોંકા સરદાર હૂં મૈં,
અરે સીતમગર જુદાઇ તેરી કાબીમાર હું મેં,

ચોક તીસરા.

જબકિ બહુત દિલ ઘબરાયા તો ગયે બીચ ગુલશનકે હમ,
રહે થી આરજુ મગજતર હોગા ગુલોંકી બુસે સનમ,
જોકે સર્વકો દેખા વહભી આજાર મિલા હમકો બાહમ મહરમ,
તો એકલી ફિર ઉનમેં આઇ ઔર જિયાદા હુઆ અલમ,

શેર.

હરએક ગુલ પૈજો દેખા ઔર શોર બુલબુલકા,
ખ્યાલ આયા મુઝે ફિર ઔર ભી ઉસ મહજબીં ગુલ કા,
ઝુકાકે દેખા જો લાલે કું હરએક પેચ સંબુલ કા,
ગિરા ફિર મૈંભી ગશખાકર ઉઠા સામાન હમ્મુલકા,
દાગી હૈ સીના સારા ગુલજાર સૈભી ગુલજારહું મૈં,
અરે સિતમગાર જુદાઇ તેરી કાબીમાર હું મેં.

ચોક ચોથા.

બેતાબી કે દરિયામેં કોઇ મુદત તક બેતાબ રહે,
બને દિવાને આહ ગમ રંજમેં હમ ગલતાના રહે,
બરસોં રહે સહરામેં હમ ઔર બરસોં બેખવરૂ ખાર રહે,
રિસાલગિર કો દિલો જાં સે કરતે આદાબ રહે,

શેર.

કહે હરકાલસિંહ મુરશદ ઔર રખ્યાલી રામ ગુરુ જ્ઞાની,
કઠિન હૈ ઇશ્ક કાનાકા હૈ ઉત્તમ ઇસસે હૈરાની,
રહે મોલા ઔર શંભુકી સદાં હમપર મિહરબાની,
હૈ લાલે લાલ પન્નાસે ઊધો કો બસ પરેશાની,

મિલા સનમસે દિલ મેરા ઔર ઉસીકા મરહમ કારહું મેં.
અરે સિતમગર જુદાઇ તેરી કા બીમાર હુ મેં.

ખ્યાલ બહર લંગડી.

કલેજે પૈ મેરી જાન ફફોલે દિલ પૈ દાગ ગુલ હાથોંપર,
હાલ યે મેરા હુઆ તિસ પર ભી નહીં લેતેહો ખબર,

ચોક પહેલા.

બેતાબીકા હૈ આલમ ઔર જોર જુનુંને કિયા અસર,
રંગ બદનકા હુઆ હૈ જરદ હમારા ગમ ખાકર,
યાદ દિલે બહદિલો લગી રહતી હૈ તેરી આઠ પહર,
દીદ કી ખાતિર કરુ હું દરકે તેરે સૌ સૌ ચક્કર,

શેર.

એકલી રહતી હૈ જબસે દિલદિયા તુઝકો સનમ,
દિલ સિવા ઔર દીન ઈમાં સબકો દે બૈઠે હૈ હમ,
બે સબરી ને ઘેર લિયા ઔર દિલસે મેરે ઉઠ ગયા સબર,
હાલ યે મેરા હુઆ તિસ પરભી નહીં લેતે હો ખબર.

ચોક દુસરા.

બૈઠતે ઉઠતે આંખોંમેં દમ આતા ક્યોંકર કરૂં ગુજર,
બજુજ તુમારે મેરી ફરિયાદ સુને કહો કૌન બશર,
બે કરારી મેં કટે દિન તો રાત કટે ગિન ૨ અખ્તર.
ઈસ હાલતપર સિતમગર જરા રહમ કી કરો નજર,

શેર.

ઈશ્ક યહ વો મરજ હૈ જિસકા ઇલાજ હોતા નહીં,
સૈંકડોં સદમે સહુ લેકિન જરા રોતા નહીં,
યે હાલત ગર રહી તો એકદિન હોવેગા જાનકા જરર,
હાલ યે મેરા હુઆ તિસ પરભી નહીં લેતે હો ખબર.

ચોક તીસરા.

અપને ઔર બિગાને રોકે સમઝાતે હૈં મુઝે અગર,
દિલકો મેરે યહી રહ રહ કર આજાતી હૈ લહર,
ફિરું કોહદર કોહ યાદ તેરી મે સનમ વો પરબત પર.
પહાડ ગમ કા ઉઠાના પડા દિલ કો દેકર,

શેર.

ગુલપે ગુલ ખાયે હૈ સદહા ઇશ્કકે સાહબ જમાલ,
કાટલે સર શૌકસે યા દૂર કર સારે મલાલ,

લાખોં તરહકી એશ કરે હૈં ગૈરસાથ તેરે દિલબર,
હાલ યહે મેરા હુઆ તિસ પર ભી નહીં લેતે હો ખબર.

ચોક ચોથા.

ગુરુ હમારે અલખ સ્વામીજી રિસાલગિર હોગયે ચતર,
ચૂનામલસે ખ્યાલ સુનકર યહી કહૈ છુન્ને મિસ્શર,
દીનનજી શાયરીમેં યારો કરતેથે ક્યા ક્યા જોહર,
મનોહર કી યહે અરજ હૈ સુન લીજે નંદકે આન કુમર.

શેર.

યાદ મેં તેરે રહું રોજ સુબેહ ઔર શ્યામ મૈં,
હાથ મેં તસ્બીહ લેલેતા હું તેરા નામ મૈં,
સખુન યે ગણપતિ મોતીકા મિંતર મત રખો અંતર,
હાલ યે મેરા હુઆ તિસ પર ભી નહીં લેતે હો ખબર.

ખ્યાલ—બહર ખડી.

તંગ કાફિયે હૈં સારે ઇસ કદર સે મુશકિલ તેરી લિખી,
લાલ અગિન કા લિખા રંગ ઔર હવાકી રંગત હરી લિખી,

ચોક પહેલા.

જોકિ બસી દીલમેં અપને ઉસપરીકી જલ્વેગરી લિખી,
સિવા પરી અપની કે મુકાબિલ નહીં દુસરી પરી લિખી,
હુઆ જીસપૈ દિલ મસ્ત ઉસી જાનાંકી જુલ્ફ અંબરી લિખી,
મુશ્ક ખતનસેભી ઉસકી કાકુલ ખુશબુ સે ભરી લિખી,
કોઇ કહે કાલી પોલી આંધી બાદે સરસરી લિખી,
લાલ અગિનકા લિખા રંગ ઔર હવા કી રંગત હરી લિખી.

ચોક દુસરા.

પીરથા રાંઝા પરી હીર દોનોંકી પાક દિલબરી લિખી,
હર કિતાબમેં લયલા ઔર મજનુંકી દોસ્તી ખરી લિખી,
શીરીં પૈ ફરહાદ મરા હાલ ઉસકે કી અબતરી લિખી,
આશુકી હૈ સિફ્ત ઇશ્ક મેં સબસેતી બરતરી લિખી,
ચાહમેં ગાલિબ હુઈ જુલેખા ઉસકી ચાશુક તરી લિખી,
લાલ અગિનકા લિખા રંગ ઔર હવા કી રંગત હરી લિખી ૨

ચોક તીસરા.

ઉસ શાખાં કે દફતરમેં ભી નલ કી તો સરબરી લિખી,
નામ દમન કે પર દેખા હરજગહ મોહોર અકબરી લિખી,
ફિરું સે પરે જાય વો ચંચલ ખિજાલત દે મુશતરી, લિખી,
બઢકર દેશ બંગાલેસે કામરુકી અફસુંગરી લિખી,

લિખા અસલ ગુજરાતકા ગદકા કરનાટક કી ફેરી લિખી,
લાલ અગિનકા લિખા રંગ ઔર હવા કી રંગત હરી લિખી. ૩

ચોક ચોથા.

માહસુદી પુનેકો મરહટી હૈ ઇસકે અનવરી લિખી,
જોકિ દાનિશ વર હૈં લોગ ઉનકી દાનિશવરી લિખી,
સમઝ મનોહરને લિયા બહતર ઉસકી બહતરી લિખી,
જલ સફેદનીલા અકાશ ઔર જમીં જરદ ચું જરી લિખી,
લાલ અગિનકા લિખા રંગ ઔર હવાકી રંગત હરી લિખી,

ખ્યાલ—બહર ખડી.

અભી તો ક્યા હૈ છુટપન હૈ જિસ વકતમેં હોશ સંભાલોગે,
હુઆ હમેં માલુમ સનમ તુમ કિતનોંકે ઘર ઘાલોગે,

ચોક ૧ લા.

ઇસ મુખડે ચાંદસે ટુકડે પર તુમ ક્યા ક્યા રંગ નિકાલોગે,
એક તો કાફિર ચમકે હૈ ક્યા ઇસીકો આપ ઉજાલોગે,
જોકિ આશક ઇશ્ક બાજ હૈં ઉનકા દિલ લલચાલોગે,
એક બાલ કે ફંદેમેં તુમ લાખોંકે ઘર ઘાલોગે,
હુઆ હમેં માલુમ સનમ તુમ કિતનોં કે ઘર ઘાલોગે. ૧

ચોક દુસરા.

યકીન હૈ નહીં નિકલ સકે તુમ જિસે લટસે લટકાલોગે,
જોકી આશક તનકે ચલેં ઉનકા શિર આપ ઝુકાલોગે,
ભોલી ભોલી બાતેંકર ચિતવનમેં ચિત્ત ચુરાલોગે,
શીરીં જબાંસે બોલકે મીઠા દિલકા સાફ ઉડાલોગે,
ધન દોલત જીમાલ માલ એક દમમેં સબ રખવાલોગે,
હુઆ હમેં માલુમ સનમ તુમ કિતનોં કે ઘર ઘાલોગે. ૨

ચોક તીસરા.

સેકડાં હોંગે કતલ ઉધર જિસ તરફકો દેખો ભાલોગે,
મુએ ગેશુ દામમેં તુમ આશકકા ચિત્ત છુપાલોગે,
નાજો અદાં દિખલાકે હમ દમ દિલકો આપ લગાલોગે,
દેર નહીં કુછ થોડે દિનોંમેં આશકકી થા જાલોગે,
હર એક તરેહસે માહલ કા તુમ આશકકો અજમાલોગે,
હુઆ હમેં માલુમ સનમ તુમ કિતનોં કે ઘર ઘાલોગે. ૩

ચોક ચોથા.

હમસે હુએહો અલગ દેખું અબ તુમ કિસકો બિરમાલોગે,
જુદે હુએ બે કહે દેખું ઇસ સખુન કો કે દિન પાલોગે,
નહીં કોઇ મુંહ લગાના કાફિર હરએકસે બોલો આલોગે,

નિત નયે યાર કરતેહો ઇન બાતોંમેં દગા કહીં પાલોગે,
હુઆ હમેં માલુમ સનમ તુમ કિતનોં કે ઘર ઘાલોગે. ૪

ચોક પાંચવા.

જબ જાનુંગા ગુની સખુન ઇસ તરહસે સાંચે મેં ઢાલોગે.
ખ્યાલ મેરેકી તુકેં ચુરા તુમ બેશક આપ બનાલોગે,
રિસાલગિર ઔર દીવાનજીકે સખુન જો તુમ પરખાલોગે,
જબ હોગે ગાને મેં પૂરે છંગાસે પહલે ગાલોગે,
બોલૂ ખલીફા કહેં આપ કલગી કીખર્ચી ક્યા લોગે,
હુઆ હમેં માલૂમ સનમ તુમ કિતનોં કે ઘર ઘાલોગે.

ખ્યાલબિયોગ.

રંગત જીકા.

દિન રૈન ચૈન નહીં પડે સખી ક્યા કીજે,
મહારાજ કૃષ્ણને આના છોડાજી,
કુબજા કો લિયા સંગ કરગયે હમસે બિછોડાજી,

ચોક પહેલા.

ગોકુલ કી તલકો છોડ મોડ મુખ બૈઠે,
મહારાજ બસાયા જા માધોબનકો,
આન કાન કુલ તજી અજી ભાઈ ચોરી મનકો,
પહેલે તો પ્રીતિ કી રીતિ બડહાઇ હમસે,
મહારાજ ફેર સર ધરલિયા બૈરન કો,
દાસી બનગઇ સૌત મૌત નહીં આવે દુરજનકો.

દોહા.

હોગયે મગન ચોરીસે લે ચંદન કો,
મરભાયે મન મેં સીધા કરકે તન કો.
ખુશ હોતે હોંગે દેખ ઉસકે જોબન કો,
વોભી મુસ્કિયાતી હોગી દેખ કૃષ્ણ કો,
મહારાજ મોહકો હમસે મોડાજી,
કુબજા કો લિયા સંગ કર ગયે હમસે બિછોડાજી.

ચોક દુસરા.

ઊધો કે હાથ ઉત્પત્તિ યોગ કા ભેજા,
મહારાજ દેખ નલ દાવા જાગાજી,
કહો સખી પ્રીતિ ક્યા પ્રીતિ નટખટ સે લાગીજી,
યે કપટ યોગ ચૂલ્હે મેં ડારો ઉસકા,
મહારાજ હમેં કરદિયા દુહાગીજી,
ઉચિત જોગ જબ હમેં આપ બનતે બૈરાગીજી.

દોહા.

હમનેભી વાકી પ્રીતિ આજસે ત્યાગી,
હોગઇ સ્યામ સે કુબ્જા અતિ બડભાગી,
સુન્દરકી બતિયા અધર મધુર રસપાગી,
કુંસગયે પ્રેમ મેંથે કાન્હા અનુરાગી,
મહારાજ નેહકો હમસેં ત્યાગાજી,
કુબજા કો લિયા સંગ કર ગયે હમસેં બિછોડાજી.

ચોક ત્રીસરા.

એકરાર દિલકો કબ કરાર આતા હૈ,
મહારાજ યે અખિયાં દરશનકી પ્યાસી,
બિકે હાંથ કુબ્જાકે દેખ મોહિ આવત હૈ હાંસી,
કારોં કે કારે હિયે બસા નહીં હોની,
મહારાજ સફલ બૃજ માંહિં ઉદાસીજી,
હમકો ભેજા જોગ આપ રહે કુબ્જાકે પાસી,

દોહા.

કુંસગયે પ્રેમ મેં સુઝત નહીં નિકાસી,
ક્યા કરૂં લાજ મૈ મરૂં નાર કરી દાસી,
ખુશ હોંગે સુન સારે ગોકુલકે બાસી,
મહારાજ સૌતકા દુખ નહીં થોડાજી.
કુબજા કો લિયા સંગ કર ગયે હમસેં બિછોડાજી.

ચોક ચોથા.

કોઇ અગલે જનમ કા બૈર આન અબ લીના,
મહારાજ ખલબલી પડી બૃજતલમેં,
કલસે બેકલ ફિરૂં છિપા બૈંઠે મુખ અંચલમેં,
કહે રિસાલગિર ભકતોંને ભક્તિ પહિંચાની,
મહારાજ ડુબ રહી અંસુઅન કે જલમેં
કહેં દીવાનજી, શ્રીકૃષ્ણ આયે મધુબન સે એક પલમેં.

દોહા.

છુન્ને મિસ્શર કા ખડકે ચંગ દંગલમેં,
મુન્ને મિસ્શર ખુશ હાલ ખુશી ગોકુલમેં,
આનંદ હુએ છંગાસિંહકી મહ ફિલમેં,
હે રંગીલાલ હુશિયાર બડે અક્કલમેં,
મહારાજ મિલા સુન્દરકા જોડાજી.
કુબજા કો લિયા સંગ કર ગયે હમસેં બિછોડાજી.

ખ્યાલ.

બહુર લંગડી.

મરે હજારોં લોગ ચાહ ચિત ચોર તેરી કરતે કરતે,
પર ન દીદ મિલસકા કુંચ કરગયે ધ્યાન ધરતે ધરતે,

ચોક ૧ લા.

ગએ શેષપઢને નિમાજ મુલ્લા કુરાન કહતે કહતે,
મિલી ન હમકો થાહ અગમ દરિયા મેં રહે બહતે બહતે,
કિતનેહી થકગયે કોઇ ધુલગયે રજ સહતે સહતે,
કિસીને મનકો માર સાફ કિયા ઘરમેં બૈઠે બૈઠે,
ડરને વાલે ડરતેહી રહે રહગઇ યાદ મરતે મરતે, પર ન દીદમિલ ૧

ચોક દુસરા.

મફતુ મજનું હુઆ સિર્ફ લૈલીકે ગુન ગાતે ગાતે,
જીસકો લાગર કિયા કતલ બંદેને ગમ ખાતે ખાતે,
હુઆ મુફત ફરહાદ કોહકો કાટ નદી લાતે લાતે,
નિકલ ગઈ શીરીકી જાન પ્યારેકી ખબર આતે આતે,
જો કી મજાજી થે આશક વો ડુબ ગયે તરતે તરતે, પર ન દીદ, ૨

ચોક ત્રીસરા.

ઝુંઠા ઉસકા પ્યાર યાર જોજુદા હોય મિલતે મિલતે,
બચૈખાર ખાકે કયોંકર દિલકા છિલતે છિલતે,
આહસે મસ્તોકે સુખે રહિ જાય ફુલ ખિલતે ખિલતે,
પત્તે ડાલીપર નહીં હિલેં હો જાય બેદહિલતે હિલતે,
ભરી આહ જીનને વોહી મારે ગયે આહભરતે ભરતે, પર ન દીદમિલ ૩

ચોક ચોથા.

ચકવેકી રહિ જાતી હૈ દુખ બીચ આંખ લગતે લગતે,
ઉસી સોચમેં ગુજરે હૈ ચકવીકી રૈન જગતે જગતે,
કહે મનોહર મત ડોલો મહારાજ મેરે ભગતે ભગતે,
નહીં તો ફિર પછતાઓગે દુનિયાકો આપ ઠગતે ઠગતે,
જીસ આશકને રખા ઇશ્ક કે બીચ કદમ ડરતે ડરતે,
પર ન દીદ મિલ સકા કુંચ કરગયે ધ્યાન ધરતે ધરતે. ૫

ખ્યાલ રાગની.

હાલ ખુત કાફિર કયા જાને,
હ અસલમેં આશક વોહી રંજકો રાહત કરમાને, ટેક,
નહીં કુછ સર ધુનનેકા કામ,
સર ધુન ધુન કે મુએ જો આશક વોહી હોતે ખામ,

આશકીકા હૈ યેહી અંજામ,
ગિલ્લા નહીં કરતે આશક ચાહ હેવિ કામ તમામ,

દોહા.

સરકો રખે હાથ પર જબ હોય આશક નામ,
નિકલ ભાગતે ઇશ્કસેં ગુલ હબસોકે જામ,
ઇસે કોઇ સદહા પહંચાને,=હૈ અસલમેં આશક ૧

ચોક દુસરા.

જીકર ર્‌હે હૈ પરવાનેકા,
અસલ આશક ખૌફ નહીં કરતે મરજાનેકા,
સખુન ર્‌હે હૈ મસ્તાનેકા,
અફસોસ ફિગાં કરના હૈ ઇસમેં કામ જનાનોંકા,

દોહા.

આશક સુલીપર ચઢે દેખા ધ્યાન લગાય,
સુલીપર ખતરા નહીં સન મુખ ખડે ખુદાય,
ઇસે તુમ મુતલક નહીં જાને,=હૈ અસલમેં આશક, ૨

ચોક તીસરા.

બુતોં મેં ખુદા દીખે જાહિર,
બુતોંકી નિંદા કરે વો જો ખુદાઇસે બાહર,
ઉસમેં તુમ કબ હોગે માહર,
બુતોં મેં દરશન દેજાતે હૈ મોર મુકટ સિરધર,

દોહા.

બુતોંકી સાહબ રહમકી જિસપર હોય નજર,
બના રહે વો યાદમેં ઉનકે આઠ પહર,
બુતોંકે આશક હૈ ન્યારે,=હૈ અસલમેં આશક, ૩

ચોક ચોથા.

રિસાલગિર ગુરુથા મતવાલા,
કહેં મુન્ને મિલા બુતોં મે મોર મુકટ વાલા,
સખુન ચુના મલકા આલા,
સુનકે છંદ છુન્ને મિશ્શર કા ભગા કલગીવાલા,

દોહા.

બુતોંકી નિન્દા જો કરે વોહે રિજ્યાલા,
મદસુદનને ખ્યાલ યહ સાંચે મેં ઢાલા,
તુમારે ગલત હૈ ફરમાને,
હૈ અસલમેં આશક વહી રંજકો રાહત કરમાને,

સમાપ્ત.

...ગજલ.	૦-૮-૦ મુઅજ્જુરત અદા
...૧ ગજલ ઉર્દૂ	૦-૬-૦ સફેદ હવસ
...દીવાને પ્રેમખાન	૦-૬-૦ ખુને નાહક
...આશીક માશુકકા ઝગડા	૦-૬-૦ જુલ્મુલનસા
...ગુલશને અનજર	૦-૬-૦ જહરીસાંપ
...-૬ બહારે ગુલશન ઉર્દૂ બહાર કવ્વાલી	૦-૬-૦ અસ્મત
૦-૧-૬ નવગહારે ગુલશન ઉર્દૂ તરાને કવ્વાલી	૦-૬-૦ ઇન્તેકામ
	૦-૬-૦ ખાનદાન જમાન
	૦-૬-૦ અલાઉદ્દીન (છપાય છે
	૦-૬-૦ સફેદ ખુન
	૦-૪-૦ દાગે હસરત
	૦-૬-૦ અલીબાબા ચાલીસ :

ઉરદુ નાટકો ભાષણ સાથે

૦-૬-૦ અસીરે હિર્સ

આ સિવાય ગજલો, ઠુમરીઓ, હોરીઓ યા ખ્યાલ કીસ્સાઓ, વાર્તાઓ, નાટકો વિગેરે ઘણી જાતની ચોપડીઓ અમારે ત્યાંથી મળશે, દેશાવરવાળાએ પૈસા પહેલા મોકલવાથી માલ મોકલવામાં આવશે, અને **વી. પી.** થી માલ મોકલવામાં આવશે. નોટ કે કાગળ લેવામા આવશે નહિ. તથા જવાબ મંગાવનારે રીપ્લાઇ કાર્ડ લખવું

મંગાવાનું ઠેકાણું:—

શા. એચ. એસ. હરી એન્ડ કંપની.

ચોપડી વેચનાર અને છપાવનાર,

ફાકલેન્ડ રોડ, પોસ્ટ નંબર ૪-મુંબઇ.